

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa**

2009

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság
2006/4/V/4. számú határozatával a jogászképzések
párhuzamos akkreditációs vizsgálata és a „Kiválósági hely” címre
beadott pályázatok alapján a

**Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának**

a jogász képzésben
nyújtott kiemelkedő teljesítményéért
2011. június 30-ig

Kiválósági hely

címet adományozott.

Budapest, 2006. április 28.

Fésüs László
a MAB elnöke

Felelős kiadó: Dr. Szabó Imre
az SZTE ÁJTK dékánja

Felelős szerkesztő: Dr. Balogh Elemér
baloghe@juris.u-szeged.hu
<http://www.juris.u-szeged.hu>

Nyomdai munkák: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely

Tisztelt Olvasó!

Újólág nagy örömmel köszöntöm a Dialógus minden kedves olvasóját. A 2008. esztendőről számot adó füzetünkben lezártuk a tanszékeket bemutató sorozatot, ám ehhez most mégis hozzáillesztjük egyik egységünket, amely bár nem klasszikus tanszék, de oktatásszervezési és tudományos munkát koordináló közösségként mégis ebbe a rovatba kívánczik. Az Európa-tanulmányok Központ ez a némileg sajátos feladatot teljesítő intézetünk, amelynek színes tevékenysége feltétlenül indokolja önálló szerepeltetését.

További rovatainkban a megszokott tartalmat hordozó írások olvashatók. Karunk újdonsült, tudományos minősítést szerzett doktorai (PhD) maguk foglalják össze disszertációik lényegét. Kiemelném ezeket az írásokat, már csak azért is, mert évről-évre, a teljesség igényével közöljük a remek doktori értekezések summáit, melyek így csokorba szedve nagyszerűen dokumentálják a karunkon folyó szakmai munka magas színvonalát. Megemlítem, hogy országosan is párját ritkítják az efféle, igényes formában közreadott rezümék, amelyeknek szerzői arcukat is megmutatják az olvasónak.

Szemle rovatunkban ezúttal Both Ödön, karunk egykori legendás jogtörténészének tudományos munkáit közreadó kötetét, Jakab Éva professzorasszony két, Németországban megjelent könyvét és Szomora Zsolt könyv formájában megjelentetett doktori értekezését mutatjuk be.

Exkluzív rovatunkban számos érdekesítő beszélgetést olvashatnak Bóka Jánossal strasbourgi és brüsszeli tapasztalatairól, Karsai Krisztinával, karunk új közkapcsolati dékánhelyettesével, és nem utolsósorban Veres József professzorral, akinek 80. születésnapját ezévben két szakmai rendezvény keretében is megünnepeztük, a Pólay Elemér Alapítvány kiadásában megjelentetett vaskos emlékkönyvvel pedig barátai, kollégái tisztelegtek előtte.

Se szeri, se száma a külföldről hozott élménybeszámolóknak: egy csokorra valót kínálunk belőlük – a helyszínek: Mainz, Wiesbaden, Siena, Milánó, Pune (India), Washington, Osnabrück, Toledo (USA), Turku. OTDK – minden idők legsikeresebb hazai diákköri konferenciaszereplésünkre Budapesten került sor. S a végére egy igazi csemege: karunk legendás jogtörténészéről, Both Ödönről utcát nevezett el szülőfaluja, Cibakháza!

Dr. Szabó Imre
dékán

Öt év az Európa-tanulmányok Központ életében

2010 februárjában immár öt éve, hogy a Európa-tanulmányok Központ (ETK) az Állam- és Jogtudományi Kar keretein belül működik. 1998-as létrehozásunk idején az ETK a Szegedi Tudományegyetem központi funkcionális egysége volt. Annak érdekében azonban, hogy saját képzési programokat indíthassunk és európai uniós projektekben vehessünk részt, szükséges volt tevékenységünket egy adott karhoz kötni.

Annak ellenére, hogy 2005-től a jogi karon belül folytatjuk tevékenységünket, továbbra is igyekszünk olyan szellemen dolgozni, hogy az az SZTE más karaival szembeni nyitottságot és

együttműködési készséget tükrözze. Képzési programjainkról elmondható, hogy a karok közötti együttműködésre épülnek, a közreműködésünkkel megvalósított projektek pedig szinte kivétel nélkül az SZTE összes hallgatója számára hozzáférhető eredményekkel zárulnak. Az elmúlt öt év során tevékenységünket olyan módon sikerült egyre sokszínűbbé tenni, hogy közben az Európa-tanulmányok Központ helyzete stabilizálódott, s reményeink szerint munkánkkal mind az Állam- és Jogtudományi Kar, mind az egész Szegedi Tudományegyetem eredményeihez, sikereihez hozzájárultunk.

Állnak: dr. Kruzlicz Péter Pál, dr. Majsa Dóra, dr. Majsa József, Dr. Trócsányi László,
Bárdos-Dánszki Mónika, Eric Blin, Laureline Congnard

Ülnek: dr. Traser Julianna Sára, Gyivicsán Andrea, Szekeres Ildikó, Szakács Ildikó Réka

Munkatársaink köre az évek során folyamatosan bővült. A 2004 eleji kettőhöz képest ma tizenkét fő dolgozik az Európa-tanulmányok Központban teljes állásban vagy részmunkaidőben. Oktatási tevékenységünkben ezen kívül számos külső (magyar és külföldi) szakértő is részt vesz, amivel igyekszünk képzési programjaink még magasabb szakmai színvonalát biztosítani. Hallgatóink ilyen módon az elméleti tudnivalókon kívül a gyakorlati életben is jelentős tapasztalatot szerzett szakemberektől sajátíthatnak el munkamódszereket, technikákat, tapasztalatokat.

A nemzetközi tanulmányok szak

Az Európa-tanulmányok Központ gondozásában álló nemzetközi tanulmányok alapképzési (BA) szak a 2006/2007. tanév őszi félévben indult el. 2009 májusára a nemzetközi tanulmányok mesterképzési (MA) szak akkreditációját is elvégeztük. A hallgatók az „Európa tanulmányok”, valamint a „Regionális és civilizációs tanulmányok – Mediterráneum és Latin-Amerika” szakirányok közül választhatnak. A nemzetközi tanulmányok mesterképzési (MA) szak a 2009/2010. tanév őszi félévben indult el.

A nemzetközi tanulmányok alapképzési (BA) szak három egymásra épülő modulból áll. A hallgatók az első két félévben alapozó társadalomtudományi, ezen belül jog- és államtudományi, politikatudományi, gazdaságtudományi ismereteket szereznek, mely kiegészül az alapozó történeti és civilizációs kurzusokkal. Az alapozáshoz társul a készségfejlesztés többek között a szakmai nyelvi órák segítségével.

A harmadik félévtől az alapozó tárgyakra építve a nemzetközi kapcsolatok és az integrációs modul révén válik teljessé az oktatás. Mivel multi- és egyben interdiszciplináris képzésről van szó, a szakmai törzsanyaghoz tartozó kurzusok is a nemzetközi kapcsolatok és az integráció jogi, politikatudományi, gazdasági, történeti és civilizációs területeit tárgyalják.

Emiatt a képzésben az Állam- és Jogtudományi Kar oktatói mellett más karok oktatói is fontos szerepet játszanak: a kurzusok 40%-át az ÁJK, 17%-át a BTK, 16%-át a GTK, 5%-át a TTIK, 10%-át az Idegennyelvi Kommunikációs Intézet oktatói, 12%-át pedig külső előadók tartják.

A nemzetközi tanulmányok mesterképzési (MA) szak esetében – csakúgy, mint az alapképzésnél – célunk, hogy az országos rangsorban az elsők között szerepeljünk. Mesterképzésünk Európa tanulmányok szakirányának témakörei: Az Európai Unió jogi aspektusai; Az integráció gazdasági vonatkozásai; Az Európai Unió politikai és intézményrendszere; Az uniós ismereteket kiegészítő, az Európai Unió működését kísérő civilizációs témakörök (szakirány felelős: *Dr. Trócsányi László* egyetemi tanár). A Regionális és civilizációs tanulmányok Mediterráneum és Latin-Amerika szakirány pedig a következő témakörökre terjed ki: A mediterrán és a latin – amerikai térség történeti és civilizációs vonatkozásai; A mediterrán és a latin – amerikai térség – politikai, intézményi aspektusai; A mediterrán és a latin – amerikai térség – jogi aspektusok; A szakirányhoz kapcsolódó kiegészítő civilizációs ismeretek (szakirány felelős: *Dr. J. Nagy László* egyetemi tanár). A nemzetközi tanulmányok alap- és mesterképzési szakokon 350 hallgató végzi tanulmányait.

A nemzetközi tanulmányok alap és mesterképzési szakokhoz kapcsolódó egyéb tevékenységek közül ki szeretnénk emelni a Norvég Alap támogatásával megvalósult projektünket, valamint a Tudományos Diákkör működését. A 2008/2009. tanév őszi félévére az SZTE ÁJK Politológiai Tanszékével együttműködésben pályázatot hirdettünk az SZTE ÁJK tíz hallgatója részére 18 hét/fő áthallgatásra a norvég Tromsø-i Egyetem Állam- és Jogtudományi Karára, köszönhetően annak, hogy a Norvég Finanszírozási Mechanizmushoz (Norvég Alap) benyújtott Insight to the Nordic Model című pályázatunk elnyerte az Alap támogatását. A 14.820.000 Ft hallgatói mobilitási támogatás segítségével hat nemzetközi tanulmányok, két politológia és két jogáshallgató tanulhatott egy félévig a norvég egyetemen.

A tehetséges hallgatók segítésére kibővült a képzési területhez tartozó tudományos diákköri tevékenység. Az SZTE-ÁJK Politikatudományi és Államelméleti Tudományos Diákkörének (SZTE-PTDK) megalakulása a jog- és politikatudomány kutatásán, népszerűsítésén, és a hallgatók ezen tudományágakkal kapcsolatos ismereteinek szélesítésén, valamint közvetítésén alapul. A tehetséggondozó műhely fenntartója a Politológiai Tanszék, amely az Államelméleti és Politológia szekciót és az Európa-tanulmányok Központ (ETK), amely a nemzetközi tanulmányok szekciót gondozza.

A tehetséggondozás középpontjában a hallgatók Országos Tudományos Diákköri Konferenciájára (OTDK) történő felkészítése áll. Az SZTE-PTDK valamennyi szekciója a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának diákköri szervezetéhez

kapcsolódik. Az Országos Tudományos Diákköri Konferencián a PTDK Államelmélet Szekciója az OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójában, a PTDK Nemzetközi tanulmányok és Politológia Szekciója az OTDK Társadalomtudományi Szekciójában indítja hallgatóit.

A francia nyelvű Európa-jogi Mesterképzés

A SZTE ÁJTK keretében hagyományos a francia nyelvű jogászképzés 1998 óta; kezdetben a Párizs X Nanterre Egyetemmel együttműködésben hirdettük meg a Francia és Közösségi Jogi Képzést. Jelenlegi partnerünkkel, a Lyon 3 Jean Moulin Egyetemmel 2005-ben kötöttünk együttműködési megállapodást, amely lehetővé tette, hogy már a 2005/2006. tanévtől Magyarországon és a tágabb régióban egyedülálló módon a francia egyetem kihelyezett képzéseként, az ott szerzett oktatási és tudományos eredményeket, tapasztalatokat hasznosítva francia nyelven Európa-jogi Mesterképzést hirdessünk. A képzés keretében tehát elsősorban Európa-jogi ismereteket szereznek hallgatóink. A képzés sikeres elvégzése után pedig a Lyon 3 Jean Moulin Egyetem Európa-jogi Mesterdiplomáját kapják meg. A képzés megvalósításához jelentős segítséget kaptunk a Francia Köztársaság Magyarországi Nagykövetségétől, Wallonie Bruxelles internationale-tól (Vallónia Brüsszel Régió Kormányától) és az Agence universitaire de la Francophonie-től (a Frankofón Felsőoktatási Ügynökségtől).

A szak indításakor az volt a célunk, hogy minél szélesebb hallgatói kör számára tegyük elérhetővé ezt az egyedülálló képzést. Természetesen a felvé-

Marie-Charlotte Rouzier

telüket kérő hallgatók iránt támasztott alapvető bemeneteli feltétel a francia nyelv magas szintű ismerete. Hallgatóink részben a SZTE ÁJK más képzéseire beiratkozott hallgatók közül kerülnek ki, de a képzés nyitott Magyarország más egyetemein jogászképzést végző, vagy jogászképzésen már végzett hallgatók számára, valamint a régió más országainak hallgatói számára is. Az elmúlt években elsősorban Budapestről, illetve a környező országokból fogadtunk hallgatókat. Továbbá a lyoni partneregyetemünkről is érkeztek, érkeznek hallgatók, akik érdeklődését elsősorban a régió és annak jellegzetességei keltik fel, az Európa-jog speciális, e területtel kapcsolatos vonatkozásaival tudnak képzésünk keretében megismerkedni.

A képzés a francia mesterképzések mintájára oktatási szerkezete alapján két, egymástól tartalmában is elválló részre oszlik. Az első évben a hallgatók elsősorban általános jellegű, alapozó tárgyakat hallgatnak. Ide tartoznak az integráció történetét, az intézményjogot, a bíróság előtti eljárásokat, vagy az integráció általános alapelveit, továbbá az alapjogvédelmet vagy a tagállamok integrációhoz kapcsolódó alkotmányos vonásait ismertető tárgyak. Emel-

lett bevezető kurzusokat végeznek el például a belső piac joga, a versenyjog, a Szabadság, Biztonság, Igazságosság Térsége, valamint a Kül- és Biztonságpolitika témakörében. Az előadások gyakorlatokkal egészülnek ki.

A második év specializációs képzést kínál. A kurzusok négy modulba oszthatók: gazdasági, versenyjogi modul, belső piac joga modul, szakpolitikák modul, Közép- és Kelet-Európa modul. E kurzusok során a hallgatók elméletileg megalapozott, gyakorlatban hasznosítható ismereteket szerezhetnek egyrészt az integráció bizonyos területeihez kapcsolódó ismereteik elmélyítése, másrészt a közép- és kelet-európai térséghez kapcsolódó jellegzetességek megismerése által.

A diploma megszerzésének feltétele – a kurzusok elvégzése mellett – a francia felsőoktatási rendszerben megszokott módon két, vagylagos követelmény további teljesítése. A hallgatók eldönthetik, hogy kutatói mesterképesítést kívánnak-e szerezni, és ebben az esetben egy, a magyar képzésen elvárt szakdolgozatnak mind mélységében, mind terjedelmében mintegy kétszeresét képező mestertézist kell készíteniük és megvédeniük, vagy választásuk szerint gyakorlati mesterképesítést nyerhetnek, amennyiben egy európai integrációhoz kapcsolódó hazai vagy külföldi intézménynél végzett legalább három, de képzésünk esetén a legtöbb esetben hat hónapos gyakorlat után, az ott szerzett tapasztalataikról elkészített jelentésüket sikeresen megvédik. Itt jegyzendő meg, hogy hallgatóink gyakorlati hely iránti igényét eddig maradéktalanul sikerült kielégíteni.

A képzés tartós jövőjének biztosítását, valamint a változó igények folyamatos kielégítését állandóan szem előtt tart-

va az elkövetkező években szeretnénk a képzés tartalmát a közép-európai specializációs vonal megtartása mellett a nemzetközi, pontosabban az európai tanulmányok irányába elmozdítani, természetesen az SZTE ÁJK biztosította keretek kihasználásával, elsősorban az interdiszciplináris tárgyak között a jogi tárgyakra koncentrálni. Ez egyrészt szélesebb hallgatói igények figyelembe vételét, másrészt az osztott jellegű képzés magyarországi akkreditációját is lehetővé tenné.

Az a francia nyelvű jogi képzés, amelyvel a francia jogászképzés az SZTE ÁJK keretei között elindult, és egyfajta alapképzésként a mesterképzésünk megalapozását szolgálta, az egységesítés céljával az idei tanév szeptemberétől szintén Központunkhoz került át. A képzés jelenlegi helyzetének felmérését, illetve valós és tartható céljainak meghatározását követően úgy döntöttünk, hogy a képzést a jövő tanévtől megújult formában, a magyar felsőoktatási rendszerbe illeszkedő szakosodásként hirdetjük meg frissített, elsősorban uniós, de sok szempontból erős szaknyelvi tematikával. Úgy gondoljuk, hogy egy francia nyelvű európai integrációs és civilizációs témakörű szakosodás hosszú távon is jól illeszkedik a Központ oktatási programjába. Az idegen nyelvű képzés, illetve az Európa-jog nemzetközi jellege lehetővé teszi hallgatóink számára, hogy különböző nemzetközi versenyeken vegyenek részt. Így három éven keresztül hallgatóink vállalták a megmérettetését a francia nyelvű Charles Rousseau Nemzetközi Jogi Versenyen, ahol rögtön az első évben a legjobb írásbeli beadványért járó díjat is elnyerték. Hallgatóink az elmúlt két évben szép eredménnyel vettek részt az angol és francia nyelvű, kifejezet-

ten Európa-jogi tárgyú European Law Moot Court Competition elnevezésű versenyen, ahol minden évben továbbjutottak a nemzetközi szóbeli döntőbe. Végezetül a tavalyi évtől kezdődően vesznek részt hallgatóink a Lyon 3 Jean Moulin Egyetemhez köthető, nemzetközi, jogászokból álló egyesület által szervezett Habeas Corpus Versenyen, amely az európai alapjogvédelmi rendszerekkel foglalkozik, és a strassbourgi emberi jogi bíróság előtti eljárást szimulálja. E versenyen első részvételünk alkalmával, tavaly egyik versenyzőnk elnyerte a legjobb perbeszédet mondó hallgatónak járó díjat.

Az Európai Bizottság támogatásával 2007 tavaszán a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Európa-tanulmányok Központján belül megnyílt a Europe Direct Szeged európai uniós információs pont. Az Európai Bizottság második generációs kommunikációs hálózatához európai szinten több száz, Magyarországon pedig tizenhat szolgáltató iroda tartozik, melyek feladata, hogy helyi közvetítő szerepet töltsenek be az Európai Unió intézményei és állampolgárai között. A hálózat tagjai tájékoztatást és tanácsot adnak az Európai Unió szakpolitikáival kapcsolatos kérdésekben, eljuttatják az Európai Unió intézményeitől származó helyi és regionális érdekeltségű információkat az állampolgárokhoz, valamint visszajelzési lehetőséget biztosítanak a nyilvánosságnak az uniós intézmények felé.

A Europe Direct Szeged az egyetlen iroda a magyar hálózatban, melynek befogadó szervezete felsőoktatási intézmény.

A projekt keretében az Állam- és Jogtudományi Kar főépületében ügyfélszolgálatot működtetünk (6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54. fszt. 14.), ahol az

ügyfelek Európai Unióval kapcsolatos kérdéseit megválaszoljuk, hozzáférést biztosítunk a különféle adatbázisokhoz, információ-forrásokhoz, az Európai Unió Kiadóhivatala és más intézmények által rendszeresen küldött kiadványokhoz.

A Europe Direct Szeged információs pont az Európai Unióval kapcsolatos tudományos konferenciákat, Integrációs Klub találkozókat, EU tanórákat, egyéb rendezvényeket szervez. A 2009-es pályázati fordulóban elnyertük a jogot az információs iroda újabb négy éves periódusra szóló működtetésére (szerz.: GCI-C-2009/2012-HU-IX).

Főbb rendezvényeink az elmúlt években

2005-ben indítottuk Integrációs Klub rendezvénysorozatunkat, melynek keretében azóta harmincöt alkalommal tartottak előadásokat különféle, az Európai Unióval kapcsolatos témákban európai uniós intézmények szakemberei, nagykövetek, európai parlamenti képviselők, kutatók. Hagyományosan évente két szakmai konferenciát vagy kerekasztal-beszélgetést szerveztünk az elmúlt évek során:

„Az információk áramlása az Európai Unióban, a média helye és szerepe az európai integrációban” – konferencia szerbiai és magyar médiaszakemberek számára.

2005. április 21–22.

„A magyar nyelv használatához való jog a szomszédos országokban” – konferencia az Alkotmányjogi Tanszék, a Politológiai Tanszék és az ETK szervezésében.

2005. december 2.

„Média és integráció, a média szerepe az Európai Unió értékeinek közvetítésében” – konferencia szerbiai és magyar médiaszakemberek számára.

2006. április 27.

„A regional approach to free movement of workers: Labour migration between Hungary and its neighbouring countries” – nemzetközi konferencia az Európai Bizottság támogatásával.

2006. június 16–17.

„Az ügyvédi hivatás jövője; Európai kihívások – magyar válaszok” – konferencia a Szegedi Ügyvédi Kamarával együttműködésben.

2006. október 13.

„Magyarország felkészülése az Európai Unió elnöki feladatainak ellátására” – kerekasztal-beszélgetés.

2007. május 10.

„Határon átnyúló regionális együttműködések az Európai Unióban. A MAHHL városok (Maastricht, Aachen, Hasselt, Heerlen, Liege) együttműködése, Duna-Körös-Maros-Tisza Euro régió” – nemzetközi konferencia.

2007. december 6.

„Fejlesztés és segélyezés az Európai Unióban és Magyarországon” – konferencia.

2008. április 10.

„Droits des minorités et diversité culturelles” – kerekasztal-beszélgetés.

2008. október 30–31.

„A munkavállalók szabad mozgása – uniós munkavállalók Magyarországon és Romániában” – nemzetközi konferencia.

2009. május 14–15.

„Éghajlatpolitika – a Magyarország előtt álló kihívások uniós perspektívában” – konferencia.

2009. november 19.

Az ETK eddigi rendezvényei között az a 2009. július 6–11. között Budapesten megrendezett francia nyelvű Európai Nyári Egyetem volt a legnagyobb szabású kezdeményezés, mely „Az Európai Unió: A fellendülés ideje?” címet viselte. A Nyári Egyetem a 2011. évi EU magyar elnökségre történő felkészülést volt hivatott szolgálni. A nyitó konferencia az Országgyűlés Felsőházi Termében került megrendezésre 2009. július 6-án. Ezen a rendezvényen a 22 országból érkező mintegy 90 külföldi egyetemistán kívül a különböző hazai és külföldi minisztériumok, egyetemek, diplomáciai testületek és az Európai Bizottság Kommunikációs Főigazgatóságának képviselői is részt vettek.

A Nyári Egyetem vendégei a Budapesten eltöltött egy hét alatt a cseh EU elnökség mérlegét, a 2011-es magyar EU elnökség előkészületeit, a Balkán és az Európai Unió viszonyát, a közép- és kelet-európai országok valamint a Balkán energiafüggőségét, a kisebbségvédelmet, az euró bevezetését és a gazdasági válság hatásait vizsgáló előadásokon, beszélgetéseken vettek részt. Előadást tartottak – többek között –: *Emil Constantinescu*, egykori román köztársasági elnök, *Balázs Péter* jelenlegi, *Martonyi János* egykori külügyminiszterek, több európai uniós intézmény munkatársai, magyar és külföldi állami tisztviselők, a gazdasági szféra jelentős személyiségei, valamint a belgrádi, a lyoni és természetesen a szegedi egyetem oktatói.”

Az Európa-tanulmányok Központ munkatársai

Csoportkép a 2009 júliusi Nyári Egyetem résztvevőivel az Országházban

Karunk új doktorai

Gombos Katalin „Bírói jogvédelem az Európai Unióban” címmel védte meg doktori értekezését.

A jogvédelem olyan törvényi rendelkezésekkel körülbástyázott rendszer, amely a jogállamiság keretei között biztosítja, hogy senki ne legyen akadályozva a törvény által garantált jogainak, szabadságainak gyakorlásában. A jogvédelem különös, egyben legfontosabbnak tekinthető szintje a bírói jogvédelem. Az Európai Unió jogrendszere több aspektusból is egyéni jogvédelmet valósít meg, és biztosítja a joghoz, az igazságszolgáltatáshoz és a jogvédelemhez való megfelelő és hatékony hozzáférést – nem csupán tagállamai, hanem polgárai, az egyének számára is. Az értekezés célja volt, hogy a jogvédelem különös szintjét, a bírói jogvédelmet bemutassa, azt is abból a szemszögből, hogy milyen közösségi jogi eszköztár áll a bírák rendelkezésére – mind nemzeti, mind uniós szinten – az egyének jogvédelmének megvalósításához.

A jogvédelem előfeltételét jelenti a joghoz jutás, ezért nagyító alá kerültek az ennek alapjait jelentő jogforrások. A hatékony jogérvényesítéshez ugyanis a polgároknak pontosan kell ismerniük a rájuk vonatkozó jogokat és kötelezettségeket. E munka áttekintette az Európai Unió jogforrási rendjét, s röviden felvázolta az ezeket övező elméleti vitákat, és kitért a jogforrási renddel szembeni jogvédelmi aggályokra is.

A hatékony jogvédelem aspektusából nagyon lényeges kérdés, hogy az adott

Dr. Gombos Katalin

és szabályozandó jogi kérdés vonatkozásában nemzeti vagy közösségi szabályoknak van tere, esetleg mindkét jogalkotó akár egymással párhuzamosan hozhat szabályokat az egyén jogaira vonatkozóan. Ennek vizsgálatához elengedhetetlenül szükséges, hogy a Közösség és a tagállamok közötti hatáskör megosztás szabályait pontosan tisztázzuk. Ezért az értekezés a jogvédelem általános kérdései között kritikai megfogalmazással érintette e kérdéseket is.

Annak a kérdésnek az eldöntésére, hogy miként történik egy adott tagállam részéről a közösségi hatáskörök gyakorlására történő felhatalmazás, tipikusan a tagállamok alkotmányai adnak felvilágosítást. Mind elméleti, mind gyakorlati problémák felmerülhetnek arról, hogy miképpen határozza meg az alkotmány a hatáskör gyakorlás módozatait. A probléma gyökere valószínűleg azokban a közösségi jog és belső

jog viszonyával foglalkozó nézetekben keresendő, amelyek két szélső pontját a monista és a dualista teóriák teszik ki. A közösségi jogi szabályok és belső jog viszonya tekintetében ugyanaz a probléma, mint a nemzetközi jog belső jogba történő beemelésének problematikája esetén. Miután Magyarországon jelenleg a dualista jogkoncepció és transzformációs technika kényszere állapítható meg, így a nemzetközi szerződésnek nincs self executive jellege, ugyanakkor alkotmányunk rendelkezései sem tekinthetők korszerűnek a nemzetközi és a közösségi jog belső jogba emelése tekintetében. Sőt, kifejezetten zavarosnak és ellentmondónak nevezhető az alkotmányos szabályozás, így a szerző szerint az alkotmány pontosítása, esetlegesen a tradicionális dualista elv feladása, a korszerűbb monista teória elfogadása a közösségi jog és a nemzeti jog egymáshoz való viszonyának tisztázására, ezen belül is főként alkotmányjogi megalapozásának elengedhetetlen feltétele lenne.

Az Európai Bíróság gyakorlata éppen a jogvédelem hatékonyságának megteremtése érdekében a nemzeti jogok és a közösségi jog egymáshoz való viszonyának tisztázása körében mondta ki a közösségi jog önálló jogrendszeri minőségét, és egyben rámutatott a közösségi jog olyan sajátosságaira, amelyeket a közösségi jogrendszer legitimációjának megalapozására szolgáló doktrínáknak, a jogvédelem szempontjából is elsődleges jogelveknek lehet tekinteni. Ezeket is bemutatja az értekezés, így foglalkozik a közösségi jog közvetlen alkalmazhatósága, a tagállamok jogrendszereiben érvényesülő közvetlen hatálya, az értelmezési doktrína, vagy más néven a közvetett hatály, a közösségi jog tagállamok jogrendszereivel szembeni szup-

remáciája és a primátus elve kérdéseivel is. Az Európai Bíróság jelentős vívmányának tekinthetjük az általános jogelvek bevezetését a közösségi jogba. Az általános jogelvek között az értekezés foglalkozik az arányosság, egyenlőség (egyenlő elbánás), a jogbiztonság, az eljárási jogosítványok és az alapjogok védelme és a szubszidiaritás kérdésével is.

Az európai integrációt megálmódó alapító atyák a tagállamok közötti gazdasági típusú együttműködést csak az integráció első fázisának tekintették, célul a politikai értelemben vett uniót tűzték ki. Ez az álom a mai napig nem tudott teljes egészében valóra válni, de a gazdasági alapú együttműködés is nagyon korán felvetett olyan járulékos jogi problémákat, amik csak az alapjogokkal való összefüggésben vizsgálhatók. Így a közösségi jog régi problematikája az alapjogokhoz, emberi jogokhoz való viszonyulás kérdése, amellyel részletesen foglalkozik a mű. Hosszú időn keresztül arról folyt polémia a jogi szakirodalomban, hogy – ellentétben az Európa Tanáccsal – az Európai Közösségnek miért nincsen olyan alapjogi katalógusa, amely a védelembe vett jogokról legalább egy egyszerű felsorolást, vagy azon túlmenően tartalmi szabályozást foglalna magában. Ezen az úton nagy előrelépés volt a 2000. december 7-én Nizzában aláírt, majd 2007. december 12-én kiigazított Alapjogi Charta, ami az első alapjog-katalógus, ezzel az Unió legitimációs bázisának tekinthető.

Az Európai Unió értékközösségen is alapuló integráció. Az értékválasztások egyértelműek: a tagállamokban megdöntetlen alkotmányos intézményi alapelvekből következnek, úgy, mint a demokrácia, jogállamiság, hatáskörmegosztás, lojalitás és szubszidiaritás, másrészt abban a kontextusban nyilvánulnak meg,

ami az egyén és az EU viszonylatában érvényesül. Ez utóbbi tekintetében van kiemelkedő jelentősége az alapjogoknak. Az Európai Unió vezérlő értékei, alapértékei és egyedi értékei közös nevezőjén az alapjogok kérdése áll.

Az Európai Közösség kezdetektől fogva több volt magas fokú szabadkereskedelmi övezetnél. Az autonóm jogrend, melynek segítségével mód nyílt a közösségi politikák megvalósítására, olyan evolúción ment keresztül, mely elsősorban a jogvédelmi feladatok megerősödését hozta. Az értekezés igyekezett a bírói jogvédelem különböző aspektusait bemutatni. Miután a jogvédelmi funkció döntően igazságszolgáltatási tevékenységen keresztül valósul meg, a mű érintette a jogvédelmi típusú igazságszolgáltatási-jogalkalmazói tevékenység jogértelmezési mozzanatát, amely a közösségi jog sajátosságaira tekintettel a jogvédelem tárházába tartozó különös fegyver. Ezért a munka elemzi az Európai Bíróság jogértelmező tevékenységének sajátosságait, felveti az értelmezési elsődlegesség kimondásának szükségességét.

A tárgyalt téma fogalmi alapjaihoz tartozik, hogy az igazságszolgáltatási tevékenységet ma Európa országaiban független bírói fórumok végzik, és nincs ez másként az Európai Unióban sem. Az igazságszolgáltatás céljának megfelelő eléréséhez garanciális szabályokat kell az eljárásokba építeni, amelyek alapjogi szempontból jogvédelmet garantálnak az egyén számára. Itt szóba kerülnek mind az igazságszolgáltatás szervezétével, működésével kapcsolatos alapelvek (például bíróság előtti egyenlőség, bírói függetlenség), mind pedig olyan processzuális elvek, melyek a törvényes eljárás megvalósításának zálogai (például meghallgatáshoz való jog, indokolási

kötelezettség). Az igazságszolgáltatással kapcsolatos alanyi jogokat is szokás említeni, melyek között a legfontosabbak a bírósághoz fordulás joga, a legszélesebb értelemben vett tisztességes eljáráshoz való jog, a törvényes bíróhoz való jog, a képviselőhez (védelemhez) való jog, (beleértve a rászorulókat megfelelő és szükség esetén ingyenes képviselőt is), a jogorvoslathoz való jog.

Az értekezés módszere elsősorban esetjogi indítatású. Az uniós jog sajátosságaiból adódik, hogy az alapító szerződésekben megfogalmazott célok eléréséhez az egyik legfontosabb eszköz az, hogy a tagállamokban egységesen alkalmazandó közösségi jog jöjjön létre. A *rule of law* Európai Unión belül érvényesülő elve szerint ennek az egységnek az eléréséhez a jogrend, joguralom szolgál eszközül. Mint azt a tagállamok kezdetektől fogva több fórumon, több dokumentumban is megerősítették, a tagállamok közös jellemzője az, hogy a jogállamiságot, a demokráciát, a jogrendet, az emberi és kisebbségi jogokat garantáló intézményeket, a jogbiztonság követelményét feltétlen értéknek tekintik. Ahhoz, hogy a közösségi jog megfeleljen ezeknek az érték-elképzeléseknek, azt az egyes tagállamokban ne különbözőképpen értelmezzék, az interpretáció kizárólagos jogosultjaként megjelölték az Európai Bíróságot.

Az értekezés számba vette a közösségi jogalkalmazás különböző közvetlen és közvetett eszközeit. Az Európai Bíróság előtt közvetlen jogvédelmet jelent az egyének számára a nem privilegizált keresetindításra jogosultak megsemmisítési és mulasztási eljárás kezdeményezésére irányuló joga. E közvetlen eljárások magánfél kezdeményezőinek helyzetét, igényérvényesítésük feltételeit mutatja be a mű a megsemmisítési és

mulasztási eljárás szabályainak ismertetésén keresztül. Az előzetes döntéshozatali eljárás egyfajta együttműködés a nemzeti bíróságok és az Európai Bíróság között. Lényegét abban lehet megfogalmazni, hogy a nemzeti bíróság az előtte folyamatban lévő ügyben előzetes döntést kérhet az Európai Bíróságtól, amennyiben a közösségi jog érvényessége vagy értelmezése kérdésében kétségei vannak. Tekintve, hogy a magánfelek közvetlen keresetek előterjesztésére való lehetőségei korlátozottak, ezért az eljárás funkciója egyrészt az, hogy jogbiztonságot teremtsen a közösségi jog egységes, egyforma értelmezése lehetőségének megteremtésével, másrészt közvetett úton egyéni jogvédelmet biztosít a magánfelek számára. Az értekezés körüljárja az előzetes döntéshozatali eljárás jogvédelem szempontjából lényeges eljárásjogi problémáit, utalva az ezzel kapcsolatos magyar jogalkotási és jogalkalmazási problémákra.

A közösségi jogon alapuló jogvédelem megvalósításában ma már fontos szerep jut a nemzeti bírói fórumoknak is, ezért a közvetlenül a közösségi jogon alapuló igények érvényesítése, a nemzeti bíróságok e feladatok ellátásával kapcsolatos kötelezettségei is látóterünkbe kerültek. A közösségi jog tényleges érvényesülésének elve az Európai Bíróság esetjoga szerint azt is megköveteli, hogy a nemzeti bíróságoknak jogában álljon közvetlenül a közösségi jogon alapuló

ideiglenes intézkedést tenni, vagy egyenesen új jogorvoslati lehetőségek megteremtésével kell előmozdítani a hatékony jogvédelmet. Az Európai Bíróság által kialakított elvek nyomán az európai polgárok kártérítés iránti keresetet nyújthatnak be azzal a tagállammal szemben, amely valamely közösségi jogot megsértő magatartásával nekik kárt okoz. A mű részletesen taglalja e kártérítési felelősség érvényesítésének előfeltételeit, s azokat a sajátos kérdéseket, amelyekkel a közösségi jog megsértésén alapuló kártérítési igényeken belül külön kezelendő magánjogi jogérvényesítés során találkozhatunk. Ha a magánfél a közösségi jogon alapuló igényeit nemzeti bíróság előtt kívánja érvényesíteni, a nemzeti jog eljárási szabályaihoz kell alkalmazkodnia, és csupán az igény anyagi jogi alapjaként jelölheti meg a közösségi jogi szabályokat. Az értekezés vizsgálja az Európai Bíróság által kialakított azon elveket, amik eljárásjogilag lehetővé teszik, elősegítik az egyes tagállamokban az ilyen igények egyformán hatékony érvényesítését.

A nemzeti bírói fórumok előtti jogvédelem szempontjából izgalmas kihívásokat tartalmaz a közösségi jogi alapú igazságügyi együttműködés, ezért a polgári jogi területen megvalósuló együttműködés kérdései a bírói jogvédelem sajátos aspektusaiként kerültek bemutatásra.

Dr. Gombos Katalin
bíró, egyetemi adjunktus

Homicskó Árpád Olivér „Az egészségügyi szolgáltatások nyújtásának jogi szabályozása” címmel védte meg doktori disszertációját.

Doktori értekezésemben az egészségügyi természetbeni szolgáltatások

nyújtásának jogi hátterét igyekeztem minél alaposabban feltárni, analizálni. Hazánkban az egészségügyi szabályozás kérdéskörével elsősorban a közgazdászok foglalkoznak. Célkitűzésem ezért is volt újszerűnek tekinthető, mivel megpróbáltam leírni azokat a szem-

pontokat, amelyeket a jogi szabályozás szempontjából kiindulópontnak lehetne tekinteni. Munkám célkitűzése volt továbbá az egészségügyi szolgáltatások nyújtásakor irányadó szabályozási keretek meghatározása. A tényleges, ismert szabályösszességből ennek során kiemelten került elemzésre az egészségügyi szolgáltatások rendszere szempontjából az alapellátás, a járóbeteg-ellátás és a fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátás. Az általam választott megközelítés kettős volt: egyrészt az egészségügyi szolgáltatások nyújtásának jogi szabályozása szempontjából meghatározó jelentőségű szereplők bemutatása, másrészt magának az egészségügyi szolgáltatóknak a jellemzése. Ismertettem az egészségügyi szabályozás aktuális állása szerint elfogadott legfontosabb tudományos eredményeket, amelyek meggyőződésem szerint a jogi megoldások vizsgálatában is szerepet kell, hogy játsszanak. Az egészségügyi kutatás társadalomtudományi eredményeit a jogászok kevésbé ismerik, s még kevésbé veszik azt figyelembe.

Az egészségügyi szolgáltatások szempontjából az egyes egészségügyi ellátások nyújtása jogi szabályozásának a bemutatása nagyon összetett és bonyolult vizsgálati eljárást tett szükségessé. Az egészségügyi ellátórendszer működése ugyanis több szempontból is behatárolt. A jogi szabályozás bemutatása során szükséges az egészségügyi szolgáltatásokat érintő gazdasági folyamatok és törvényszerűségek kiemelése ezen behatárolás szempontjából, amelyek elemzése szükséges a jogi szabályozás bemutatásához. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egészségügyi rendszerek működése szempontjából jelentősége van egy adott ország társadalmi berendezkedé-

Dr. Homicskó Árpád Olivér

sének is, a demográfiai körülményeknek, a történelmi hagyományoknak és a közigazgatási rendszernek is. A fentieknek megfelelően az elemzésem során négy nagy egységet helyeztem a középpontba annak érdekében, hogy a jogi szabályozás aspektusából vizsgáljam az egészségügyi szolgáltatásokat.

Doktori értekezésem első részében a magyar egészségügyi rendszer igazgatási szervezetét mutattam be. Ennek keretében vizsgáltam az állam felelősségét a lakosság egészségi állapotáért, majd részletesen is áttekintettem az egészségügyi rendszer igazgatására létrehozott szervezetrendszert. E körben is fontos megállapításokat tettem, amelynek lényege, hogy az egészséghez való jog alapvető emberi jog, az állam felelősséggel tartozik a lakosság egészségi állapotáért, a társadalom (és minden tagja) számára az egészség alapvető emberi érték, a személyi szabadság része a szabad orvos- és intézményválasztás, valamint az egészségügyi ágazat elemi érdeke és kötelezettsége, hogy a legtisztább morális és etikai körülmények között működjék.

Ezt követően az egészségügyi szolgáltatások ellátási szintjeinek jogi szabályozását vizsgáltam meg. Jogi szempontból bemutatattam és elemeztem az egészségügyi szolgáltatások rendszerét, az egészségügyi szolgáltatások működésének szintjeit, valamint az egészségügyi szolgáltatások szakmai követelményeit. Az egészségügyi szolgáltatók gazdálkodási formái tekintetében megállapítottam az értekezésemben, hogy az egészségügyi szolgáltatók többféle formában működhetnek. Az egészségügyi szolgáltatás nyújtásában – különösen a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosi alapellátásban – a közsféra (az állam és az önkormányzatok) csaknem teljesen kivonult a napi működtetési feladatokból, mely kapcsán egyidejűleg jelentős teret nyertek az egyéni egészségügyi vállalkozások és a társas egészségügyi vállalkozások. Ugyanakkor a járóbeteg és a fekvőbeteg szakellátást biztosító intézmények (költségvetési szervek) működtetésében az államnak és az önkormányzatoknak ma is meghatározó befolyásuk van. Ebben a fejezetben részletesen bemutattam az alapellátást, és azon belül is igen részletesen az önálló háziorvosi tevékenységet, valamint a szakellátások rendszerét is.

A következő fejezetben az egészségügyi szolgáltatások finanszírozását vizsgáltam meg. Ez a témakör a jellegéből is fakadóan alapvetően a közgazdászok által feldolgozott, ezért a finanszírozás jogi szabályozás szempontjából releváns elemeinek a vizsgálatát, a bemutatását és az elemzését tűztem ki célul. Két olyan fő funkció van, amelyek betöltésének a módja meghatározó lehet az egészségügyi rendszerekben. Ezek közül az egyik a szolgáltatásvásárlói szerepek (szelekció lehetősége a szol-

gáltatók között ár, szakmai munka minősége, várakozási idő szerint), a másik pedig az ellátásszervezői szerepek (betegút tervezés, szolgáltatók feletti kontroll). Ebben a részben is alapos vizsgálatot folytattam annak kiderítése érdekében, hogy az államnak milyen nehézségekkel kell szembenéznie, amikor a jog által megkövetelt alkotmányos követelményeknek kíván megfelelni, és ugyanakkor a közgazdasági aspektusból illetve a *prudens* költségvetési gazdálkodás alapján megkívánt szempontokat is érvényesíteni kívánja az egészségügyi szolgáltatások nyújtásának biztosításakor.

Doktori értekezésemben azokkal a problémákkal is kiemelten foglalkoztam, amiket a 21. század kihívásai jelentenek. Részletesen bemutattam a jogi szabályozás szempontjából a háziorvosi ellátás keretében végzett egészségügyi szolgáltatások finanszírozására vonatkozó szabályokat, valamint a szakellátások finanszírozásának kérdéseit. Elemeztem az irányított betegellátási modellkísérletet is.

Végül az egészségügy átalakításának szükségességét vizsgáltam meg, vagyis a privatizáció lehetőségét az egészségügyi szolgáltatások finanszírozásának tekintetében. Ebben a fejezetben kerültek bemutatásra a magán-egészségbiztosítási pénztárakra vonatkozó alapvető koncepcionális kiindulópontok és lehetőségek. A jelenlegi magyar egészségügyi folyamatok tanulmányozása során azt a következtetést lehet levonni, hogy az egészségügyi szolgáltatások finanszírozása tekintetében a magánforrások nagyobb mértékben történő bevonásával történő finanszírozás a jövőben hazánkban is elkerülhetlenné válik. Ennek következtében az értekezésem nem lett volna álláspontom szerint

teljes értékű, ha a jövőbeli magánbiztosítás lehetőségeit nem tárgyaltam volna benne. Ugyanakkor a kérdéskör nagyon nehezen behatárolható, mivel nincs jelenleg olyan jól és hatékonyan működő rendszer ebben a tekintetben, amely mintaként szolgálhatna hazánk számára. Az egészségügyi szolgáltatások magánfinanszírozásának technikája a társadalom valamennyi tagját érinti, így nem csak a racionális, hanem a politikai szempontok is irányadók. Ebben a fejezetben azt tűztem ki célul, hogy felvázoljam azokat a lényegesebb elemeket, amelyeknek a figyelembevétele nélkülözhetetlen, amennyiben a magánforrások bevonására sor kerülne az egészségügyi szolgáltatások finanszírozása során. Tekintettel a demográfiai

és társadalmi változásokból fakadó szükségletnövekedésre és a technológia fejlődésére, az egészségügyi rendszer feszültségei Magyarországon is folyamatosan nőnek. Az egészségügyi rendszer feszültségei a jelenleg rendelkezésre álló forrásokból, a jelenlegi társadalmi elvárások mellett az ellátórendszer adott szerkezetében és a jelenlegi finanszírozási rendszerben nem oldhatók meg. Ennek egyik megoldásként született meg az új egészségbiztosítási pénztár törvény is, amelynek megértéséhez szükséges volt elemezni az akkori magyar egészségügyi rendszer sajátosságait.

Dr. Homicskó Árpád Olivér
egyetemi adjunktus (KGRE)

Király Andrea „A parlament és a kormány együttműködése európai uniós ügyekben: a 2004-ben csatlakozott államok kontrollmodelljei” címmel védte meg doktori disszertációját.

Értekezésem témája az Európai Unió tagállamai nemzeti parlamentjeinek európai uniós ügyekkel kapcsolatos tevékenysége, és ebben a kormány és a parlament együttműködése európai uniós ügyekben, a kormány európai uniós tevékenységének kontrollja – immáron a magyar terminológiában is elfogadott angol szakkifejezéssel – a *scrutiny* volt. A hiánypótlást célzó doktori értekezés multidiszciplináris (alkotmányjogi, politológiai, közjogi) és túlnyomórészt leíró jellegű, elsősorban primer dokumentumok, azaz jogforrások, javaslatok, munkaanyagok, jelentések vizsgálatán alapszik, másodsor a vonatkozó szakirodalom (a magyar kontroll ismertetésén kívül elsősorban

külföldi) feldolgozásával, harmadszor az általam résztvevőként látogatott konferenciákon elhangzottak alapján, és negyedszer, a nemzeti parlamentek európai uniós ügyekkel foglalkozó bizottságainak munkatársaival kialakított személyes kapcsolatok, általam a részükre megküldött kérdőívek szerint készült el, az Európai Ügyek Bizottsága főtitkárával való személyes konzultáció útján történő betekintéssel a magyar *scrutiny* gyakorlatába.

Az értekezés első részében a nemzeti parlamentek szerepének növekedésével foglalkozom általában, és részletesen az Európai Konvent munkájától a Liszaboni Szerződés megszületéséig. Ebben a részben szerepel még két fejezet, amely az interparlamentáris találkozók (COSAC, Elnökök Konferenciája), mint a parlamentek kulcsfontosságú fórumát mutatja be. A második rész a 2004. május 1-jén csatlakozott tíz közép-kelet-európai államot mutatja be:

három nagyobb fejezet csoportosítja az államokat, úgymint a Baltikum (Észtország, Lettország, Litvánia), Közép-Európa (Lengyelország, Csehország és Szlovákia, Szlovénia, Magyarország) és Mediterráneum (Ciprus és Málta). Az egyes fő fejezetekben szereplő államok leírása azonos szerkezeti felépítést követ az egységes bemutatás céljából: közös és egyben külön-külön jellemzést is kapnak, és egy nagy egység részét képezik. Ezt követi a kontrollmodellek szempontok szerint történő összehasonlítása, összefoglaló táblázata, valamint a melléklet, amely a magyar *scrutiny* modell kialakításának előzményeivel foglalkozik részletesen. A törvényhozások felépítése, a kontroll típusa, az illetékes bizottságok tevékenysége, a kormány tájékoztatása, elszámoltathatósága, a *scrutiny* gyakorlata törvényhozásonként is, és állíthatom, hogy szinte kamaránként is különbözik. A kétkamarás parlamentek közül a szlovén példa látszik a legműködőképesebbnek, legalábbis írásban, azzal, hogy a Nemzeti Ta-

nács a Nemzetgyűlésen keresztül, azzal együttműködésben vesz részt az uniós ügyekkel kapcsolatos tevékenységben – a kormánydokumentumokon keresztül –, ezzel eléri azt a célt, hogy tevékenyen, vélemények megformálásával részt vehet a munkában, riportörként részt vesz az alsó ház illetékes bizottságainak ülésén, továbbá nem lassítja le a hazai nemzeti pozíció kialakításának folyamatát, mint ha saját állásfoglalást ajánlana a kormánynak (ami különbözhet az alsóház állásfoglalásától is), nehezítve ezzel a gyors és hatékony parlamenti kontrollt.

A dolgozat – elsősorban leíró jellegéből fakadóan – a papíron létező kontrollmodelleket ismerteti, mindazonáltal olvasmányaim, a parlamentek honlapján található információk és a magyar bizottsági gyakorlatra vonatkozó kérdésekre adott válaszokból kiderül, hogy a leírtak erőssége nem feltétlenül tükröződik a mindennapok parlamenti munkájában. Például a szlovének, ahol a Nemzetgyűlés a finn

Dr. Király Andrea

kontrollmodellt vette mintaként, egy erős modellt épített fel, mely meg is állja a helyét, viszont az európai uniós ügyekkel foglalkozó bizottsági tagok még öt év elmúltával sem értik teljesen a rendszer működését. Hasonló gondokkal küzd a lengyel Szejm is, és ettől kifelé nagyobb csatlódást okozhat az, ha az illetékes bizottságok tagjai kis mértékben vagy csak a szükséges mértékig érdekeltek a bizottságban betöltendő szerepkörükben, pláne, ha nem úgy tevődik össze az európai ügyekre specializálódott állandó parlamenti bizottság, hogy azok foglalnak helyet benne, akiket kifejezetten az európai uniós dokumentumok, az azokkal kapcsolatos foglalatosskodás érdekel, vagy ha az is előfordul, hogy a szakszabványok némelyike ódzkodik a vélemény kialakításáról a kompetenciájába tartozó európai uniós ügyről, mint erre akad példa a magyar gyakorlatból.

Dolgozatom végén én is kísérletet teszek egy ideális kontrollmodell felvázolására, amely mindegyik szereplőre kellő elhivatottságával a gyakorlatban is megállja a helyét. Egy saját nézőpontú *scrutiny* alapsémán keresztül mutatok be egy, véleményem szerint

hatékony parlamenti munkát az európai uniós dokumentumokkal történő foglalkozáskor. E vegyes típusú kontroll kellően rugalmas, a parlament részéről sok szereplőt mozgat meg, s ebből a szempontból fontos az, hogy a szakszabványok minél széleskörűbben, felelősségteljesen és aktívan legyenek bevonva az uniós ügyekkel kapcsolatos tevékenységbe (indokolt a szakszabványokban külön az európai uniós ügyekre specializálódó albizottság megléte is). Továbbá az EU-s bizottság által megalakított ún. *scrutiny* albizottság előzetes kontrollja segíti az állásfoglalás kialakítását, amihez hozzájárulnak a riportörök (amennyiben valamilyen oknál fogva nem tud részt venni az ülésen, írásban nyújtja be nézeteit) is, így az EU-s bizottság egy-egy uniós kérdés megvitatásakor több oldalról kaphat segítséget az európai uniós feladatok minél eredményesebb, hatékonyabb megoldása céljából – egy olyan kontroll megvalósításában, amelyben a kormány is „vevő” a parlamenttel való partneri együttműködésre.

Dr. Király Andrea
PhD hallgató

Löffler Tibor „Hatalom – autoritás – legitimitás. Politológiai alapfogalmak ortodox megközelítésben” címmel védte meg doktori értekezését.

Dolgozatom a hatalom, az autoritás és a legitimitás politológiai alapfogalmaival foglalkozik. A témaválasztást az indokolta, hogy bár a hatalom, az uralom, az autoritás és a legitimitás a politikaelmélet alapvető kategóriái közé tartoznak, a kortárs magyar politológiában igen sokáig nem a kellő sú-

lyuknak megfelelően kezelték azokat. A dolgozatot megelőző kutatásaim és elemzéseim középpontjában általában a legitimitás (legitimáció) kérdése állt, de a dolgozat közvetlen előzménye, a magyar legitimációelméleti irodalom feldolgozása fokozatosan terelt egy alapprobléma, az autoritás, illetve az autoritáselméletek hiánya vagy gyengesége felé. Míg a hivatkozott nyugati szakirodalomban magától értetődő a hatalom (*power*) és autoritás (*authority*) fogalmi kettőségében értelmezni a ha-

talmat és az uralmat, addig a magyar politikatudományra ez a fogalmi kettősségben való gondolkodás alig jellemző, illetve az autoritás mint probléma lényegében nem létezik.

A dolgozatban azért is kapott nagy hangsúlyt a hatalom és autoritás közötti különbségek tisztázása, mert ha az autoritásként funkcionáló hatalom (autoritativ hatalom) elméletileg és fogalmilag elsikkad, akkor a „legitim hatalom” fogalmában a legitimitásra hárul a szemantikai funkció, hogy a hatalom autoritativ jellegét kifejezze. A magyar politikaelméletben ennek megfelelően az autoritás *alulteoretizált* maradt, a legitimitás fogalma pedig *szemantikailag és konceptuálisan* túlterheltté vált, mert a legitimitás fogalmába „gyömöszöltek bele” olyan *jelentéseket*, amelyek az autoritás fogalmához rendelhetők.

A dolgozat címében jelzett „*ortodoxia*” arra utal, hogy a politológiai legitimitációs elméletek nem tekinthetnek el a módszertanilag megalapozatlanul ignorált és csak eszme- és elmélettörténeti reliktumként kezelt *etimológiai alapoktól* („lex”), azaz attól, hogy a legitimitás *empirikus politikai* fogalma a *törvényt* jelentő latin „lex” fogalmához kapcsolódott évszázadokon keresztül. A legitimitásnak tehát vannak *kifejezetten jogi dimenziói*, amitől az empirikus politológia nem vonatkoztathat el. A legitimitás politológiai megközelítései ennek megfelelően specifikus módszert igényelnek: az alapfogalmak *analitikus* kifejtését. Az analitikus elemzés önmagában is reflektorfénybe helyezi a legitimitás és legitimitáció fogalmainak jogi jelentését és dimenzióját, de ez külön megerősítést nyer az empirikus elemzés révén. A magát empirikusnak tartó politológia elsődlegesen az állam, kor-

Dr. Löffler Tibor

mányzás, politikai uralom, politikai hatalom, politikai rendszer és legitimitás *empirikus viszonylatainak* elméleti-fogalmi megragadására vállalkozik az állam, kormányzás, politikai uralom, politikai hatalom, politikai rendszer és legitimitás *alapfogalmainak definiálásával és értelmezésével*, ezért a legitimitást elsősorban mint az empirikus állam, kormány, politikai uralom, politikai hatalom, politikai rendszer *empirikus legitimitásaként* kell felfognunk. Az empirikus legitimitációs viszonyoknak a sajátossága viszont éppen az, hogy a legitimáló szubjektumok, különösen a politikai uralom alárendeltjei, a hatalom vagy uralom törvényességében vagy jogszerűségében gondolkodnak, amikor ítéletet alkotnak a hatalom vagy uralom legitimitásáról.

A dolgozatban erőteljesen érvelek amellért, hogy az empirikus politológia legitimitációs elméleteinek szükségszerűen „*jurisztikus*” jellegűnek kell lenniük, azaz az empirikus legitimitációs viszonyok alapvetően jogi jellegét kell elsősorban tükrözniük. A politológiai

legitimációs elméletek szerintem szükségyszerűen jurisztikus jellegéből következő jogszociológiai orientáció okán újra kell gondolni azt is, hogy a politológiában bevett a legitimáció „politikai filozófiai” és „szociológiai” koncepcióinak megközelítése, és a „szociológiai” legitimációt pusztán elfogadássá, engedelmességgé vagy lojalitássá degradálják. A dolgozatban erőteljesen kritizálom a legitimáció „politikai filozófiai” megközelítéseit, amelyekkel nem az empirikus uralom empirikus alárendeltjeinek empirikus legitimitástudatát törekednek elméletileg megragadni, hanem az elemző tudós (filozófus) értékelését, morális ítéletét kifejezni. Az ilyen legitimációs elméleteket a dolgozatban „metajurisztikus” elméleteknek nevezem, főleg azok antilegalista jellege miatt, de minden kritikám ellenére nem tagadom a „metajurisztikus” legitimációs elméletek magyarázó erejét és használhatóságát.

A „metajurisztikus” elméletek magyarázó erejét az adja, szerintem, hogy a jurisztikusnak mondható empirikus legitimációs viszonyokban a legitimitásnak vagy a legitimációnak nincs abszolút értéke, ezért ezek a fogalmak elméletileg sem abszolutizálhatók. A törvényesnek vagy jogszerűnek elfogadott vagy elismert, s ebben az értelemben legitim uralom alárendeltjei nem csak és kizárólag a törvényesség vagy jogszerűség (legitimitás) miatt képesek kényszermentesen engedelmeskedni, és adott helyzetben az uralom legitimitása is leértékelődhet. A jurisztikus legitimitásnak *érvényességi kritériumai vannak*: a politikai célok, érdekek és értékek determinálják a törvényesnek/jogosnak elfogadást/elismerést, és határt szabnak annak. A „metajurisztikus” legitimációs elméletek tehát kevésbé a legitimitás-

ról, hanem a legitimitás hatáiról, érvényességi feltételeiről képesek adekvát képet adni.

A dolgozat egyik módszertani alapját az képezi, hogy a magyar politológiának nemcsak saját intézményes múltjával és elmélettörténetével kell tisztában lennie, hanem azzal is, hogy az alapfogalmairól (politika, állam, hatalom, legitimitás stb.) különböző időszakokban hogyan gondolkodtak. A feldogozott forrásokat így elsősorban a *kortárs* magyar politológia és társadalomtudományok autoritáselméleti és legitimációs irodalma képezi. A kronológiai határt egyrészt a hetvenes elején húztam meg, másrészt a kilencvenes évek második felében végre-valahára megjelent hatalomelméleti és legitimációs elméleti monográfiáknál. Az így behatárolt magyar legitimációs szakirodalomba beválogattam magyar nyelvű anyagokat (fordításokat) és nem kifejezetten politológiai műveket is abból a megfontolásból, hogy akkortájt a nyelvi és politikai korlátok miatt a magyarra fordított anyagokat lényegében mint magyar anyagokat kezelték, másrészt a kortárs magyar politológia hőskorában általános volt az interdiszciplináris érdeklődés, a más diszciplínák (filozófia, szociológia, társadalomelmélet, közgazdaságtan) iránti nyitottság. A magyar források közül a hatalom- és legitimációelméleti monográfiákat ki kell emelnem még politológiai kézikönyveket, amelyeket a súlyuknak megfelelő mértékben és intenzitással elemeztem. A források egy másik nagy csoportját az politológiailag releváns autoritáselméleteket tartalmazó „nyugati” szakirodalom alkotja.

Dr. Löffler Tibor
egyetemi adjunktus

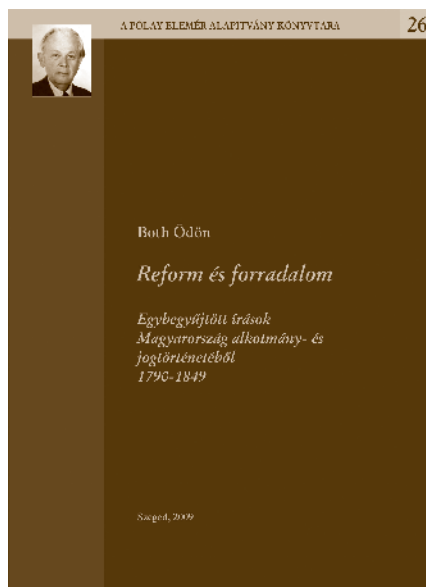

Both Ödön

Reform és forradalom

A Balogh Elemér professzor által szerkesztett Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára sorozat huszonhatodik kiadványaként jelent meg 2009-ben Both Ödön, a József Attila Tudományegyetem (Szegedi Tudományegyetem) Jogtörténeti Tanszékének hajdanvolt vezetője, a szegedi jogtörténészek nagy egyénisége tudományos műveinek gyűjteményes kiadványa. A könyv – az egykori tanítvány és közvetlen munkatárs, Ruszoly József professzor gondozásában – Both Ödön nyomtatásban magyarul megjelent tanulmányait adja közre, így az egy egész tudományos életmű keresztmetszete.

A kötet címe – „Reform és forradalom. Egybegyűjtött írások Magyarország alkotmány- és jogtörténetéből 1790–1849” – a Both Ödön által tanulmányozott korszakra, a feudális rendiségből a polgári társadalomba való átmenet, azaz a reformkor, valamint a forradalom és szabadságharc időszakára utal. Both tudományos munkásságának legfontosabb területe a szakjogok történetének – választott korszakán belüli – kutatása volt. Ennek megfelelően a könyv – az előszót követően – a szerző alkotmánytörténeti, majd büntetőjog-történeti és magánjog-történeti tanulmányait tartalmazza. Az alkotmánytörténet körében a szerzőt elsősorban a sajtószabadság kérdése és az esküdtbíráskodás intézménye foglalkoztatta, míg a magánjog terén írt

egyik tanulmányában a feudális tulajdon fő vonásait elemezte. Both Ödön a reformkor általa nagyra becsült alakja, Szemere Bertalan munkásságának jogtörténeti földolgozásához is hozzászólt, s a nagy reformer alakját két írásában rajzolta meg. A kötetben helyet kapott még a szerzőnek a magyar jogtörténetírás 1945 és 1969 közötti történetét vizsgáló tanulmánya, illetve egy rövid cikk a szegedi helytörténetírást illetően.

A tanulmánykötet súlypontját, egyben Both Ödön munkásságának fundamentumát a magyar anyagi büntetőjog történetét feldolgozó tanulmányok jelentik. E könyvismertetés – lévén, hogy a recenzens tudományterülete a bünte-

tőjog – Both Ödön ezen büntetőjogi tárgyú írásaira fókuszál.

Amint arra a szerző „Szeged város büntetőbíráskodása 1848-ban” című értekezésében kendőzetlen őszinteséggel rámutat, a „büntetőjog-történeti tudomány [...] elmaradott állapotban sínylődik” (188. p.). Sajnálatosan ma sem jár messze az igazságtól, aki ezt állítja. A Csemegi-kódexet megelőző büntető-jogalkotás produktumai, a korabeli jogtudomány (például Vuchetich Mátyás vagy Szlemenits Pál) tanításai a mai büntetőjogászok előtt jórészt ismeretlenek. Both Ödön hallatlanul szívós, nagyívű tudományos munkásságával sokat tett a magyar büntetőjog-történet fellendítéséért, kiemelkedő tanulmányaiban testet öltött törekvésért azonban a büntetőjogász, és talán a jogtörténész-társadalom sem méltányolta kellőképpen. Írásainak gyűjteményes kötete méltán érdemli meg, hogy a jogtörténeti, egyszersmind a büntetőjogi irodalomban elfoglalja méltó helyét a magyar büntetőjog-történetének mérvadó munkái között.

A terjedelmileg szűkre szabott recenziós műfaj nem engedi a szerző valamennyi (majd kétszáz oldalnyi terjedelmű) büntetőjog-történeti tárgyú tanulmányának részletes tartalmi ismertetését, ezért ehelyütt csupán az erőszakos nemi közösülés hazai történeti előzményeit bemutató, „A stuprum violentum a kései feudális magyar büntetőjogban (1790–1848)” című írást elemzem, amely jól tükrözi a szerző kutatómódszertanának erőnyeit, illetve szemléletmódjának komplexitását. Választásom azért is esett erre a tanulmányra, mert jogalkalmazóként (is) az erőszakos közösülést tartom talán a legellenszenvesebb bűncselekménynek, amelynek történeti-dogmatikai vizsgálá-

lata azonban számos szép és tanulságos problémához vezet, melyeket Both Ödön kiválóan mutat be.

Kiindulásként rögzíteni szeretném, hogy a szerzőével megegyező véleményem szerint a büntetőjog múltjának kutatására csakis a megfelelő büntetőjog-dogmatikai ismeretekkel rendelkező tudós vállalkozhat. A vizsgált tanulmány egyértelműen igazolja, hogy Both Ödön büntetőjog-történeti munkásságát a büntetőjogászai látásmód és ismeretek teljes birtokában végezte.

Both Ödön tudományos kutatását forráskutatásra alapozta, kutatási módszerének lényege a primer források teljességének feldolgozása, majd az ezeken alapuló, határozott, általános igényű tudományos kijelentések megfogalmazása. Both meggyőződése szerint „a kódexhiány, a szokásjog uralma és az ezekből folyó partikularizmus együttesen tág teret biztosítottak helyi bíróságainknak arra, hogy joggyakorlatukban országrészenként, megyénként, városonként és igen gyakran még uradalmakként is egymástól többé-kevésbé eltérő módon járjanak el, más és más elveket alkalmazzanak. Az eltérő elvek szerint ítélkező, a különböző módon eljáró bíróságok joggyakorlatának ismerete nélkül, anélkül, hogy feltárnók jónéhány megye, város és uradalom büntetőbíráskodását megvilágító forrásanyagot, nem írható meg a magyar feudális büntetőjog története.” (188–189. p.) Both Ödön Szeged város 1790-től 1848-ig terjedő büntetőbírói gyakorlatát tárta föl teljes terjedelmében, adatgyűjtése során – egyedülálló módon – húsz-ezer ítéletet nézett át. E levéltári anyagot a teljes egykorú magyarországi szakirodalommal, az általa becsem-

pészett idegen büntető törvénykönyveknek nevezett *Praxis Criminalis*-szal, illetve II. József büntető törvényével, az 1795. évi, az 1827. és az 1843. évi magyar büntető törvénykönyvi javaslatok előírásaival összevetve írta meg erőszakos közöszlőről szóló tanulmányát is, amely két nagy egységre, büntető anyagi jogi, illetve egy alapvetően eljárásjogi részre tagolódik.

A tanulmány első, anyagi jogi kérdéseket érintő fejezetében a szerző bemutatja az erőszakos nemi közöszlő fogalmának meghatározását, illetve változásait feszes időrendi sorrendben haladva a gyakorlatban ténylegesen használt *Praxis Criminalis* idevonatkozó rendelkezéseitől a magyar büntetőjogi gondolkodás kiemelkedő alkotása, az 1843. évi javaslat előírásaiig. Ezt követően rátér a kor jogtudománya, meghatározó büntetőjogászai állásfoglalásainak ismertetésére. A tanulmány külön is kiemelés igénylő érdeme, hogy a 18. század olyan jogtudósainak, így Bodó Mátyás nagyszombati akadémiai tanárnak, táblabírónak, valamint Huszty Istvánnak, az egri érseki jogakadémia tanárának megállapításait is ismerteti, akiknek a munkássága a büntetőjogász szakmai közönség előtt jórészt a mai napig ismeretlen.

Both Ödön a korabeli jogtudomány eredményeit összefoglalva megállapítja, hogy a korszakban uralkodó büntetőjogi felfogás az erőszakos nemi közöszlő jogi tárgyának a női szemérmességet és erkölcsösséget tekintette, ennek megfelelően a bűncselekmény passzív alanya csak nő, mégpedig csak tisztességes nő lehetett, de közülük sem válhatott sértetté a házassági életközösség fennállása alatt a feleség férjével szemben. Az erőszakos közöszlő két egybekapcsolódó „véghezviteli

magatartást”, a kényszerítést és a közöszlő feltételezte. A kényszer fizikai bántalmazásban, vagy fenyegetésben is megnyilvánulhatott, megállapítani azonban csak a nő komoly ellenállása esetén lehetett. A közöszlő alatt – a mai felfogástól eltérően – annak élet-tani fogalmát, vagyis a hímveszőnek a női nemi szervbe való behatolását és a tényleges magömlést értették. Ebből következően a bűncselekmény elkövetője önálló *tettesként* csak a közöszlőre képes férfi, míg társtettese vagy részese bárki lehetett.

A jogtudomány vizsgálatát követően a szerző – a szegedi büntetőjogi iskola által elfogadott dogmatikai rendszerhez igazodva – ismerteti a szegedi bíróság által tárgyalt jónéhány – a régi magyar nyelvet is felidéző – bűnügyet, körvonalazva a tényállást, a bíróság ítéletét és az annak alapjául szolgáló indokokat, majd a jogesetek sokasága alapján levonja a judikatúra általános érvényűnek tekintett felfogására vonatkozó megállapításait. Both kutatásának fontos eredménye annak bizonyítása, hogy a szegedi joggyakorlat értékesítette a korabeli jogtudomány tanításait. Így Szeged város „bűnfenyítő törvényszéke” is az erőszakos nemi közöszlő bűncselekménye által védett érdeknek, azaz jogi tárgynak a nő szemérmességét tekintette, következőképpen a deliktum sértettje csak tisztességes nő lehetett. A bíróság tisztességtelennek tekinthette például „a megesett, szabad, buja, botrántoztató, feslett, fajtalan, parázna, rossz életű, szenny és Venus Tisztaság fátyolával jobbról be fődött személyeket” (355. p.). A joggyakorlat a ma is érvényesnek tekintett dogmatikai megfontolások alapján élesen vizsgálta az elkövető és a sértett közötti erőviszonyokat,

a sértett életkorát, s az *erőszak* kisebb fokát is elegendőnek vélte az erőszakos nemi deliktum megállapításához, ha a sértett például serdületlen leány volt, így tényállásszerű erőszaknak tekintette a szegedi bíróság több ítéletében az alig serdült lány szájának befogását. A közöslés alatt a judikatúra is annak élettani fogalmát értette, annak megállapítására pedig, hogy a magömlés nagy valószínűséggel megtörtént, szakértőt, jelesül bábaasszonyt, vagy egyébként tapasztalt asszonyt vettek igénybe, avagy orvosi láteléssel kellett bizonyítani a szüzesség elvesztését, illetve a nemi szerv megsérülését. A bűncselekmény a nemi közöslés szándékával kifejtett kényszerítés megkezdésével lépett kísérleti szakba. Az egység és a többség problémáit – e fogalmak tisztázatlansága miatt – sem a joggyakorlat, sem a jogtudomány nem vizsgálta kellő alapossággal. A bűncselekmény hivatalból, s nem magánindítványra volt üldözendő.

A tanulmány második része, mint-hogy e bűncselekmény bizonyítása köztudottan ma is nehéz feladat elé állítja a jogalkalmazókat, elsősorban az erőszakos nemi közöslés bizonyítási kérdéseit, illetve a bűncselekményre előírt büntetést veszi górcső alá, az első részben már megismert tematika és időrendi sorrend alapján előbb a *Praxis Criminalis* szabályaitól az 1843. évi törvénykönyv-javaslat előírásainak ismertetéséig, majd a vonatkozó szakirodalom téziseinek bemutatásáig. E források elemzése alapján megállapítja a szerző, hogy a bűncselekmény nyomozása és a bírói eljárás során bizonyítani kellett, hogy valóban erőszak alkalmazásával került sor a közöslésre, ennek során döntő jelentősége van annak,

hogy a sértett kért-e segítséget, illetve, hogy a kényszerítésnek milyen külső nyomai maradtak. A deliktum rendszertípi büntetése halál volt, amire csak az enyhítő körülmények hiányában lehetett az elkövetőt ítélni. Mindenesetre a halálbüntetést a jogirodalom túlságosan súlyos szankciónak ítélte e bűncselekmény elkövetéséért.

A joggyakorlat a kötött bizonyítási rendszer adta kereteken belül mindent megtett az erőszakos közöslés jogi szempontú megítéléséhez szükséges releváns körülmények bizonyításáért, azonban Both megállapítása szerint a korabeli bírák törvényrontó szokásjogot alakítottak ki, amikor a hatályos törvényekben előírt halálbüntetés helyett – a büntető törvénykönyv-tervezetek szellemében – jóval enyhébb szankciókat szabtak ki.

A tanulmánykötet külön is kiemelésre igénylő érdeme, hogy utolsó fejezetében az egykorú ismertetések közzétételével fölidézi Both Ödön írásainak visszhangját, valamint, hogy a nagyformátumú jogtörténész gyászszertartásán elhangzott búcsúztató szerkesztett változatának közlésével láttatni engedni nemcsak a tudóst, de az embert is.

Összegzőképpen megállapíthatjuk, hogy jogirodalmunk e tanulmánykötet által gazdagabb lett. Both Ödön egybegyűjtött tanulmányai nemcsak a jogtörténész érdeklődő számára lehetnek mérvadók, hanem azok áttanulmányozásával a büntetőjogi dogmatika iránt érdeklődő elméleti és gyakorló jogászok is értékes információkkal gyarapíthatják tudományos ismereteiket.

Dr. Deák Zoltán
ügyészségi fogalmazó,
PhD hallgató

Jakab Éva

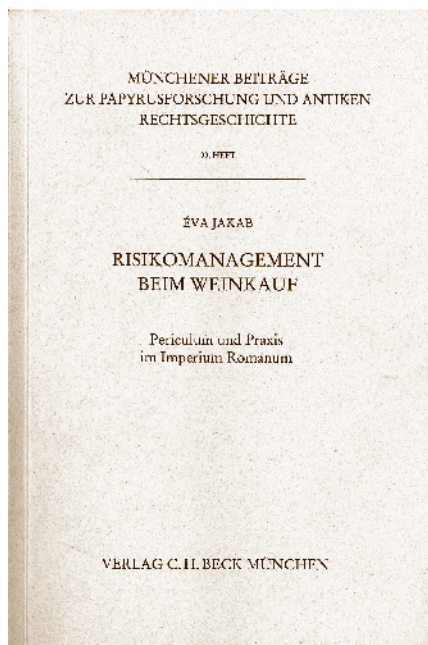
Risikomanagement beim Weinkauf

**Periculum und Praxis
im Imperium Romanum**

Jakab Éva – a kar Római Jogi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára – legújabb monográfiája „Risikomanagement beim Weinkauf. Periculum und Praxis im Imperium Romanum” címmel 2009. tavaszán jelent meg a Münchener Beiträge zur Papyrusforschung und antiken Rechtsgeschichte sorozat legújabb (99. Heft) köteteként, a C. H. Beck Verlag gondozásában.

A Szerző e művében egy, a jogi romanisztikában központi témának számító kérdéskört, nevezetesen az adásvételi szerződés esetén a felek veszélyviselésére irányadó szabályok értelmezését helyezi új tudományos megvilágításba. A tanulmány nem *generatim* az adásvételt tárgyalja, hanem e szerződési körön belül kiemeli azokat, amelyek kifejezetten szőlő, must vagy bor vételéről rendelkeznek. Ugyanis a bor e korban nem pusztán egy élvezeti cikknek, hanem alapvető élelmiszeri terméknek számított, ezért a mindennapi életben tömegesen fordultak elő olyan ügyletek, amelynek tárgyai bor-, must- vagy szőlővétel voltak, s e szerződések a borkészítés speciális folyamatai miatt különös szabályozást igényeltek.

A kutatási módszertan újdonsága abban áll, hogy a Szerző nem a pandektisztikus alapokon felépülő, erősen elméleti-dogmatikus kategóriákból indul ki, hanem a hétköznapi szerződési gyakorlatát veszi alapul, és ennek

megfelelően az értekezésében különösen nagy hangsúlyt fektet az *Imperium* területéről fennmaradt szerződési okiratok, szerződési formulák, és üzleti levelek jogi exegézisére, s ezt követően e forrásanyagból absztrahálható eredményeket hasonlítja össze a *Corpus Iuris Civilis* ún. „tudós jogával”. (Ez a módszer sok esetben egészen új nézőpontba helyezi a pl. Digestába felvett, borsvételt tárgyaló fragmentumokba foglalt jogi problémák megközelítését, és ennek folytán nagyban megkönnyíti ezek interpretációját.)

Az antik Róma szerződési praxisának rekonstruálása során megkerülhetetlen

a görög-egyiptomi papiruszok okirati anyagának a feldolgozása. Felmerülhet a kérdés, hogy lehet-e létjogosultsága a hellenisztikus-egyiptomi papiruszok bevonásának a római jogi kutatásokba? A válasz kétséget kizáróan az, hogy igen, ugyanis számos gazdaságtörténeti alap kutatás igazolta, hogy a tárgyalt időszakban (Kr.u. I. sz. – Kr. u. III. sz.) a Mediterráneum térsége az *Imperiumon* belül gazdasági egységet képezett, és ez az oka annak, hogy hasonló jogi megoldások olvashatók ki még az egymástól távolieső provinciákból származó okiratokból is.

Mint azt már korábban említettük, a must, illetőleg a bor vétele, a tárgyában rejlő sajátosságok miatt egy speciális területet alkotott az adásvételen (*emptio venditio*) belül. Az első fejezet (amelynek címe: *Weinbau und Weinbereitung in der Antike*) célja az, hogy segítse az Olvasót a bor adásvételével kapcsolatban felmerülő szerződés-specifikus veszélyek pontos megértésében. Annak érdekében, hogy az Olvasó e témában a legmélyebb ismeretekre tehessen szert, a Szerző e fejezetben körbevezeti őt az antik Mediterráneum szőlőültetvényein. Ezt követően az Író az ókori mezőgazdasági szakírók művei és régészeti feltárások eredményei alapján alaposan elemzi a szőlő- és bortermelés korabeli technológiáját, s ezzel szoros összefüggésben ismerteti e tevékenységgel együtt járó tipikus veszélyeket, valamint széles bepillantást enged a római kori szőlőbirtok igazgatási és könyvviteli szokásaiba.

A második fejezet címe *Die Vermarktung des Weines*. E részben tárgyalja a Szerző azokat az adásvételi modelleket, amelyek keretében sor került a szőlőtermés, vagy a bor értékesítésére. E fejezet három fő pillérre osztható:

1.) Cato vételi formulája a hordóban lévő bor eladásáról, továbbá 2.) a foglalt szerepe, valamint 3.) az ún. szállítási vételek (*Lieferungskauf*) karakterisztikája a papiruszokban és a római jog forrásaiban.

A monográfia „csúcspontja” a harmadik fejezet, amelyben a kockázatelosztási szabályok (pontosabban kikötések) kerülnek tárgyalásra. A Szerző a modern romanisztika azon álláspontjából indul ki, hogy a *periculum* nem egységes fogalom. Azon kockázati tényezők, amelyek a borvétel kapcsán a forrásokban megjelennek, igen szerteágazók. Egy részük a *vis maior* fogalma alá tartozik, míg más esetei inkább a *casus minor* alá sorolhatók be, amely már a *custodia* felelősség területéhez tartozik. Sőt, vannak olyan kockázati tényezők, amelyek a megfelelő gondosság tanúsítása mellett elkerülhetők, így ennek elmulasztása megalapozza a *culposus* felelősséget. Elméleti síkon ezek egymástól élesen elhatárolható kategóriák, de a gyakorlatban a bizonyítási nehézségek miatt igen problematikus e felelősségi formák alkalmazása. Ezért a praktikus római gondolkodásmód a felek kockázatának pontos elosztása céljából kialakított két mellékegyezményt: a *degustatio*-t és a *mensura*-t, amelyek gyakorlatilag minden szerződés-specifikus kockázatot lefedtek. A *degustatio* a minőségi hibáktól (az *acortól* és *mucortól*, azaz a megecetesedéstől és lepedékességtől), míg a *mensura* a mennyiségi kockázattól védi az eladót.

Minőségi szempontok figyelembe vételével e kérdéskörben a források alapján három lépcsőfokot állíthatunk fel. Az első lépcsőfok, amikor a vevő tudva rossz minőségű bort vesz (pl. ún. rabszolgabort). Ebben az esetben nincs szükség *degustatio*-ra, ugyanis a vevő

nem érdekelt a minőségben.

A további két esetben a vevő már érdekelt a bor minőségében is, itt a differenciálás alapja, hogy a felek a *degustatio*-t egy rövid, vagy pedig egy hosszabb, garanciális jellegű határidőhöz kötik. Joghatásaiban a két forma között az a különbség, hogy a kezdeti *degustatio* a szerződéskötési folyamat végét zárja le. Pl. valaki árverésen megveszi az eladó pincéjében lévő bort vagy mustot X összegért. Azonban a felek kikötik, hogy a vevő egy meghatározott rövid határidőn belül megkóstolhatja a bort, és minőségi hiba esetén elállhat a vételtől. Ez a konstrukció nagyon hasonlít a *pactum displicentiae*-hez, de az alapvető különbség az, hogy a *pactum displicentiae* az elállási jogot nemtetszés esetére köti ki (azaz a vevő szubjektív értéktétele alapján a kikötött határidőn belül bármikor visszautasíthatja a megvett dolgot), míg a *degustatio* esetén a kóstolást *boni viri arbitrato* alapján kell elvégezni, vagyis az elállási jogot csak objektív körülmények fennállása (pl. a bor megsavanyodása) esetén lehet gyakorolni.

A harmadik lépcsőfok pedig, mint ahogy fentebb említettük, amikor a *degustatio*-ra a felek egy hosszabb időpontot határoznak meg, amely kikötés már egy jótállási jelleget hordoz magában. Pl. az eladó értékesíti az idei szőlőterméséből készült borát még a szüret megkezdésekor (*emptio rei futurae*). Megállapodnak a vevővel abban, hogy a vevő csak január elején fogja elszállítani a bort, a felek erre az időpontra kötik ki a *degustatio*-t. Abban az esetben, ha a bor romlott, a vevő elállhat a vételtől, azaz a vételárat nem kell kifizetnie, ha pedig már teljesített, akkor a vételár neki visszajár. A *degustatio*-t

követően a veszélyviselés átszáll a vevőre. Azonban ezt a plusz garanciát a vevőnek meg kell fizetnie, tehát minél hosszabb ideig vállalja az eladó a bor megromlásának a veszélyét, annál magasabb árat köthet ki a szerződésben.

A *mensura*-nak a mennyiségi (*quantitas*) *periculum* elosztásában volt jelentősége. Ebben az esetben különbséget kell tenni átalányáras (*omne vinum uno pretio*) és egységáras (*in singulas amphoras certum pretium*) vétel között. Az első esetben a vevő az eladó összes borát, ami a pincében található, megveszi egy átalányáron, míg a második esetben űrmérték alapján, egységáron. A Szerző megállapítja, hogy a *mensura*-t csak ezen elkülönítés mentén lehet helyesen értelmezni, ugyanis kockázatelosztási szempontból a *mensura*-nak csak az egységáras vétel esetén van jelentősége. Az egységáras vételnél a vevő csak azért a mennyiségért fizet, amit ténylegesen átvett, így minél későbbi időpontban határozzák meg a felek a *mensura*-t, annál nagyobb az eladó kockázata, de ennek kompenzálásaként – mint a *degustatio* esetében is – magasabb árat tud elérni.

A szerződési praxis kutatási eredményeinek felhasználása, és a jogösszehasonlítás legújabb módszereinek alkalmazása új dimenziókat nyitott meg a római jog modernkori kutatásában. Ezt a rövid ismertetést a mű vezérfonalául szolgáló elv összefoglalásaként, a Szerzőnek, a monográfia előszavában elhelyezett nyitó gondolatával szeretném zárni: „*Ein umstrittenes Thema der juristischen Dogmatik soll so, im Spiegel der Alltagspraxis, neue Konturen bekommen.*”

Dr. Pozsonyi Norbert
egyetemi tanársegéd

Jakab Éva és Wolfgang Ernst (szerk.)

Kaufen nach römischem Recht

2004. november 4. és 7. között Budapesten, az Andrassy Gyula Német Nyelvű Egyetem adott otthont a „Römisches Kaufrecht und sein Einfluss auf die Europäische Rechtsentwicklung” elnevezésű tudományos konferenciának. A szervezőknek az volt a célja, hogy e rendezvénnyel hidat verjenek a közép- és a nyugat-európai romanisták, illetőleg magánjogtörténészek között. A konferencián elhangzott előadásokból született meg a „Kaufen nach römischem Recht. Antikes Erbe in den europäischen Kaufrechtsordnungen” c. konferenciakötet (Springer, Berlin–Heidelberg 2008), amelynek szerkesztői munkáit *Jakab Éva* és *Wolfgang Ernst* végezték.

Az áru

Bessenyo András, a Pécsi Tudományegyetem docense „Zum Problem des römischen Gattungskaufs” c. tanulmányában a jogi romanisztikában azt a régóta vitatott kérdést helyezi középpontba, hogy vajon a klasszikus római jogászok számára ismert lehetett-e a fajlagos vétel.

Wolfgang Ernst, a Zürichi Egyetem professzora „Der zweifache Verkauf derselben Sache — Betrachtungen zu einem Rechtsproblem in seiner europäischen Überlieferung” c. írásában abból az érdekellentétből indul ki, ami két fél között akkor alakul ki, ha ugyanazt a dolgot értékesítették a számukra. A szerző tanulmányában arra mutat rá, hogy a történeti szabályozások miként befolyásolták e probléma kezelését az európai adásvételi jog történetében.

A vételár

Peter Blabo, a Nagyszombati Egyetem professzora „Abgrenzung zwischen Kauf und Tausch in der Dichtung Homers” c. tanulmányában egy, Gaius által idézett (Gai. 3,141), Homérosz Iliasából származó szöveghelyből (7,472-5) kiindulva keresi a választ arra a kérdésre, hogy lehet-e dogmatikailag a cserét (*permutatio*) az adásvétel egy altípusának tekinteni.

Thomas Rüfner, a Trieri Egyetem professzora „Traditio und Kaufpreiszahlung in Ius Commune und Common Law” c. tanulmányában azt elemzi, hogy mennyiben hatott a római jogi alapokon nyugvó kontinentális európai jogászai gondolkodásmód az angol adásvételi jog fejlődésére. A szerző az értekezését nem terjeszti ki az adásvétel minden területére, hanem arra korlátozza vizsgálódásai körét,

hogy milyen szerepet játszott a birtok-átadás (*traditio*) és a vételár kifizetése a tulajdonátszállásban ingó dolgok értékesítése esetén.

A felek felelőssége

Homoki-Nagy Mária, a Szegedi Tudományegyetem professzora „Anmerkungen zur Entwicklung des ungarischen Privatrechts im 19. Jahrhundert” c. értekezésében a 19. századi magyar magánjog szerződési praxisából kiindulva, a jogszatosság intézményét alapul véve mutat rá azokra a fogalmilag lényeges elemekre, amelyek a római jogban, illetőleg a német jogtörténeti dogmatikában ismertek voltak, de amelyeket a magyar jogtudományban egészen a 19. sz. közepéig nem tettek dogmatikai vizsgálat tárgyává.

Jakab Éva, a Szegedi Tudományegyetem professzora „Cavere und Haftung für Sachmängel. Zehn Argumente gegen Berthold Kupisch.” c. tanulmányában 10 pontban foglalja össze kritikai észrevételeit *B. Kupisch* „Römische Sachmängelhaftung: Ein Beispiel für die ökonomische Analyse des Rechts?” (TR 70) c. írásával kapcsolatban. A legfőbb törésvonal a két romanista között ott húzódik, hogy Jakab Éva álláspontja alapján a *predicere* elválasztandó a *cavere*-től (ui. ezeket a hagyományos felfogás kényszerűen összekötötte), ezek alapján az *aedilis curulis* pusztán csak egy információadási kötelezettséget rendelt el, amely alapján az eladónak az *aedilis edictum*-ában megnevezett hibákat közölnie kellett a vevővel. E mellett a felek alkalmazhatnak külön garanciastipulációt is, ez azonban már nem volt kötelező, hanem a szerződő felek akaratán múltott, hogy éltek-e vele,

vagy sem. Míg *Kupisch* felfogása szerint a garanciastipulatio egy „puha kényszer”, azaz nem egy *cogens* norma, azonban egy *aedilis*-i előírás volt, továbbá nézete alapján az általánosan elismert keresetindítási határidők (6 hónap, ill. 1 év) csak a garanciastipulatio felvétele esetén voltak alkalmazhatók.

Rolf Knütel, a Bonni Egyetem immár *emeritus* professzora „Hoffnungskauf und Eviktionshaftung” c. tanulmányában a reményvételtől szóló, Pomponius Sabinus-kommentárjából származó töredéket (D. 18,1,8,1) teszi alapos jogi elemzés tárgyává.

Veszélyviselés

Pascal Pichonnaz, a Fribourgi Egyetem professzora „Periculum emptoris und das schweizerische Recht: Ein Fall des Rückgriffs auf römisches Recht durch das Schweizerische Bundesgericht” c. tanulmányában azt tárja az olvasó elé, hogy miként értelmezte újra a Svájci Szövetségi Bíróság egy ítéletében a római jog bevonásával (BGE 128/2002 III. 370) az adásvételi szerződés veszélyviselési szabályait és a svájci Polgári Törvénykönyv kötelmi jogi részének 185. §-át.

Jogbölcsélet

Janez Kranjc, a Ljubljani Egyetem professzora „Die Verboten der europäischen Integration” c. írásában alapvetően állambölcséleti, ill. közjogtörténeti aspektusból közelíti meg azt a kérdést, hogy meddig terjedhet egy nemzetállam szuverenitása, ha egy integrált szervezet részévé válik.

Dr. Pozsonyi Norbert
egyetemi tanársegéd

Szomora Zsolt

A nemi bűncselekmények alapkérdései

A Rejtjel Kiadó gondozásában, 2009-ben jelent meg Szomora Zsolt „A nemi bűncselekmények alapkérdései” című könyve, mely az előző esztendő májusában megvédett PhD értekezésének publikációja. A mű több szempontból is hiánypótlónak tekinthető: egyrészt azért, mert a nemi bűncselekmények monografikus feldolgozására hazai viszonylatban 1966 óta nem került sor, annak ellenére, hogy az azóta eltelt több mint negyven év alatt e bűncselekmények szabályozásában több fontos változás is bekövetkezett. Másrészt pedig azért, mert a szerző a hazai jogirodalomban szinte egyáltalán nem, vagy csak nagyon ritkán alkalmazott, ún. *jogtárgyharmonikus* értelmezés módszerével végezte el egyes szexuális bűncselekmények elemzését. Emellett mindvégig következetesen alkalmazta a történeti értelmezést, s a jogösszehasonlítás módszerét is.

A szerkezetileg jól felépített, átlátható, gazdag lábjegyzet-apparátussal ellátott mű a bevezetést követően három fő részre tagolódik: a nemi bűncselekmények jogi tárgyainak történeti aspektusait bemutató fejezetet a nemi cselekmény mint központi dogmatikai kategória tartalmi feltárása követi, a harmadik fő rész pedig az erőszakos közöszlész, a szemérem elleni erőszak, a megrontás és a vérfertőzés teleologikus elemzését, jogi tárgyaik beható vizsgálatát tartalmazza.

A szerző a lehető legteljesebb körben felhasználta a vonatkozó releváns magyar szakirodalmat, a különböző

kodifikációs anyagokat, miniszteri indokolásokat és alkotmánybírósági határozatokat. Ezek mellett feldolgozott számos német és osztrák nyelvterületről származó monográfiát is, melyeket saját álláspontja kialakításánál is figyelembe vett.

A történeti rész vizsgálódásának középpontjában a nemi bűncselekményeknek a hatályos magyar büntetőtörvényben deklarált jogi tárgya, a *nemi erkölcs* áll. Ennek vizsgálatáig a korábbi jogi tárgyak (úgy mint a korai kollektív jogi tárgyak, továbbá a átfogó jogi tárgyként felfogható közerkölcs) bemutatásán keresztül jut el a szerző. A nemi erkölcs mint jogi tárgy kapcsán arra a következtetésre jut, hogy annak jogtárgyi jellege – dacára annak, hogy a Btk. XIV. fejezet II. címe jelenleg is nemi erkölcs elleni bűncselekményekről szól – az

utóbbi évtizedekben jelentős gyengülést mutat, s az itt elhelyezett bűncselekményi tényállások valójában nem a nemi erkölcsöt védik, sokkal inkább *individuális jogtárgyvédelmet* (ezen belül többek között a szexuális önrendelkezés, illetve az ifjúság zavartalan fejlődésének védelmét) valósítanak meg, s emellett a ténylegesen individuális jogtárgyvédelmi funkciót ellátó bűncselekményi tényállások ellentétesek is a nemi erkölccsel, ezért a szerző *de lege ferenda* az ismertetett fejezetcím mihamarabbi megváltoztatását javasolja.

A nemi cselekményt taglaló rész abból indul ki, hogy – mivel a közösülés törvényi meghatározását a magyar büntetőjog nem ismeri – a nemi cselekmény *genus proximum*-ának a fajtalanság fogalma szolgálhatna. Ezért a szerző görcső alá veszi a fajtalanság objektív és szubjektív ismérveit és a vonatkozó bírói gyakorlatot is elemzés tárgyává teszi. A *de lege lata* ismert fogalom kritikájaként kiemeli, hogy annak fogalma nem kellően meghatározott, és a nemi erkölccsel való közvetlen kapcsolata is meghaladottá teszi azt. Végül rámutat arra, hogy a fajtalanság mint kifejezés maga is elavult, mivel az alatt a büntetőjog – a köznyelvtől eltérően – nemcsak természetellenes szexuális tevékenységeket ért. Mindezekre tekintettel a fajtalanság helyett *de lege ferenda* a *nemi cselekmény* fogalmának bevezetését tekintené helyesnek, amely definíciószerűen objektív alapon, az ember szexuális szempontból releváns testrészeinek intenzív érintésével írható körül.

A harmadik fő rész első fejezete külön elemzi az erőszakos nemi bűncselekmények első (kényszerítéssel megvalósuló) és második (a passzív alany

védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotát felhasználva elkövetett) fordulatát. Az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak közös jogi tárgya, a szexuális önrendelkezés elemzését követően a szerző részletesen vizsgálja az egyes fordulatok fogalmi elemeit. *De lege ferenda* a két erőszakos nemi bűncselekmény *egy, közös tényállásba* foglalását tartja kívánatosnak, s – a védekezésre képtelen állapot tényállásbeli fenntartása mellett – az akaratnyilvánításra képtelen állapot helyett, az *öntudatlan állapot*, illetve *a szexuális önrendelkezésre más okból képtelen állapot* megjelölés felvételét javasolja.

A megrontásról szóló fejezet – a jogi tárgy tisztázását követően – a sértetti körrel és a beleegyezési korhatár kérdéseivel foglalkozik részletesen. E bűncselekmény kapcsán az ún. *kortolerancia* intézményének bevezetésére tesz javaslatot a szerző.

A vérfertőzés jogi tárgyainak vizsgálatát követően a szerző arra a következtetésre jut, hogy a jelenleg hatályos tényállás sem a család-, sem az ifjúságvédelmi igények biztosítására nem alkalmas, így annak *dekriminalizációja* mellett foglal állást.

Összegzésképpen megállapítható, hogy a szerző a bevezetésben ígértnek messzemenőig eleget tett, mivel mélyrehatóan, dogmatikailag felkészült és kidolgozott módon végezte el a nemi bűncselekmények jogtárgyharmonikus vizsgálatát, s így munkája méltó utóda olyan nagynevű szerzők hasonló témájú műveinek, mint Angyal Pál vagy Schultheisz Emil, s emellett a jogtudósi pályára készülő fiatalok számára is példát mutathat.

Dr. Ambrus István
PhD hallgató

„Az európaiság nem felülírja, hanem kiegészíti a nemzeti identitást”

Beszélgetés Bóka Jánossal,
az Európai Parlament képviselői tanácsadójával

Dr. Bóka János, az Európai Parlament egyik magyar képviselőjének tanácsadója ötévi strasbourgi és brüsszeli tevékenységét követően 2009-ben visszatért egykori alma mater-ébe, hogy ismét egyetemi oktatóként folytassa pályafutását. Ez alkalomból Antal Tamás beszélgetett a gyakorlati uniós tapasztalatokat szerzett munkatársunkkal.

– Tisztelt Tanársegéd Úr! Kérem, ismeresse az olvasókkal, milyen szakmai életutat követően tért haza Szegedre, az egyetemi katedrára!

– Pályafutásomat tanársegédként a Szegedi Tudományegyetem Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszéken kezdtem, majd 2004 és 2009 között az Európai Parlamentben dolgoztam mint *képviselői tanácsadó*. Az elmúlt öt évet felnőtté válásom időszakának tekintem, emberi és szakmai szempontból egyaránt. A képviselői tanácsadó munkájára nem lehet egységes leírást adni, ez a képviselő habitusától és a képviselői iroda struktúrájától függ. Az én feladatköröm a jogi szaktanácsadás mellett a bővítési, külügyi és külügyi költségvetési napirendi pontokra terjedt ki. Napj munkám gerincét háttéranyagok készítése, szövegjavaslatok előkészítése, alacsonyabb szintű és technikai egyeztetések lefolytatása tette

Dr. Bóka János

ki. Emellett folyamatosan figyelemmel kellett követnem minden parlamenti történet, amely érintkezett a feladatkörömmel, hogy adott esetben azonnal reakciójavaslatot tehessek a képviselőmnek. Legkomplexebb feladatom talán a 2007-től működő előcsatlakozási alap (IPA) megszűlésében való közreműködésem volt, amelynek képviselőm volt az előadója az Európai Parlamentben. Itt megtapasztalhattam a parlamenten belüli döntéshozatali folyamat mellett a Bizottsággal, a Tanáccsal és a tagjelölt államok képviselőivel folytatott tárgyalások légkörét is.

– *Milyen összkép alakult ki Önben az Európai Parlament működését és létezésének esszenciáját illetően?*

– Az Európai Parlament – mint cseppben a tenger – magán viseli az Európai Unió minden fontos sajátosságát. Az ENSZ intézményei mellett talán a leginkább sokszínű, soknyelvű és sok kultúrájú szervezet. Ráadásul itt a sokféleség képviselőinek nemcsak egyszerűen meg kell férniük egymás mellett, hanem napi rendszerességgel kell dönteniük „húsba és pénztárcába” vágó kérdésekben. Ehhez újra és újra konszenzust – vagy legalábbis többségi koalíciókat – kell kialakítani, ami az EP összetételénél fogva törvényszerűen képviselőcsoportokon és tagállamokon átívelő szövetséget jelent. Brüsszelben és Strasbourgban már régen túlléptek az „elfogadás” paradigmáján, az európai szintű döntéshozatalhoz ennél sokkal több kell: együttműködés, kompromisszum, és a legfontosabb: az *érdek- és értékközösség tudata*. Nyugodtan mondhatjuk, hogy az Európai Parlament az Unió lelkiismerete, ami – kissé „sántító” hasonlattal élve – elfojtott tudatalattiból fokozatosan felettes énné nőtte ki magát. Ez részint jelzi az európai integráció koncepciójában bekövetkezett óriási átalakulást, részint pedig azt, hogy az európai polgárok is egyre inkább sajátjuknak érzik az intézményt. Természetesen tisztában vagyok a folyamatosan csökkenő választási részvételi adatokkal – amit én egyrészt stabilizálódni látok, másrészt nemzetközi összehasonlításban nem tartok tragikusnak. De szerintem legalább ennyire fontos a közvélemény-kutatások egybehangzó állítása, amely szerint az Európai Parlament bizalmi indexe a legmagasabb a közösségi intézmények között, és nagyságrendekkel meghalad-

ja a tagállami politikai és állami intézmények esetében mért hasonló értéket. Ha van ma olyan intézmény Európában, amely minden szempontból kellő legitimitással rendelkezik, akkor ez az Európai Parlament.

– *Személyes tapasztalatai alapján miként értékeli Magyarország európai parlamenti képviselőinek együttműködését vagy éppen szétartó gyakorlatát?*

– Nehéz lenne tagadni, hogy a magyarországi EP-képviselők tevékenységére az első ciklus legelején hatással volt a „régiek” bizalmatlansága, de a saját kisebbségi komplexusaink is. Másfél-két év alatt azonban képviselőink elfoglalták azt a helyet a döntéshozatali struktúrában, ami Magyarország súlya és szerepe alapján indokoltnak tűnik. Néhány nagyobb formátumú politikusunk pedig ezt lényegesen meghaladó befolyásra és elismertségre tett szert. Ők a „nagyívű” stratégiai elképzeléseket sikeresen ötvözték a rendszer fogaskerekeinek aprólékos ismeretével.

Egyáltalán nem vagyunk áldozatok vagy kirekesztettek, a másodrendű uniós polgárságról már nem is beszélve. Tény viszont, hogy az európai politikában elért sikereket nehezen tudják értékelni azok, akik a hazai politikai élet fekete-fehér, jó-rossz, élet-halál ellentétpárhajhoz szoktak hozzá. A magyarországi EP-képviselők együttműködése egyébként 2006 őszéig mintaszerűnek volt mondható. A meglehetősen terhelt itthoni politikai légkörben egyik pártnak sem volt érdeke ezt hangsúlyozni, de sok olyan kezdeményezést lehetne sorolni, amelyben az akkori négy delegáció mindegyike részt vett. A 2007–2013-as időszakra szóló költségvetési keretterv parlamenti vitájában még közösen jegyzett módosító javaslatok is születtek. A stratégiai kérdések

ben alapvető konszenzus uralkodott, ami persze nem zárta ki az éles vitát vagy nézeteltéréseket egyes területeken. A stratégiai konszenzus 2006 ősze után sem bomlott meg, de innentől kezdve a magyarországi EP-képviselők – tisztelet a kivételeknek! – Strasbourgot és Brüsszelt a hazai politikai küzdelem sajátos díszletének tekintették. Ez mind Magyarország képét, mind érdekérvényesítő képességét *hátrányosan* érintette.

– *Sok szó esik a hazai közéletben arról, hogy miként is definiálható egyes esetekben – a valóságban relatív jellegű – magyar „nemzeti érdek”, melyet az unió szerveiben képviselnünk kellene. Hogyan látja: van-e egyáltalán valódi tartalma e kifejezésnek?*

– A „nemzeti érdeket” illetően én meglehetősen eretnek nézeteket vallok. Úgy vélem, hogy az egyértelműen azonosítható nemzeti érdekek köre lényegesen szűkebb, mint az első ránézésre tűnik. A nemzeti érdek fogalmát az esetek többségében arra használják fel, hogy az érdekek mérlegelését vagy az azokkal kapcsolatos érdemi vitát kizárják. Számomra semmi kivetnivaló nincsen abban, ha bizonyos kérdésekben is – nincsen azonosítható „nemzeti érdek”. Sokkal tisztábban látunk, ha kirajzolódnak előttünk a partikuláris érdekek, legyenek azok regionális, szociális, szakmai csoportok vagy – szélsőséges esetben – egy-egy gazdasági szereplő olyan érdekei, melyek ütköztetésére vagy közelítésére nyíltan kerül sor. Ez a vita néha tagállami szinten is nyugvópontra juthat, de az európai integráció lényege éppen az, hogy az érdekkonfliktusok egyre nagyobb hányadát nem nemzeti, hanem közösségi szinten oldjuk fel. Sokak szerint az „európai érdekközösség” ilyen felfogása szétfeszíti a nemzeti közösségeket és

felszámolja az együvé tartozás érzését. Én inkább úgy látom, hogy kialakulnak és tudatosulnak a szolidaritás különböző szintjei. A nyelvi, kulturális és történelmi közösségek szempontjából az *európaiság* nem felülírja, hanem *kiegészíti a nemzeti identitást*, az egyéb természetű közösségek határai pedig rugalmasan alakulhatnak attól függően, hol húzódnak a tényleges érdekközösség és szolidaritás határai.

– *Miként ítélik meg hazánkat az unió egyéb tagállamai, s általában milyen vélemény alakult ki a szupranacionális intézményekben Magyarországról?*

– Az országképet illetően hazánk 2004-ben kifejezetten jó csillagzat alatt lett az EU tagja. Az 1956-os forradalom, a vasfüggöny lebontása, illetve a térség stabil pontja és „étlanulója” pillanatképei határozták meg az ország pozícióját. Néhány év alatt ez az arculat nagyon sokat változott, aminek politikai, gazdasági és kommunikációs okai egyaránt vannak. Az én parlamenti tapasztalataim két dologra tanítottak meg ezzel kapcsolatban. Résztint, hogy az integrációnak és a technológiai fejlődésnek köszönhetően Európa egy „nagy falu” lett, és lehetetlen tartósan a valóságtól – akár csak kicsit is – különböző képet festeni magunkról külföldön. Ha mégis megpróbáljuk, mindig a visszájára sül el. Másrészt, hogy a modern Európa a konfliktusok feloldását vagy meghaladását értékeli, nem pedig az elhúzódó, megmerevedő vitát és tartós szembenállást, ahol a felek abban reménykednek, hogy majd Brüsszel fog győztest hirdetni. Ne legyenek illúzióink, mert nem fog, viszont a civakodás mindkét résztvevőt bemocskolja. Igaz mindez az országon belüli és országok közötti konfliktusokra is.

– *Az uniós jog és a tagállami sui generis jogrendszerek ismeretében milyen közelebbi kutatási területet választott magának egyetemi oktatóként?*

– Az *Összehasonlító Jogi Intézetben* végzett munkám és projektjeim igazi szakmai kihívást jelentenek számomra. *Thomas Kadner Graziano*-val, a Genfi Egyetem tanárával összehasonlító szerződési jogi tankönyvön dolgozom, amely reményeink szerint részint hasznos forrás lesz a joghallgatók számára, részint a magyar ítélkezési gyakorlatot arra ösztönözheti, hogy az összehasonlító jogi módszert ne csak elméleti tudománynak, hanem konkrét esetekben is felhasználható praktikus segédeszköznek tekintsék. Nagyon erős fenntartások élnek még a magyar jogásztársadalomban, elsősorban a *jogösszehasonlítás gyakorlati alkalmazásának* legitimitásával kapcsolatban. Ezeket a fenntartásokat a könyv tételesen számba veszi, és igyekszik megnyugtató választ adni a felmerülő kérdésekre. Kedvenc példáim itt a kártérítési jog területéről származnak, ahol a legtöbb állam jogrendszerében a rendkívül cizellált ítélkezési gyakorlat csak néhány – egyébként szinte szó szerint megegyező – jogszabályi szakaszra építkezik. Ha egy bírónak arra kell választ adnia, hogy kártérítési felelősséggel tartozik-e a gondatlanul eljáró orvos nemcsak a beteggel, hanem azzal szemben is, aki a beteg megmentése érdekében valamilyen szervét donorként felajánlja, mi sem lehet természetesebb, mint hogy orientációs céllal áttekinti a hasonló esetek megítélését más államokban. Ilyenkor az összehasonlító módszer alkalmazása nem legitimációs probléma, hanem éppen komoly legitimációs tényező lehet. Ezzel párhuzamos kutatási területem a *pre-kontraktuális*

felelősség, különösen pedig a *jóhiszemű tárgyalás követelménye* a modern magánjogban. Mi a jogi megítélése annak, ha egy könyvesbolt komoly ügyleti szándék nélkül csak azért tárgyal egy üzlet bérleti jogáról, hogy megakadályozza versenytársát a bérleti jog megszerzésében, és ezzel akár a bérbeadónak, akár a riválisnak kárt okoz? Egy francia jogtudós szavait kölcsönözve, a szerződés „a jövő megszelídítése”. Mint kutatót engem mindig is a „szürke zónák” érdekeltek; jelen esetben az, meddig terjednek a „megszelídítés” határai, hogyan találkozik a szerződéses és a szerződésen kívüli felelősség. A vonatkozó jogszabályok – ha vannak ilyenek – e tekintetben is csak generálklauzulákat tartalmaznak, így sem a leíró jogtudomány, sem a korrekt ítélkezési gyakorlat nem nélkülözheti az összehasonlító módszer alkalmazását.

– *Végezetül milyen tanácsot adna azon fiatal vagy éppen pályakezdő jogászoknak, akik megalapozott affinitást éreznek az uniós intézményekben való munkavállaláshoz?*

– Mindenkit csak bátorítani tudok arra, hogy az Európai Parlamentben vagy más uniós szerveknél szerezzen szakmai tapasztalatokat. A magyar pártok és képviselőik, illetve az európai képviselőcsoportok mellett az Európai Parlament maga is működtet gyakornoki és látogatói programokat. Ez utóbbiról az Európai Parlament budapesti Tájékoztatási Irodája részletes felvilágosítást nyújt. Olyan nyelvi, szakmai, kommunikációs és menedzsment készségek sajátíthatók el az európai intézményekben, amelyek egyszerre egyedülállók és mindenütt hasznosíthatók. Persze, csak az menjen dolgozni Brüsszelbe, Strasbourgba vagy Luxembourgba, akinek nem probléma, ha heti hat napot és napi 12 – a plená-

ris ülősszak alatt ennél is több – órát kell nagy intenzitással dolgoznia. Ezzel összefüggésben is szeretném kiemelni, hogy külön hálás vagyok családomnak, akik mindvégig mellettem voltak Brüsszelben, és maximális türelemmel és

megértéssel viselték ezt a helyzetet.

– *Tisztelt Tanársegéd Úr! Köszönöm az értékes beszélgetést, és szegedi munkájához is sok sikert kívánok!*

Dr. Antal Tamás
egyetemi adjunktus

Egyetemi marketing – felsőfokon

**Beszélgetés Karsai Krisztinával,
a kar új közkapcsolati dékánhelyettesével**

– *Hogyan határozná meg a közkapcsolati tevékenység szerepét a jogi kar vonatkozásában?*

– A karon folyó oktatási és tudományos munkára, képzésekre vonatkozó közkapcsolati tevékenységet stratégiai fontosságúnak tartom. Véleményem szerint a megfelelő közkapcsolati profil biztosítja egyfelől a kar hallgatóinak utánpótlását, másfelől pedig alátámasztja és adekvát keretet ad a kar és a szakma közötti kapcsolatoknak. Úgy látom, hogy az egyetemek között folyó versenyben lényeges szempont, hogy az egyetemek megfelelően menedzselik-e magukat, és képesek-e a marketing, illetve más kommunikációs eszközök nyújtotta lehetőségekkel élni. Ennek fényében fontos feladatnak mutatkozik a kar intenzívebb bekapcsolása az információáramlásba, és a médiajelenlétbe.

– *Milyen feladatok mutatkoznak ebben a tevékenységi körben?*

– E folyamat részeként elsődleges feladatnak mutatkozott a kari honlap alapjaiban történő megújítása, s olyan rendszer kiépítése, ami modern, oktatáshoz kapcsolódó funkciókat is biztosít. A kari honlap megújítása végül példaértékű kari összefogással valósult meg, melynek során valamennyi tanészék aktívan közreműködött annak re-

Karsai Krisztina

leváns információkkal és tartalommal való megtöltésében.

További sikeres kezdeményezésnek tekinthető a *Közkapcsolati Híradó*, mely hasznos segítséget nyújtva egybegyűjti a kar oktatói és munkatársai számára rendelkezésre álló ösztöndíj-lehetőségeket, konferencia- és publikációs felhívásokat, és egyéb közérdekű információkkal látja el az érdeklődőket. Az információáramlást segítő további „eszközökhöz” tartozik a *Kari Hírnök* szerkesztése, mely szintén a közkapcsolati dékánhelyettes feladataihoz tartozik.

Tekintettel arra, hogy a kar számára elemi jelentőségű, hogy megfelelő szá-

mú, s lehetőleg jó képességű érettségizett diák jelentkezzen a képzéseinkre, ezirányú marketing-tevékenységet is tervezek. Ennek keretében már számos esemény, illetve program megvalósításra került. Így nagy sikerrel vett részt a jogi kar az ún. „Beiskolázási roadshow” állomásain, melynek során többek között Csongrád és Bács-Kiskun megye több városának középiskolájában oktatók és hallgatók bevonásával képviselte magát karunk. A középiskolások itt tájékoztatást kaphattak a karon folyó oktatás lehetőségeiről, és a hallgatói élet részleteiről. Hasonlóképpen a marketingkampány részeként került megrendezésre az ún. „Teadélután” programsorozat, melynek keretében középiskolások a kar oktatóinak szakmai előadásait hallgathatták meg, betekintést kapva az itt folyó érdekes szakmai-kutató munkába is.

A közkapcsolati tevékenység körébe tartozik a volt hallgatóink karhoz való kötődésének erősítése, a hagyományos *alumni* mozgalmak, tevékenységek és az összegyűtemi szinten működő Alma Mater program összekapcsolásával, illetve közös programok szervezésével, melynek célja, hogy diplomás pályakövetésre vonatkozó programot is bevezessen, s a meglevő kezdeményezéseknek összkeret adjon. Kari szinten nagyon jól hasznosítható így a Pólay Elemér Alapítvány tevékenysége, de szükségesnek látszik a kari *alumni* tevékenység olyan kezdeményezésekkel való gazdagítása, melyek karspecifikusak, illetve többféle célkitűzést és érdeklődést ötvözve nyújtanak komplex programlehetőséget.

Érinti a közkapcsolati területet a kari szintű nemzetközi kapcsolatok koordinálása is, kifejezetten olyan vonatkozásban, ahol nem a tanszékek közötti

kétoldalú nemzetközi kapcsolatok a döntők, hanem ahol nagyobb volumenű együttműködésre van szükség (pl. közös képzések külföldi egyetemekkel), illetve például olyan intézményekkel való együttműködés esetén, amelyek nem résztvevői az Erasmus-rendszernek (nem EU-s tag volt szocialista országok, távol-keleti, illetve dél-amerikai államok). A kar ilyen irányú tervei közé tartozik jelenleg az újvidéki egyetemmel együttműködésben megvalósítandó IPA-projekt, mely a sikeres pályázást követően lehetőséget biztosítana az egyetemek közötti széleskörű együttműködésre, mind oktatási, mind kutatási téren.

– *Milyen további programokat tervez a közkapcsolatok intenzívebbé tétele érdekében?*

– További érdekes kihívásnak mutatkozik a közkapcsolati területen a kar tevékenységének még közérthetőbbé, illetve intenzívebbé tétele. Ennek során mindenképpen szükségesnek látszik a kar működésének a hallgatók által is előszeretettel használt információforrások és kommunikációs eszközök hozzáférhetővé tétele, illetve bekapcsolása, és további olyan programok indítása, mely a hallgatóbarát jelleget erősíti. Nem szabad megfélemlkezni az elsőéves hallgatókról sem, akik vonatkozásában rendkívül fontosak az első benyomások és információk, melyeket a karról kapnak, így a továbbiaknak erősíteni kell a tájékoztatás rugalmasabb eszközeit is, akár játékos, illetve a hagyományostól eltérő kezdeményezések megteremtésével.

– *Hogyan egyeztethető össze ez a munka a tudományos-szakmai-oktatói tevékenységgel?*

– Számos feladat és kezdeményezés vár még megoldásra ezen a területen,

és mindenképpen érdekes kihívásnak mutatkozik, hogy a közkapcsolatiság és a marketing területén a lehetőségek és eszközök egyre csak bővülnek. Tanult marketing szakemberek számára is nagy munka ennek a funkciónak a kézben tartása, így kitarító szervezést igényel a tanszéki, egyetemi munka mellett a szükséges marketing és közkapcsolati kezdeményezések képviselése is.

Mindenesetre rendkívül fontosnak tartom az általam képviselt területen a kar valamennyi dolgozójának az összefogását és együttműködését, mely a

valódi eredményeket megteremtheti, és népszerűbbé teheti a kar tevékenységét a hallgatók és más egyetemek viszonylatában is. Már az eddigiekben is számos kezdeményezés és program mutatta, hogy az együttműködési készség megvan a kar oktatóiban, mely így a közkapcsolati dékánhelyettes munkáját is nagyban megkönnyíti.

— *Köszönöm a beszélgetést, és nagyon sok sikert kívánok – a Dialógus olvasói nevében is!*

Dr. Schiffner Imola
egyetemi tanársegéd

„... mindig szerettem volna kutatni!”

Beszélgetés Veres József emeritus professzorral

— *Mi jut eszedbe először, ha a családról kérdezlek?*

— Úgy gondolom, hogy teljesítettem a nemi arányokat a jövő számára, hiszen két (agronómus-közgazdász, erdész-jogász) fiú gyermekemnek négy lánya és egy fia született. Jómagam 1929. február 19-én, Zsuzsanna napján születtem. Azért fontos ez, mivel, ha lány lettem volna, Zsuzsanna lettem volna. Nevelő nagymám azt mondta: ha lány lesz, 20 kat. hold földet ráíratok. Ezzel pechem volt, nem írták rám a földet, majd később ez szerencsének is bizonyult, mivel nem volt ez nekem teherterítél. Édesapám Erdélyből származott, a család először Magyarországon Egerbe költözött. Innen vonult be apám az I. világháborúba. A háború után Kiskunhalason maradtunk. Édesanyám is innen, Tázláról származik. Tősgyökeres kiskunhalasinak számítom magam. Egy bátyám született: Sándor, aki Szegeden végzett szülész-nőgyógyász volt, de sajnos 2003-ban meghalt.

Dr. Veres József professor emeritus

— *Elemi és középiskolai végzettségedet is Kiskunhalason szerezted. Úgy tudom, hogy az irodalom és a történelem érdekelt, és meghatározó már kamasz korodban is a human jellegű érdeklődés volt. Röviden összefoglalnád, hogyan indult el a pályafutásod?*

— 1948-ban leérettségiztem. További tanulmányaimat a közeli Szegeden kezd-

tem meg az orvos karon. A jogi kart levelező tagozaton végeztem el 1952-ben. A végzés után az egyetemen maradtam. Perbíró József mellett lettem gyakor-nok, majd tanársegéd voltam a Mezőgazdasági Jogi Tanszéken. 1954-ben azonban furcsa körülmények között elküldtek a karról. Ez egy „fehér folt” a pályafutásomban. A származásomat vizsgálva indokolták ezt meg; összesen két ember maradt a karon a régi oktatók közül. Kiskőrösre, az Ügyészségre utasítottak dolgozni. Azonban nem mentem vissza Kiskunhalas közelébe és az Ügyészségre. A mezőgazdasági jogon keresztül sikerült kapcsolatot teremtenem a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa (ma Szövetkezetek Országos Szövetsége) vezetőjével, Dobi Istvánnal, aki akkor építette ki a megyei hálózatokat. Minden megyébe került egy megyei megbízott, aki mellett volt egy jogász és egy adminisztrátor. Itt helyezkedtem el. A forradalom idején 1957-ben megyei jogtanácsos lettem a Gépállomások Megyei Igazgatóságánál.

1958-ban megjelent a jogi karon Nagy László professzor, aki átvette Perbíró professzor helyét, visszahívott az egyetemre, ráadásul ugyanarra a tanszékre. Visszamentem, de ekkorra a tanszék neve már Munkajogi és Mezőgazdasági Jogi Tanszék volt. A „számárlétra” minden fokozatát bejártam. Először adjunktus, 1967-ben docens, 1979-ben egyetemi tanár lettem. Hat évig voltam dékán. 25 évig voltam tanszékvezető. 1999-ben az egyetemtől megkaptam a *professor emeritus* címet.

– *Miért éppen a szövetkezeti jogot választottad oktatási és kutatási területedül?*

– Huszonöt év meghatározó jogterülete számomra a szövetkezeti jog volt. Nézzük meg a szövetkezeteket: Dániában a működésük az alkotmányi

felhatalmazás keretében mintaszerű, Hollandia büszkélkedhet a tejszövetkezeteivel, Franciaország területi adottságait kihasználva ragyogó szövetkezetekkel gazdálkodik, Olaszország déli területei szintén jeleskednek... Magyarországon először Szegeden sikerült önállóan oktatni a szövetkezeti jogot, főkéllégium keretében. Sikerült elfogadtatni, hogy a jogrendszeren belül ez is egy önálló jogág legyen. Külön kiemelem és eredménynek könyvelem el, hogy szintén Szegeden értük el először, hogy a mezőgazdasági jog főkéllégium legyen. Ez a jogág foglalja össze mindazt, amit a mezőgazdaság érint. Ebből később sikerült létrehozni egy európai jogterületet, az agrárjogot.

Ide kapcsolódóan kiemelném továbbá: az 1970-es évek körül megjelenik Európában a környezetvédelem. 1980-tól sikerült elindítani a környezetvédelmi jog oktatását is karunkon. 1982-ben már kari jegyzet is készül a témában Bándi Gyula közreműködésével. 1982-ig ez egy választható kollégium volt, ebben az évben jelenik meg Nicolaus Sojka professzor, aki szenvedélyes környezetvédő. Összeismerkedésünket követően ő vállalta a környezetvédelmi jog oktatását nemzetközi kitekintésben. Azon felül, hogy közreműködött az oktatásban, még alapítványt is létrehozott az egyetemünkön a környezetvédelem kiemelt támogatására. Ezt követően a környezetvédelmi jog is először az országban Szegeden főkéllégiumként jelenik meg. Ez is jóleső érzés volt.

– *Egy mondatban összefoglalva: olyan ember képe rajzolódik ki előttünk, aki évek óta keresztül meghatározó személye volt a szegedi jogászképzésnek. Ne hallgassuk el közéleti szerepvállalásod sem, 1964-től ’79-ig a kar dékánhelyettese, 1979–1985 között pedig a kar dékánya voltál.*

– Akkoriban egészen más elvek alapján működtek az egyetemek. Dékánágom alatt az volt a jó, hogy aki becsületesen oktatott, az meglehetősen szabad keretek között tehetette mindezt. A dékán feladata akkor is és ma is a kar képvisellete, anyagi eszközök gyűjtése, valamint szervezési jellegű feladatok elvégzése volt. Nem akart senki „hős” lenni. Lehetett egyéni véleménye is az embernek, de azért nagyon nehéz idők voltak.

– *Mit tartasz dékánágod legnagyobb sikerének?*

– A kar nyugalmanak és békéjének megőrzését. Ezek nagy szavak, de ezt ösztönösen és bátran jelenthetem ki. Nehéz volt felelősségteljesen jogot oktatni, igaz ma sem könnyű.

– *Sok egyéb közéleti pozíciód is volt, kiemelnéd ezek közül a legszimpatikusabbat?*

– Több évig a Megyei Privatizációs Bizottság elnöke voltam. Igyekeztem igazságosan és jól, szakmai tapasztalatomnak megfelelően közreműködni az állami vagyon szét- és felosztásának első lépcsőjénél.

– *Kiemelkedő a tudományszervező munkád is; megjelölnél ebből néhányat, ami meghatározó volt a számodra?*

– Kiemelném a Szövetkezeti Politikai Kollégium Jogi Műhelyének munkájában való közreműködésemet. Az új egységes szövetkezeti törvény megalkotásában érdemben, kiemelkedően magas színvonalú, koncepcionális és kodifikációs munkám elismeréseként 2006-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetésben is részesültem.

– *Gazdag oktatói, szervezői, és tudományos pályádat több más magas kitüntetés is jelzi: a jogi diploma megszerzésének 50. évfordulójára 2002-ben aranydiplomát, 2004-ben Klebersberg Kuno-díjat kaptál.*

Van-e különös jelentőségű ezek közül?

– Köszönöm a kérdésedet, de nem az elismeréseket tartom fontosnak; az elért eredmények és folyamatuknak az elősegítése fontosabb a számomra. Nevemhez kapcsolódik a Mezőgazdasági Jogi és Munkajogi Tanszék különválasztása, továbbá az Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tanszék kialakítása. Munkásságomat tanúsítja: négy tankönyv, négy nagy monográfia, százon felüli tanulmányom. A cikkeket, amik újságokban megjelennek, már nem is számolom.

– *Az orvosegyetemi tanulmányod torzó maradt. Megbántad-e, hogy végül nem az orvosi pályát választottad?*

– Ahogyan az ember a beteljesületlen vágyait szépnek látja, az orvosi pályát ma is szépnek látom. Ha orvos lettem volna, akkor nagyon jól élnék most becsületes vidéki orvosként... Így örök kérdése az életemnek: miért csinálod te ezt, ha orvosként indultál el? Bár nem lettem orvos, de mindig szerettem volna kutatni... Úgy gondolom, hogy jogászként azt tettem, amivel végül ki is tudtam békülni.

– *Mit szeretsz a szabadidődben csinálni?*

– Lehet erre egy közhelyszerű reflexióm?

– *Természetesen!*

– Az adott munkám volt mindig a hobbim is.

– *A jövőre nézve milyen terveid vannak?*

– Köszönöm, nagyon aranyos kérdést kaptam. Még hosszú ideig szeretnék ezen gondolkodni.

– *Említenél-e egy történetet, tréfás eseményt az egyetemmel kapcsolatosan?*

– Semmiképpen sem tudok ilyet elmondani, mivel 1929-től csupa tréfás és tragikus történések váltakoztak, de sajnos többször az utóbbiak győzelmeivel. Remélhetőleg a jövőben csak a

pozitív események lesznek meghatározóak a számomra. Ha már ilyen hosszú időt áttekintettünk, bár sokszor elmondtam, de azért hadd emeljek ki mégis három történetet.

1945 után a régi, klasszikus oktatók vezető szerepet töltöttek be a karon. Abban az időben Buza László akadémikus volt a kar dékánja, aki nagyon precíz és kategórikus vezető volt. Az egyik kari tanácsülés megnyitását követően megkérdezi a kar tagjait, hogy a szintén nagy tudású Móra Mihály professzor úr vajon hol lehet? A nevezett professzor úr a végszóra megjelenik, és erre a dékán úr megkérdezi: „Vajon az Önről elnevezett sétányon (Móra-park) felejtkezett-e el az idő múlásáról?” Erre a válasz a következő volt: „Sajnálom, dékán úr, de én az Önről elnevezett vendéglőben (Búza vendéglő) töltöttem az időmet.”

A következő, ami időrendben eszembe jut. – Az 1956-os forradalom után a karról eltávolították a Jогtörténeti Tanszék kiváló, nemzetközileg elismert

professzorát, Bónis Györgyöt, és helyébe került egy önbizalomban bővelkedő előadó, aki nemegyszer így kezdte a mondandóját: „Én és Kant szerint...” Egyik jellemző vizsgakérdése ez volt: „A király koronázásakor hol áll a kürtös?” Erre a – szellemesnek vélt – válasz csak ez lehetett: „A kürt mögött!”

A következő történet ideje akkor volt, amikor már a kar oktatói Kecskeméten is tartottak előadásokat. Itt volt órája egy nemzetközi hírű, hihetetlen memóriával rendelkező, ámde ruházata mit sem adó professzorunknak is. Azon a reggelen történetesen a polgári jog professzorát keresték a dékáni hivatalban. Erre megszólal egy fiatal kolléga: „A professzor úr már itt van, a kar előtt egy hajléktalannal beszélget...”

– *Tisztelt Professzor Úr! Köszönöm a beszélgetést, további jó egészséget és töretlen alkotókedvet kívánok!*

Dr. Bezdán Anikó Judit
egyetemi tanársegéd

Az ünnepelt és barátai: Dr. Pál József, Dr. Domé Györgyné, Dr. Fekete József

Szakmai gyakorlat Németországban

Erasmus-hallgatóként az ember sokszor úgy érzi, hogy nincs idő megállni, különben lemarad valami olyan, soha vissza nem térő lehetőségről, melynek elszalasztását később megbánná. Az Erasmus kvázi életforma is, amibe sok minden belefér attól kezdve, hogy az ember két egyetemen tanul és vizsgálzik párhuzamosan, a sok kiránduláson és programon át egészen a szakmai gyakorlatságig.

2008 októberében érkeztem Mainzba, és tíz hónapig élveztem a város vendégszeretét. A Johannes Gutenberg Egyetemen hallgattam jogot, és a második félévben egy hónapot töltöttem a Wiesbeadeni

Tartományi Bíróságon, mint szakmai gyakornok. Németországban a szakmai gyakorlat kissé másképp van szervezve, mint Magyarországon. A szakmai gyakorlatra vonatkozó követelményeket a jogászképzésről szóló törvény és rendelet (JAG = Juristenausbildungsgesetz és a JAO = Juristenausbildungsordnung) szabályozza, tartományonként kissé eltérően. Hessen tartományban a gyakorlat egy hónapig tartó bírósági és két hónapig tartó szabadon választott gyakorlatból áll, melyet havonkénti bontásban kell eltölteni.

A bírósági gyakorlat a helyi és tartományi bíróságon egyaránt letölthető.

Amts- und Landgericht Wiesbaden

Különbözik a magyarországi szabályozástól abban, hogy ez mindig csoportos gyakorlatot jelent, míg a választott gyakorlat lehet csoportos és egyéni, belföldön (Németország) és külföldön egyaránt. A gyakorlati időt a hallgatók rendszerint az előadásmentes hónapban töltik, melyek márciustól áprilisig és szeptembertől októberig tartanak. Ilyenkor írják általában a beadandó házi dolgozataikat is.

Mivel a kiutazásom előtt egy hónapig voltam a Csongrádi Városi Bíróság gyakornoka, így lehetőségem nyílt, hogy összehasonlítsam a két rendszert, és meg kellett állapítanom, hogy bár mindkettőt nagyon élveztem, mégis teljesen más jellegűek voltak. Wiesbadenben márciusban kezdtem meg a gyakorlatom, körülbelül még 17 joghallgató társaságában. A csapat vegyes volt, 13 német és négy külföldi, ebből ketten Erasmus-hallgatók, ketten Master-hallgatók voltak. A program a wisbadeni bíróság elnökének beszédével kezdődött, melyben sikeres munkát kívánt a hallgatóknak, ezután mutatkoztak be a koordinátoraink, két bírónő, akik közül az egyik az idsteini városi bíróságon is tevékenykedett. Ezután kiosztották a változatos programot és minden hallgató egyenként bemutatkozott. A legtöbben a szomszédos tartományból, a mainzi Johannes Gutenberg Egyetemről érkeztek, de voltak Frankfurtból is. Mi, a négy külföldi szinte csodaszámba mentünk, az elején nem is akarták elhinni, hogy mi érteni fogjuk azt, ami itt fog történni, és egyáltalán nem szokványos, hogy külföldi hallgatók is pályáznak bírósági gyakorlatra. Mindazonáltal mindenki kedves és segítőkész volt.

A program azért volt különösen érdekes, mert nem csak a szokásos tár-

gyaláslátogatásból állt, hanem intézménylátogatásokból és előadásokból is. Naponta a *google* térképével keltem, mivel a program olyannyira változatos volt, hogy minden nap máshová (Frankfurt, Idstein, Wiesbaden) kellett mennünk, ami nem kevés fejtörést okozott, de ugyanakkor a helyszínek megtalálása is kihívást jelentett számomra.

A gyakorlat első két hete a büntetőjog jegyében folyt, ennek keretén belül tárgyalásokra jártunk, voltunk a külföldiek börtönében, ahol büszkén deklaráltam, hogy nem volt magyar fogvatartott. Itt megnéztük, hogy élnek a rabok, milyen körülmények között élnek, mit esznek, mit dolgoznak. Ottjártunkkor épp azzal foglalkoztak, hogy régi röntgen leletekből vették ki a röntgen lapokat, hogy azokat újrahasznosíthassák. A celláik egyébként nem sokkal voltak rosszabbak az én kollégiumi szobámnál, kivéve, hogy ők be voltak zárva. És a kintinban is ügyeltek az elítéltek igényeire, így: cukorbetegség, vitaminhiány, vagy a vallási előírások betartása. A fogvatartottnak saját börtönorvosuk is volt, aki saját bevallása szerint egyáltalán nem félt, és kifejezetten szerette a munkáját. A frankfurti Jogorvosi Intézetben tett látogatásunkkor érdekes bűneseteket és azoknak a felderítését mutatták be. Betekintést nyertünk, hogy milyen módszerrel rekonstruálták csontok alapján a valaha elhunyt személy arcát, részt vehettünk tetemszemlén (ami véleményem szerint eltörpült a szegedi igazságügyi boncoláslátogatás mellett).

A gyakornokokat már az első héten kihívás elé állították: egy több száz oldalas, körülbelül nyolc tanús, három vádlottas büntetőügyet kellett szimulálnunk (szilveszteri verekedés). A szerepek kiosztása gyorsan megtörtént,

de a bírói szerepet senki nem akarta elvállalni —ebben közrejátszhatott az is, hogy míg az átlagszerep 1-7 oldalas volt, addig a bíró szerepéhez a tárgyalás egész jegyzőkönyvét, körülbelül 130 oldalt át kellett olvasni, és hogy ekkor a német hallgatók éppen a házi dolgozataikkal szenvedtek —, így ambíciót érezvén magamban, elvállaltam én. Az egyetlen problémám csak az volt, hogy sosem hallgattam még német büntető eljárásjogot, így a bíróságról az első utam a könyvesboltba vezetett: büntetőjogi törvénykönyv-gyűjteményt vettem. A szimuláció fél napig eltartott, és nagyon jól sikerült, mindenki megtanulta a szerepét, még egy kis „veszeke-dést” is rendeztek a tárgyalóteremben — persze, rendreutasítottam mindenkit. Számomra talán az volt a legnagyobb hatással ebben a szimulációban, hogy életemben először éreztem — magánjogi beállítottságom ellenére —, hogy a büntetőjog is mennyire érdekes lehet, ezért a második félévben felvettem a súlypontnak (Schwerpunkt) számító büntető eljárásjogot (Strafprozessrecht), amelyet egész éves teljesítményemet tekintve a

legjobb jeggyel zártam. Emellett látogatást tettünk egy büntetőjogra specializálódott wiesbadeni ügyvédi irodánál is (Dierlamm & Traut), a wiesbadeni ügyészségen és rendőr-főkapitányságon pedig előadásokat hallgattunk.

A második két héten magánjoggal foglalkoztunk. Voltunk a Wiesbadeni Munkaügyi Bíróságon és az Idsteni Városi Bíróságon tárgyaláson, találkoztunk családjogra specializálódott ügyvédnővel, és közjegyzővel is. Ilyenkor bármit megkérdezhettünk, és ezáltal valóban interaktív diskurzusok alakultak ki. Lezárásképp ellátogattunk egy frankfurti nemzetközi ügyvédi irodába, és utolsó nap az Elmegyógyintézetbe, ami gyönyörű környéken volt. A gyakorlatról igazolást kaptunk, amelyet én itthon el szeretnék ismertetni. Befejezésül csak annyit szeretnék tanácsolni azokak, akik külföldön vannak, illetve oda készülnek, hogy igyekezzenek élni a lehetőségekkel, mert egy életre szóló élménnyel lehet gazdagabb, aki „mer”.

Forgó Marianna
joghallgató

Variációk egy témára,

avagy két város, két dimenzió egy Erasmus-ösztöndíjjal

Amint a fenti címből is következik, az alábbiakban a 2008/2009-es akadémiai évben Erasmus-ösztöndíjjal külföldön töltött közel 12 hónap kvintesszenciáját próbálom meg összefoglalni.

Mindenekelőtt a címben már utalt két várost nevezném meg, amiből minden kedves olvasó kitalálhatja, melyik országban volt szerencsém eltölteni ezt a fantasztikus évet. Az egyik Dél-Toszkána központja, Siena, a másik pedig Lombardia „fővárosa”, Milánó

— az ország pedig maga Itália. Úgy gondolom, nem kell Olaszország szerelmesének lenni, hogy ezt a két várost ismerje az ember. Legalábbis a nevüket — mert bevallom őszintén, hogy kiutazásomat megelőzően jómagam sem tudtam róluk igazán többet, talán csak a térképen sikerült volna elhelyeznem e két nevezetes helyet.

Két dimenzió, hiszen Siena egy álmos középkori kisváros 50 ezres lakossággal, míg Milánó Olaszország pénzügyi, gaz-

dasági, kereskedelmi, divat, és még ki tudja milyen központja, közel 2 millió lakossal. Ahogy ott mondják, csak azért nem Milánó Itália fővárosa, mert Róma, hát az mégiscsak Róma. De ezt leszámítva, minden elsőség a lombard fővárost illeti. Siena az antik világ, Milánó a modern kor fellelője. A maga nemében mindkettő páratlan, egyedi és mégis olasz (bár kétségtelen, hogy Siena jobban).

Siena

Sienában 2008 augusztusában töltöttem egy hónapot, a város híres külföldieknek létrehozott egyetemén, egy olasz nyelv és kultúra kurzuson. Aki még nem látogatta meg ezt a toszkán kisvárost, ajánlom, hogy legalább pár napot egyszer mindenképp töltsön el ódon falai között. Ha tartanának egy olyan szavazást, ahol a világ legkülönlegesebb tereit keresnék, minden bizonnyal a sienai Piazza del Campo dobogós helyen végezne. Nincs még egy olyan tér a világon, amely formájá-

ban hasonló lenne ehhez a kagyló alakú piazzához, amelynek egyik oldalát a városháza uralja kecses tornyával, míg a többi oldalon jellegtelenségükben egynemű házak övezik, szépen követve a tér szabálytalan formáját. Aki egyszer megpillantja, sosem felejt. Főként a kövein évente kétszer megrendezett Palio-t, vagyis a város kerületei között megrendezett lovasversenyt érdemes megnézni, amikor is az egész város a tér közepén szorongva várja azt a mintegy másfél percet, amennyi idő alatt a lovak körbeszáguldják a teret. Szerencsénkre az egyik versenyt augusztusban, Nagyboldogasszony napján tartják, így mi is meg tudtuk nézni – már amennyit a hatalmas tömegben sikerült látnunk. Az augusztusi forráságban bevallva-bevallatlanul nem a tanulás volt a főszereplő, de azt hiszem, ez egy nyári egyetemen nem meglepő. Inkább a „fő” ösztöndíj előkészítéseként szolgált, mintegy ráhangolódásként.

Siena főtere, a Piazza del Campo madártávlatból

Milánó

Milánóba szeptember közepén érkeztem, így a kellemes őszi időt kihasználva gyorsan sikerült bejárni a várost, és környékét is. Bevallom, számomra az Erasmus elsősorban azt jelentette, hogy minél inkább felfedezzem azt a helyet, ahova kimehettem, megismerhessem azt a kultúrát és közeget, amibe időlegesen belecsöppentem. Ebbe természetesen az egyetem is beletartozott, ahol próbáltam olyan kurzusokat is felvenni, ami az itthoni „kínálatban” nem szerepel. Igaz, inkább nemzetközi témájú tárgyakat hallgattam, elvégre azok mégiscsak egyetemeselek.

Visszatérve a felfedezéshez: mint szinte mindenhez, Milánó ehhez is kiváló helyszín. Nemcsak maga a város és vidéke (Erdei Ferenc után szabadon...), hanem annak tágabb régiója, Lombardia, az észak-olasz tavakkal, és egész Észak-Olaszország, Veronával, Velencével együtt. Szerencsére Milánó közlekedése kiváló, metróval a város minden pontjára könnyű eljutni (érdekes, hogy ott is épp most épül a négyes metró☺), illetve a városból is szinte minden irányban el lehet jutni mind vasúton, mind repülővel. A környék megismeréséhez természetesen az előbbi tökéletesen megfelel; Lombardiában tiszták és pontosak a vonatok, mely állapotok dél felé haladva arányosan romlanak... A legtöbb időt a városon kívül Páviában, Pármában és Velencében töltöttem, köszönhetően a többi magyar Erasmus-diáknak, akik nélkül ez nem jöhetett volna létre. Azt hiszem, Velencét nem kell bemutatnom, Pármát se nagyon, viszont Pávia leginkább csak történelmi tanulmányainkból (na meg jogtörténetből!) lehet ismerős, hiszen ez volt a Longobárd Királyság központja a 6. századtól.

Maga Milánó egy lüktető metropolis, amely olasz ugyan, de sokkal „európaibb”, mint Róma, Nápoly vagy Velence. Tele egyetemistákkal, amit hat egyeteme is tanúsít. Én egy igen fiatal, mindössze 10 éves múltra visszatekintő egyetemen, a „Bicocca”-n tanultam, amely jól jelképezi a város fejlődését és modern voltát. Nemcsak az egyetem, ha-

Az egyetem előtt

nem az egész városrész vadonatúj, a híres Pirelli-gyár óriási lebontott együttesének helyén nőtt ki a földből kevesebb, mint húsz éve. Azonban ennél sokkal régebbi, amint a neve is mutatja. Maga a *bicocca* szó kis erődtámaszt, amolyan második számú földesúri lakhelyet jelent, manapság talán nyári rezidenciának neveznénk. A híres reneszánsz familia, az Arcimboldiak építették a 15. században, távol a várostól. És ma is áll a modern egyetem, az irodaházak és széles sugárutak által körülvéve. Csak egy dolog nem változott – manapság is igen távol van a belvárostól. Villamossal és metróval is majd fél órát kell utazni, hogy eljuthassunk a főtérre, ahol a gótika és a reneszánsz egyik legnagyobb, legvitatottabb épülete, a milánói *Duomo* áll.

Persze, nem csak ezekről híres a város, hanem a várról, a *Castello Sforzesco*-ról, no meg a *Scala*-ról, és nem utolsósorban a *Santa Maria delle Grazie* kolostorról, amely Leonardo da Vinci egyik

A híres dóm

híres freskóját (*Utolsó vacsora*) őrizte meg számunkra. Sajnos, ez utóbbit nem sikerült megnéznem, mert amikor észbe kaptam (hazautazásom előtt másfél hónappal!), már nem tudtam időpontot foglalni, csak 5 hónappal későbbre! Szerencsére a *Scala*-ban kétszer is hallgathattam a szimfonikusokat. Ezeken kívül Milánónak számtalan rejtett kincse van még. Ezek közül talán a *Basilica di San Eustorgio* a legérdeke-

A San'Eustorgio bazilika

sebb. Ezen a helyen már a 4. században is templom állt, mai formáját a 11. század körül nyerte el. Arról ismeretes, hogy itt őrizték a legenda szerint a három napkeleti bölcs hamvait, ame-

lyeket maga Nagy Konstantin császár adott át Eustorgio püspöknek. 1164-ben, miután Barbarossa Frigyes császár elfoglalta a várost, az ereklyéket Kölnbe vitette, ahol a tiszteletükre emeltette a világhírű kölni székesegyházat. Ahogy Lindner László írja, így kapcsolódnak egybe egy legenda alapján Európa kultúrtörténetének különböző fejezetei.

Mint már említettem, a program számomra leginkább felfedezés volt; emberek, városok, tájak, ételek, nyelvek felfedezése. Ezért volt csodálatos, és marad felejthetetlen. Hiszen azt hiszem, ilyen lehetőség nem sok adódik egy ember életében. Sajnos az észak-olaszok nem olyan közvetlenek, mint délebbi társaik, ezért velük nem sikerült olyan közeli kapcsolatba kerülnöm, mint a többi Erasmus-hallgatóval, illetve azokkal a helyi diákokkal, akik külföldiek ugyan, de már évtizedek óta Olaszországban élnek. Ők sokkal nyitottabbak voltak az olaszoknál. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ki lettünk volna közösítve, csak kicsit távolságtartók voltak velünk. De nem hiszem, hogy ez bárkinek is kedvét szegte volna. ☺

Zárásképp annyit szeretnék még mondani, hogy a jövő szempontjából mindenképpen hasznosnak ítélem meg a külföldön töltött hónapokat. Egyrészt a munkakeresésben tapasztalataim szerint nagy előnyt jelent, ha valaki – minél hosszabb – időt tölt el külföldi egyetemen. Nyelvismeret, tapasztalatszerzés, kapcsolatépítés, egyedüli munkavégzés. Ezek a legfontosabbak – és ezek „megtanulására” kiválóan alkalmas az Erasmus. Úgyhogy ahogy mondani szokás, mindenkinek csak ajánlani tudom! Magát a programot is, és a két fenti város, Siena és Milánó meglátogatását is!

Jani Péter
joghallgató

Posztkolonialista beszámoló a Magyar Nyugat-indiai Társaság útjáról

Az időszámításunk szerinti 2009. esztendő kora tavaszán Badó Attila kollégámmal azért utaztunk ki az indiai Pune városába, hogy az oktatási központként elhíresült helyen élőben és könyvtárban tanulmányozzuk az indiai jogrendszer működését, illetve felvegyük a kapcsolatot a Pune-i Egyetem vezetésével és kiépítsünk egy hosszú távú együttműködést a két felsőoktatási intézmény között. Őszintén mondhatom, hogy félelemmel vegyes kíváncsisággal indultam útnak (mégis csak a 3. világ – gondoltam napnyugati észjárásommal), de magam sem hittem volna, hogy az út hivatalos részén túl mennyi élményt tartogat a kulturális különbségek megtapasztalása – és nem csupán a jogi kultúrák közötti különbségre gondolok. Mivel nem írtam útiaplót, ezért sajnos csak az egy év alatt

megkopott és mozaikosan megmaradt emlékeimre tudok támaszkodni. Az alábbiakban tehát senki ne várjon valamiféle szisztematikus úti beszámolót.

A megérkezés

A kalandok már közvetlenül a megérkezésünkkel kezdődtek. A gép Bombay-ben szállt le (most Mumbainak nevezik, de számomra örökké Bombay marad) nem sokkal éjfél után. Szerencsére az egyetem az onnan 200 km-re lévő Pune-ből küldött elénk egy autót, és a sofőrt is hamar megtaláltuk. Azonban váratlanul két önkéntes hordár szegődött mellénk a reptéren. Ők a legnagyobb tiltakozásunk ellenére az autóig cipelték a csomagjainkat, majd közölték velünk: „If you happy, give me some tip!”. Mivel épp akkor váltot-

Dr. Bencze Máttyás és vendéglátói: Salim Shaikh és Shilpa Gadmade

tunk pénzt, és csak nagy címletű papírpénzek voltak nálunk, ezért próbáltuk valahogy megoldani a helyzetet, végül, feltalálva magunkat, megkérdeztük, hogy elfogadnak-e külföldi pénzt. Ekkor felcsillant a hordár szeme és helyeslően bólogatott, de rögtön lehervadt a mosoly a szájáról, amikor megkapta a kemény fém ötven forintost.

Azonban a mosoly a mi arcunkról is hamar lehervadt, amikor az autó kihajtott a repülőtéri parkolóból és Bombay külvárosában találtuk magunkat. Aki látta már a „Gettó milliomos” című filmet, annak valószínűleg nem kell magyarázni, hová csöppentünk. Ameddig a gyér közvilágításban a szem ellátott, mindenhol bádogviskók voltak, amelyek némelyike mellett tüzek égtek. Ezzel nem is lett volna semmi probléma, azonban sofőrünk a gettó közepén megállt, majd se szó, se beszéd elhagyta az autót. Be kell, hogy valljam, néztem jobbra-balra, és már láttam is magamat nem teljesen önkéntes vesedonorként, miután a környékbeli ránk rontanak. Hamar kiderült azonban, hogy a sofőr csupán biológiai szükségleteit intézte, majd ugyanúgy szó nélkül, ahogy eltávozott, visszaszállt az autóba és tovább hajtott. Ezután különösebb probléma nélkül hajnali három óra tájékán meg is érkeztünk a szállásra, ami egy arisztotelészi értelemben vett „valamiféle” hotel volt. A sofőr hosszas kiabálására végül elő is jött egy turbános, bajszos illető, aki úgy nézett ki, mint a kiváló Orlando Bloom főszereplésével készült „Mennyei Királyság” című filmből egy muzulmán harcos. Még görbe pengéjű kard is fityegett az oldalán. Vezetésével beértünk a hotel halljába, ahol a hangulatot egy hatalmas neonfényrel megvilágított minden sallangtól mentes (értsd: csak víz volt benne) akvárium

szolgáltatta, melyben egy darab harcsa úszkált magányosan. A muzulmán vitéz ezek után szó szerint felrugdosta a földön fekvő londonereket, akik szintén felvitték a csomagunkat. Kicsit kínosan éreztük magunkat, mivel ekkor már fém ötven forintosunk sem volt.

Nem mondhatnám, hogy a szobánk kárpótolt minket az utazás viszontagságaiért, és a hajnali nap első sugarai által megvilágított városkép sem volt túlságosan vonzó (1. fénykép). Nem

Városkép (1. kép)

csoda, hogy másnap, amilyen gyorsan csak tudtunk, új szállást kerestünk. Jó érzékkel elkerültük a nyugati turisták által látogatott jóga központok környékét (Koregaon park), és az egyetemhez viszonylag közel szálltunk meg. Itt wi-fi alapú internet is volt, miután két helyi IT szakember rendbe hozta a routert (egy partvissal ütügették 2 órán keresztül).

A város és a helyi élet

Pune a módosabb és nyugatiasabb városok közé tartozik (a „Kelet Oxfordja”-ként is emlegetik, leginkább persze csak saját maguk), de itt is óriási a szegénység, sokan az út szélén bádoglemezekből „épített” viskókban laknak, ami abban a melegben rettenetes lehet.

Vannak olyan épületek, amelyeket még az angolok építettek, azok viszont nagyon elegánsak lennének, csak hagyták őket lepusztulni. Nem volt ritka, hogy az úton bivalyokat és tevéket láttunk. Nagyon érdekes ugyanakkor, hogy a bádogviskók között is teljes nyugalommal lehetett járkálni, egyszerűen nem volt olyan érzése az embernek, hogy mindjárt kirabolják vagy leütik. Talán a sajátos indiai életfelfogás az oka (karma-tan) – vagy a túlzott és alaptalan önbizalmam.

A közlekedésről annyit, hogy motoros riksák vannak taxik helyett, de azokból aztán rengeteg. Elég olcsók, 3-4 km-re elvisznek 300 forintért (60 rúpia). Van buszunk is, de arra nem mertünk felszállni, mivel elég tömörtek, és koszosak. Egyébként nagyon érdekes volt a helyzetünk. Az utcán, a boltokban gyakran megbámultak minket, főleg a gyerekek, ők sokszor hozzánk is akarnak érní, mert élőben még nem láttak fehér bőrű embereket. Ebben nincs semmi furcsa, mert amíg ott voltunk, csak a szállodában láttunk egy európai párt, de azon kívül senkit az égvilágon, pedig több helyen jártunk. Amúgy nem is nagyon érdekli őket, hogy mi van a világ többi részén, bár, ha belegondolunk, hogy többen élnek itt, mint egész Európában összesen, akkor ez valamennyire érthető. Csak a szomszédaikról és az USA-ról írnak, ha történik ott valami. Egyik nap pl. az volt a címlapsztori, hogy egy fizika tanár elhagyott 51 db érettségi dolgozatot. Ezt nem csodáltam, mert a motor-

ja csomagtartójára voltak kötözve, és ahogyan ott közlekednek, inkább az a furcsa, hogy nem fordul elő az ilyesmi gyakrabban. De aggodalomra semmi ok, mert büntetőeljárást is indítottak ellene.

A város maga 4 milliós lélekszámú, ám ez helyi viszonylatban olyan kevésnek számít, hogy a tv-ben az országos időjárás jelentésben nem is rakták fel a térképre. Az időjárás egyébként nem nevezhető túlságosan ingadozónak, a napi átlagos hőmérséklet 34,2 és 34,6 fok között váltakozott. A meleg helyzetet csak fokozta, hogy itt szombaton is

A jogi kar előtt

dolgoznak. Én már el is felejtettem, hogy milyen volt, mikor minden második szombaton volt még iskola. Nálunk, ha ezt megint bevezetnék, a fél Magyarország azonnal kivándorolna. De azt mondta az egyik oktató, akivel beszéltem, hogy kárpótlásul rengeteg munkaszüneti napjuk van (egy sor vállalási ünnep). Diszkriminációként éltem meg, hogy a múzeumi belépő a helyi erőknek 50 Ft. volt, nekünk meg 1250.

Az évést illetően rácsatlakoztam a helyiek gyakorlatára, és megettem mindent, amit láttam. Finomakat főznek-sütnek, csak az a gond, hogy itt a legtöbben vegetáriánusok, húsételt csak elegánsabb éttermekben adnak, utcai árusoknál nem, pedig azok jóval olcsóbbak, 3 db vegetáriánus, viszonylag finom fasírtért (+3 zsemle és paprika) fizettem összesen 100 forintot. A kóla is olcsó, egy 6,5 decis *polack* (sic!) kevesebb, mint 100 Ft. Rendes, nagy ön-

kiszolgáló élelmiszerboltok nincsenek, csak „sarki fűszeres” jellegű kis üzletek, ahol viszont csak üdítőt, édességet, zöldség-gyümölcsöt és csipszeket kapni. Nem tudtam meg, hogy a helyiek a többi ételmet honnan szerzik be. Biztos van piac, de ott nem jártam.

Jogtudomány és joggyakorlat

Az egyetemen nagyon barátságosan fogadtak minket, és segítőkészek voltak minden téren. Az egyetem jogi kara egyébként úgy néz ki, mintha a zánkai úttörő-üdülőfalu nyári részlegét hagyták volna 20 évig lakatlanul és gondozatlanul [2. fénykép]. A docens,

Városkép (2. kép)

akihez mentünk, egy raktárhelyiséghez hasonló, kopár, ablak nélküli szobában üldögélt légkondi nélkül egy darab ventilátorral [3. fénykép]. Az úrkutató

Egyetemi dolgozószoba (3. kép)

intézet (!) ugyanazon a kampuszon viszont hipermodern.

A jogi kar presztízsét az is jelzi, hogy mikor először mentünk, kb. az 50. egyetemi hallgatónak volt valami fogalma arról, hogy hol is lehet az épület, végül aztán megtaláltuk az említett barakkban a *women studies*-zal és az *education and extension department*-tel egy épületben (bármit is jelentsen ez utóbbi). Ezért áttettük a székhelyünket egy sokkal modernebb *law college*-ba, ahol a könyvtár is jóval gazdagabb volt (Paul Vinogradoff-tól is találtam könyvet). A valódi jogászképzés egyébként a *law college*-okban folyik, az egyetemen érdekes módon csak posztgraduális kurzusok vannak (mindössze 66 hallgatójuk van jelenleg). Mondjuk, érthető, hogy senki sem akar abban az épületben egy percet is eltölteni.

A bírósági tárgyaláson igazi nagy csudákat láttam. Tudni kell azt, hogy a 4 milliós Pune-ban mindössze egyetlen bíróság üzemel, bár az egy hatalmas területen szétszórva több épületben. Vendéglátóink korán figyelmeztettek arra, hogy a bírósági tárgyalások leírására a „kaotikus” jelző a legmegfelelőbb. A problémát az okozza, hogy a viszonylag kis népességre és zárt jogász professzióra kalibrált *common law* szisztémát a több mint 1 milliárd lakosú és teljesen eltérő kultúrájú Indiára próbálták meg kiterjeszteni, és ebben a társadalmi közegeben a *common law* jogalkalmazás látványosan csődöt mondott. Bár a pereskedési hajlam nagyságrendekkel kisebb, mint Magyarországon, azonban az ország lélekszámahoz képest így is hatalmas teherrel kell megküzdenie a kevés számú bíróságnak. Nehézséges perjogi formulák miatt az eljárások rendkívül hosszú ideig húzódnak el, büntetőügyekben nem ritka a 10-12 éves per-

tartam, míg polgári ügyekben a 15-20 év. Szakkönyvek szerint a rekordot egy 39 éves öröklési jogi per tartja. Külön érdekesség az, hogy azokban a büntetőeljárásokban, amelyekben a vádlott le van tartóztatva, egyáltalán nem ritka, hogy az előzetes letartóztatás hossza meghaladja az adott cselekményre elméletileg kiszabható büntetés maximális hosszúságát. Az is különös, hogy ezen az ottani szakírók olyan nagyon nincsenek felháborodva, csak rezignálisan megállapítják a tényt. Egyes elemzők szerint az indiai igazságszolgáltatás emiatt a rendkívüli lemaradás miatt valójában a klinikai halál állapotában van, és a jogi konfliktusok megoldását az emberek inkább a helyi klánok főnökeire bízák, mely megoldás kevésbé legális, azonban jóval hatékonyabb.

A tárgyalás, amin bent voltam, tényleg rendkívül kaotikus volt a számomra: a bíró például hol angolul, hogy a helyi (*marati*) nyelvjárásban kérdezgette a tanúkat, akik hol így, hol úgy válaszoltak. Kissé különös volt az is, hogy a terem végében egy elkerített részen helyet foglaló vádlottak kicserélődtek, miközben még ugyanaz a tanú tette a vallomását. A bíró a tárgyalás után elismerte azt, hogy valóban a káosz a legfőbb jellemzője az indiai bírászkodási rendszernek, de láthatólag ez különösebben őt sem nem zavarta. Azonban van valami, ami Magyarország vonatkozásában is elgondolkodtató: a bírakat törvény kötelezi arra, hogy három évente más városba költözzenek, megakadályozva azt, hogy a helyi elittel összefonódjanak, és a korrupció árnyéka rájuk vetődjön.

A bíróság területén működnek a helyi közjegyzők is, ők a piaci asztalokra emlékeztető kis tákolmányok mögött „rendeltek”, ahogy a felvétel [4. fény-

A közjegyzők munkahelye (4. kép)

kép] is mutatja. Az ügyvédek már elegánsabb, strandkabin-szerű irodákban fogadták az ügyfeleiket [5. fénykép].

Ügyvédi iroda (5. kép)

Epilógus helyett

Összegzésül szívesen mondanám azt, hogy mindenki számára ajánlom India és főként Pune felkeresését, mert írásban csak nagyon nehezen lehet átadni azt a hangulatot és nyugalmat, ami ott vár az emberre. A száraz tény viszont az, hogy ebben az évben, februárban egy robbantásos merényletet követtek el a Koregaon parkban, melyben 9 ember meghalt és 40-en megsérültek. Ottani ismerőseim szerint a város sem az már, ami a robbantás előtt volt.

Dr. Bencze Mátyás
bíró, egyetemi docens

Jessup

Nemzetközi jogi perbeszédverseny

A *Jessup Moot Court Competition* a világ legnevesebb nemzetközi jogi perbeszédversenye, amelyet „Nemzetközi Jogi Olimpiának” is neveznek. Ezt az angol nyelvű versenyt ötven éve rendezik meg Washingtonban, az Egyesült Államokban. Megközelítően 100 ország legjobb egyetemei versengenek a nemzetközi fődíjért. A nemzetközi fordulót nemzeti döntő előzi meg, amelyre Magyarországon 2009. február 20-án, Budapesten került sor. A hazai fordulóban az SZTE Állam- és Jogtudományi Karának csapata legyőzte az Eötvös Lóránd Tudományegyetem csapatát, ezzel megnyerte a washingtoni nemzetközi fordulón való indulás jogát.

A verseny írásbeli szakaszában (felperesi és alperesi kérelmek írása) a szegedi hallgatók 5:1 arányban múlták felül az ELTE csapatát – a beadványok értékelését az Amerikai Egyesült Államokban

végezték. A szóbeli fordulóban a három fős, szaktekintélyekből álló zsűri 9:3 arányban döntött a szegedi csapat javára. A zsűri elnöke *dr. Horváth István*, a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma Nemzetközi és Európai Uniók Közjogi Főosztályának vezetője, tagjai pedig *Dr. Kovács Péter* egyetemi tanár, alkotmánybíró és *dr. Schenk Borbála* voltak.

A szegedi csapat tagjainak kiválasztására egy egyetemi válogatás keretében került sor. A legfontosabb szempontok a stabil angol nyelvtudás, mind szóban, mind írásban, különösen a jogi szaknyelv biztos használata, valamint – természetesen – a mögöttes joganyag ismerete, és mint az egy perbeszédversenynél elengedhetetlen, a retorikai készségek voltak. Karunk nyertes csapatának tagjai: *Kovács Ádám*, *Kovács Gergely*, *Nacs Mónika* és *Szabó Natália*.

A csapat: Kovács Ádám, Nacs Mónika, Szabó Natália és Kovács Gergely

Életkép a versenyről

Kovács Ádám: 2008-ban kiváló minősítésű oklevelet szerzett a Szegedi Tudományegyetem és a University of Toledo kétéves, közös, angol nyelvű Amerikai Jogi Szakértői képzésén. Az angol mellett középfokú szinten beszél németül.

Nacsa Mónika: az alapképzés mellett a francia jogi szakirányú képzésben is részt vesz, az angol mellett felsőfokú szinten beszél franciául. A 2009. évi Országos Tudományos Diákköri Konferencián jogtörténeti tárgyú dolgozatával első díjat, a másik, alkotmányjogi tárgyú munkájával pedig különdíjat nyert. A Magyar Jogtörténeti Tanszék demonstrátora három éve.

Szabó Natália: végzős joghallgató, részt vesz a Szegedi Tudományegyetem és a University of Toledo kétéves, közös, angol nyelvű Amerikai Jogi Szakértői képzésében is.

A csapatot *dr. Szalai Anikó* egyetemi tanársegéd készítette fel. A felkészüléshez segítséget nyújtott *Dr. Bodnár László*

Csapat, bírák, dominikaiak

Kovács Gergely: 2008-ban – Ádám csoporttársaként – kiváló minősítésű oklevelet szerzett a Szegedi Tudományegyetem és a University of Toledo két éves, közös, angol nyelvű Amerikai Jogi Szakértői képzésén. Jelenleg Erasmus-ösztöndíjjal egy tanévet Nagy-Britanniában, a University of Exeter-en tanul. Az angol mellett középfokú szinten beszél németül.

Dr. Blumstein László egyetemi tanár, a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék korábbi vezetője, és *Dr. Blumstein László* egyetemi tanár, a jelenlegi tanszékvezető.

A szegedi jogi kar csapata 2009. március 20–30. között vett részt a *Jessup Moot Court Competition* nemzetközi fordulóján Washington D.C.-ben. Nyolcvan országból összesen 114 egyetem

Dr. Szalai Anikó – háttérben a Fehér Ház

versengett, amelyben sorsolás alapján ellenfélként egy izlandi, egy amerikai, egy kínai és egy dominikai csapattal mérhettük össze tudásunkat. Az össze-sített pontszámok alapján a középmezőnyben végeztünk.

A versengésen kívül a csapattagok összebarátkoztak számos más egyetem hallgatójával, illetve a felkészítőjük, *Szalai Anikó* is kialakított új szakmai kapcsolatokat. Az *International Law Students' Association* által – a verseny mellett – szervezett egyéb programokon is részt vett a csapat, így a *Go National Ball*-on, ahol minden nemzet-

ről megtudhattunk valami érdekeset, a főtámogató Shearman & Sterling LLP washingtoni irodájában rendezett fogadáson, illetve a felkészítők és a zsűritagok számára tartott fogadáson.

A csapat a szabadidejében sem szakadt el a jog világától: meglátogatta az amerikai szövetségi törvényhozás székhelyét, a *Capitol*-t, majd a Legfelsőbb Bíróságot, látta a Fehér Házat, és a nemzetközi jogi relevanciával bíró koreai, illetve vietnami háború emlékműveit, és az arlingtoni katonai temetőt.

Dr. Szalai Anikó
egyetemi tanársegéd

Ahol a legboldogabb németek élnek

Beszámoló a büntetőjogi tanszék delegációjának osnabrücki konferenciaútjáról

Osnabrück, ahol vendéglátó professzorunk, *Dr. Arndt Sinn* szerint a legboldogabb németek élnek, ahogy mondják, a béke városa. Nem csupán azért, mert – amire a helyben élők nagyon büszkék – itt kötötték a harminc éves háborút lezáró vesztfáliai békék

egy részét, hanem a város fejlett, elégedett, ugyanakkor tudományos értékekkel és – mindenek előtt – egyetemi hallgatókkal teli volta miatt is. Ide látogatott a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék képviselőjében karunk kilencfős delegációja 2009. december

A szeminárium résztvevői

3–8. között egy, a helyi és a giesseni egyetemmel közös büntetőjogi kutatási projekt keretében. A delegáció tagjai voltak: *Dr. Nagy Ferenc* egyetemi tanár, tanszékvezető, *Dr. Karsai Krisztina*, *Dr. Bató Szilvia*, *Dr. Szomora Zsolt*, *dr. Ambrus István* egyetemi oktatók, valamint hallgatóként *Neparáczki Anna Viktória*, *Tánczos Ágnes*, *Ambrus András*, és jómagam.

Munka közben

A látogatás természetesen szakmai célú volt, mégis rendkívül barátságos fogadtatásban volt részünk, a szervezők – *Arndt Sinn* professzor tanszékének csapata, tanársegédek és demonstráto-

rok – minden téren komoly munkát végeztek, mindig érezhető volt, mennyire szívükön viselik a rendezvény sikerén kívül azt is, hogy a „vendégek” jól érezzék magukat. A kutatási program célja jogösszehasonlító módszerrel egy új büntetőjog-alkotási jelenség megvizsgálása mind a német mind a magyar büntetőjogban. A vizsgált tendenciát a büntetendőség előbbre telepítéseként (*Vorverlagerung*) fordíthatnánk; ennek részletes dogmatikai elemzésére eddig sem a német, sem a magyar büntetőjog-tudományban nem került sor. Sőt, a magyar büntetőjoggal foglalkozók számára még inkább új megközelítésről van szó, amely sok tekintetben hozzátehet büntetőjogi gondolkodásunk fejlődéséhez.

Megérkezésünk napján vendéglátóink nyitófogadással vártak, majd Osnabrück város főpolgármestere üdvözölt bennünket a csodás újkori városháza Béke-termében. A főpolgármester asszonytól hallhattunk a Nagy Károly által alapított város történetéről, Osnabrück kulturális örökségéről,

és arról, hogyan őrzik még ma is a béke szellemét az osnabrückiek. Így – miután kicsit megismertük a helyet, ahová érkezünk – már kezdhettünk felkészülni a másnapi szakmai programkezdesre.

Városkép madártávlatból

A négynapos szimpózium keretében a három egyetemről valamennyi résztvevő adott elő, sőt, több külföldi vendégkutató is csatlakozott, mint Prof. Dr. Jiuan-Yih Wu Tajvanból vagy Takisawa professzor Tokióból, valamint Dr. Eftichis Fitrikis a giesseni egyetem görög vendégkutatója.

A rendezvény tematikáját tekintve az általános részi, koncepcionális jelentőségű kérdések irányából a különös részi,

a téma alapjelenségét a specialitások, az egyes tipikus bűncselekménycsoportok viszonylatában megjelenítő előadások irányába haladt, folyamatosan megvizsgálva a kérdéses jelenség alakulását.

Ennek megfelelően az első napon Prof. Dr. Arndt Sinn és Uta Baroke nyitották az előadásokat a vizsgált jelenség, a Vorverlagerung definiálásával, jellemzésével. Ezt követték az egyes általános részi kérdéscsoportokat feldolgozó előadások.

Karunk oktatói és hallgatói a magyar büntetőjog fejlődésével (Nagy Ferenc, Bató Szilvia), a jelenség nemzetközi megjelenésével (Karsai Krisztina), a korai stádiumtani (előkészületi) kérdésekkel (Szomora Zsolt, Ambrus András) foglalkoztak előadásaikban, melyeket kiegészített német oldalon a jelenségek német büntetőjogbeli megjelenésének párhuzamos bemutatása. Az üléseket követően kellemes vacsorát fogyasztottunk vendéglátóink körében.

A második ülésnapon az általános részi kérdések lezárásra kerültek, és valamennyi különös részi téma is nyilvánosságot kapott. Megvizsgálásra kerültek a Btk. különös részében fellel-

A szemináriumot vezető professzorok: Dr. Walter Gropp, Dr. Arndt Sinn és Dr. Nagy Ferenc

hető lehetséges csatlakozási pontok a Vorverlagerung viszonylatában (Karsai Krisztina, Szomora Zsolt), egyes kisebb általános részi kategóriák, mint az *actio libera in causa* (Tánczos Ágnes), majd ezeket a konkrét bűncselekménycsoportok, a terrorizmus (Neparáczki Anna Viktória) és a számítógépes bűnözés (Ambrus István, Némédi Márk) elemzése követik magyar viszonylatban.

Az előadások közt üdítő érdekességként szólalt fel a néhány távolabbi országból érkezett tudós, akik saját kutatásaik eredményeibe vezettek be bennünket, olykor nem is szerény diszkusziót gerjesztve a hallgatóság köreiben.

Fehér asztal mellett

A szakmai program közben a szervezőség külön ügyelt arra is, hogy a „vendégek” kicsit ki is kapcsolódhassanak. Így ellátogattunk a nem túl messzi Kalkriesébe, ahol Kr. u. 10-ben Varus légioi szenvedtek súlyos vereséget a leből rajtuk ütő germánoktól. A csatának emléket állító kiállítások megtekintése után itt is, mint a látogatásunk közel valamennyi estéjén, kellemes, közös vacsora várt bennünket, melyhez – tekintettel az ünnepre – még egy-egy csoki mikulást is kaptunk.

A szoros szakmai programot workshop-ok zárták, ahol a program keretében együttműködő egyes kutató-

partnerek még egyszer négyszemközt megtárgyalhatták a saját témájukkal kapcsolatos problémáikat, a fontosabb kérdéseket, amelyek a jogösszehasonlító munka elkészítése során fontosak lehetnek. Ez remek lehetőséget kínált a közös munka elmélyítésére, és egyben a másik fél munkamódszereinek, szokásainak megismerésére, ezen keresztül kutatómódszertani ismeretek kicserélésére, elsajátítására is. Végül, Sinn professzor záróelőadását követően kis figyelmességként apró emlékeket is kaptunk vendéglátóinktól.

A délután folyamán pedig részt vettünk még egy különleges eseményen, a ZEIS (Zentrum für europäische und internationale Strafrechtsstudien – Európai és Nemzetközi Büntetőjogi Kutatások Központja) megnyitóünnepségén. A kellemes jazzmuzsikával kísért nyitóünnepélyen az intézet igazgatója, vendéglátónk Sinn professzor előadását Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Albin Eser M. C. J., a Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) bírójának, a freiburgi Max-Planck-Institut emeritus igazgatójának ünnepi előadása követte „Transnationale Kriminalität – Herausforderungen für die nationale und internationale Strafgerichtsbarkeit” (Transznacionális bűnözés – a nemzeti és nemzetközi büntetőbíráskodás kihívásai) címmel a büntető bíráskodás lehetőségeiről, hatáiról és a nemzetközi büntető fórumrendszeréről, saját elképzeléseiről. A kutatóintézet a jövőben számos – a miénkhez hasonlitos – kutatási programnak kíván majd otthont adni, és világszerte dolgozó kutatókat Németországhoz, Osnabrückhez kapcsolni.

A Szeged–Osnabrück–Gießen „tudományos háromszögbeli” együttműködés következő lépcsője egy – reményeink szerint – 2010 novemberében

Az egyetem épülete

Szegeden megrendezésre kerülő konferencia lesz, mely a téma feldolgozását teljesen lezárja, és egy hiánypótló, a jelenségről átfogó jelleggel először szóló írásos munka láthat majd napvilágot.

Az osnabrücki szimpóziumot lezáró vacsorán Sinn és Eser professzorok rövid pohárköszöntőt mondtak az együttműködés és a ZEIS megnyitásának üdvözlésére. Így köreinkben összegyűltek Hans-Heinrich Jescheck, a neves német büntetőjogász közvetlen és közvetett doktori tanítványai: Albin Eser, Walter Gropp és Arndt Sinn pro-

fesszorok. Közös jelenlétük külön érdekessé, különlegessé tette ezt az estét.

Úgy érzem, hogy Osnabrückben többet kaptunk, mint hasznos tapasztalatokat közös munkánkra nézve. Végigkísérte látogatásunkat az eléggé ki nem emelhető vendégszeretet és a megkülönböztetett udvariasság, amellyel vendéglátóink segítették munkánkat. E szándék feledhetetlen élménnyé tette ottlétünket, és e látásmódból, az osnabrücki békéből azt hiszem mind magunkba zártunk egy kis darabot.

Némédi Márk
joghallgató

Beszámoló egy toledói (USA) tanulmányútról

Az *American Legal Expert* képzést 2007-ben, közvetlenül a jogi diploma megszerzését követően kezdtem, párhuzamosan a doktori képzéssel. Mint alkotmányjoggal foglalkozó doktorandusz hallgató, a képzés során alapvetően a két jogrendszer – a civil-jog és a *common law* – közötti különb-

ségekre igyekeztem jobban összpontosítani, mindamellett, hogy az angol jogi szaknyelv elmélyítése is motivált. A jogrendszerek és jogintézmények közötti különbségek 'saját bőrömmön' való megtapasztalására kiváló lehetőséget biztosított az az egy hónapos szakmai gyakorlat, melynek során az

Vendéglátók és vendégek: Prof. Daniel J. Steinbock, Dr. Mándoki István, Faragó Zsuzsanna, Fábián Klaudia, dr. Sulyok Márton és Jessica Ramos

Ohio állambeli Toledóban, Szeged testvérvárosában ismerkedhettünk meg – negyedmagammal – az amerikai (szövetségi és tagállami) igazságszolgáltatás intézményeivel és a helyi szakma kiválóságaival. Élményeinkért hála és szakmai gazdagodásunkért nagy köszönet illeti a Toledo-i Egyetem (UT) jogi karát (College of Law), oktatóit, különösen *Dan Steinbock* dékán urat, illetve a *UT Student Bar Association*-t (UT Hallgatói Önkormányzatot), akik személyes segítségükkel is rendkívül sokat tettek hozzá a kinti program színvonalához; folytonos közreműködésükkel és – többek között – számos vacsora-meghívásukkal az „otthon-lét” érzését keltették bennünk.

A szakmai program keretében először egy héten át élvezhettük a Lucas Megyei Ügyészi Hivatal vendégszereztetét, melynek során alkalmunk nyílt egy családon belüli erőszak esküdtszéki tárgyalásának megtekintésére az esküdtszék kiválasztásától egészen az elítélésig, valamint bizonyítékok megsemmisítése tárgyában benyújtott indítvány ügyében tartott meghallgatás figyelemmel kísérésére. Ebben az egy

hétben ügyészekkel folytattunk párbeszédet az esküdtszéki rendszer előnyeiről és hátrányairól, illetve a felderíthetetlen bűnügyek megoldásáért felelős ún. *cold case unit* tagjaival is találkozhattunk. Egyik vendéglátónk egy éjszakai rendőrségi őrjáraton való részvételt is megszervezett számunkra (egy rendőr – egy hallgató – egy járórkocsi), illetve meglátogattuk a helyszínelőket és a bűnügyi labort, valamint a Lucas megyei halottkémet. Ezen kívül a Toledo Büntetésvégrehajtási Intézetnél tett látogatásunkat érdemes még kiemelni, amely nagyon sok érdekességet hozott.

Ezt követően egy hetet töltöttünk a Lucas Megyei Hagyatéki Bíróságon, ahol házassági bontópereket látogattunk, családjoggal foglalkozó bírókkal folytattunk eszmecserét a jogrendszerek közötti különbségekről, és a házasság felbontását szabályozó amerikai jog alapjairól. A fiatalkorúak bíróságán vettünk még részt egy gondatlanságból elkövetett emberölés miatti nagykorúsítási eljárás meghallgatásain, valamint a Toledo Municipal Court közlekedési kihágásokat tárgyaló ún. *traffic arraignment docket*-jében, amely

hazánkban ismeretlen jogintézménynek számít.

A harmadik hetet a (szövetségi szintű) Ohio Állam Északi Körzeti Bíróságán töltöttük *David Katz* főbíró irodájában, ahol a megkettőzött jog és jogrendszer sajátosságaival ismerkedhetünk meg szabaddalmi ügyek, illetve szabadságvesztés tartamának kérdésével kapcsolatos perek tárgyalása alkalmával. E hét során tettünk látogatást a Szövetségi Kirendelt Védői Hivatalnál, a Szövetségi Helyettes Államügyész Hivatalnál, illetve a Szövetségi Rendőrbírói Hivatalnál, amely – európai szemmel – minden túlzás nélkül a világ legerősebb és legszabadabban tevékenykedő rendvédelmi szerve. Főbb tevékenységeik közé tartozik például a szövetségi épületek és alkalmazottak (így a szövetségi bíróságok és bírák) védelme, a tanúvédelmi program menedzsmentje, nukleáris szállítmányok belföldi kíséréte, illetve a szökevények felkutatása, és bíróság elé állítása. Érdekességnek számíthat még, hogy e tevékenységük során nem szükséges házkutatási, illetve elfogató-parancsral rendelkezniük, jogköreik tehát már-már jogon kívüliek. A filmekből ismerős fegyencjáratok (pl. *'Con Air'*) valóban léteznek, tudtuk meg tőlük, de éppen *Tommy Lee Jones*-ra is gondolhatunk a híres „Szökevény” című filmből, aki egy valódi U.S. Marshall látszatát kelti élethű alakításával.

Utolsó, negyedik hetünket egyenként különböző ügyvédi irodáknál töltöttük, esetemben a Cooper & Walinski LLP-nél, amely az Egyesült Államok legnagyobb részben nők által birtokolt, és nőket foglalkoztató ügyvédi praxisa. Itt főleg peres ügyek előkészítésével, tanúk bírósági meghallgatásra való felkészítésével, valamint bírósági meg-

hallgatások megfigyelésével töltöttem az időmet.

A szakmai programok mellett természetesen a szabadidőnket is rendkívül hasznosan töltöttük. A már említett vacsorameghívásokon felül emlékezetes utazást tettünk az Egyesült Államok fővárosába, ahol – csodák csodájára – az ugyanabban az időszakban Baltimore-ban (Maryland állam) gyakorlatot folytató amerikai jogi képzéses hallgató társainkkal futottunk össze a szövetségi törvényhozás épülete (Capitolium) előtti téren! És ehhez hasonló kellemes

A Capitolium előtt

élményt jelentett a helyi Toledo Mud Hens baseball csapat utolsó előtti esténken tartott mérkőzésének a megtekintése, amelyre a fárasztó egész havi munka után az ügyvédi iroda munkatársai invitáltak meg. És végső soron ez is csak egy érdekesség volt az addig is igen zsúfolt *'social calendar'* eseményei közül...

Dr. Sulyok Márton
PhD hallgató

A szigetek és tavak földjén

Erasmus-hallgatóként Turkuban

Amikor Montesquieu „A törvények szelleméről” című híres könyvét megírta, a hatalmi ágak elválasztásának alapgondolatán felül az egyes országok jogrendszereinek csoportosításával kapcsolatos, történetileg mintaértékű, azóta viszont többször részleteiben is megcáfolt elképzelést vázolt fel. Szerinte az egyes országok jogi kultúrájára földrajzi körülményeik domináns hatást gyakorolnak. Ez nagyjából azt jelenti, hogy a hideg északon az emberek

keresés rendkívül pozitív fogadtatásra lelt a finnek részéről, amelynek eredményeként az elmúlt években mindaddig 8 szegedi jogász és nemzetközi tanulmányok szakos hallgató töltött legkevesebb egy szemesztert Turkuban, én pedig 2009 novemberében negyedik oktatói mobilitásomat teljesítettem.

Hogy a hallgatókat mi motiválta a turkui ösztöndíj megpályázására, könyvű kitalálni. Egy fejlett skandináv ország kiemelkedő jogi karának óráin

Naantali kikötője

mellett a jog is megfontoltabb, a forró délen pedig a mediterrán mentalitás a jogszabályokban is tetten érhető. Részben ez a sajátos, mindenképpen személyes ellenőrzésre váró érvelés ösztönzött arra, hogy 2006 őszén Erasmus hallgatói és oktatói mobilitási szerződéskötést kezdeményezzek a Turkui Egyetem (Turun Yliopisto) jogi karával. A meg-

finn és angol nyelven bővíthették jogi és nyelvi ismereteiket, illetve sajátíthattak el egy, a magyartól lényegesen eltérő oktatási szisztémát és életvitelt.

Az oktatói mobilitás iránti személyes nyitottságom ugyancsak több okra vezethető vissza. Az Összehasonlító Jogi Intézet oktatójaként szinte „hivatásbeli kötelességem” a külföldi jogrendszerek

A turkui Katedrális (Tuomiokirkko)

iránti érdeklődés, amely a skandináv országok kapcsán könnyen teljesíthető elvárásnak tűnt. Az Európai Unió Erasmus-programja pedig ehhez anyagi és szervezési segítséget is nyújtott. Ráadásul az is komoly inspirációt jelentett, hogy ily módon nekem is lehetőségem nyílt arra, hogy belelássak a külföldi hallgatók gondolkodásmódjába és érvelési technikájába.

Az eddigi négy oktatási alkalom során nagyjából 80 finn, illetve vegyes nemzetiségű Erasmus hallgatóval volt szerencsém megismerkedni, akiket alapvetően a szabad felhasználás szer-

zői jogi kérdéseire oktattam, külön kitérve olyan aktuális témákra, mint a fájlcsere vagy az EU által is szorgalmazott könyvtár-digitalizálási projekt. E kérdések azért is hálás területét jelentik a szerzői jognak, mivel a hallgatók többségének személyes élményei, illetve véleménye van róluk, amelyeknek egy több nemzetiséget is felvonultató csoportban való ütköztetése az érintett országok szerzői jogának, és általánosságban a jogi kultúrájának látványos összehasonlítását is lehetővé teszi. Ebben mindeddig nem csalódtam: a kialakult parázs vitákban irigylésre méltó érvelések és gondolatok merültek fel, amiből nem csak a jelenlévő hallgatók, de magam is sokat tanulhattam.

Az oktatási feladatokon felül természetesen a szabadidőről is érdemes röviden említést tenni. Turku városa több szép múzeummal rendelkezik (így a városi mellett modern művészeti és hangszermúzeummal is), valamennyi temploma, valamint a kikötőnél fellelhető vára impozáns, és tartalmas történelemről árulkodik. A szórakozást a

Hallgatók vizsga közben

finn és a svéd nyelvű színházon felül mozi, bevásárlóközpontok, az autentikus, tradicionális piac, valamint a rengeteg kávézó, cukrászda és bár szolgálja. Ez utóbbi kapcsán talán meglepő, de a bárókba nem csak a húszévesek járnak. Nyugdíjas küllemű párok

Érdemes bátran elhagyni Turku városát is, ha egy kis kikapcsolódásra vagyunk. A kikötőből nézve csupán egy kőhajításnyi távolságra túrázáshoz ideális szigeteket (Ruissalo, Hirvensalo) találhatunk, ahová busszal, vagy – az egészséges életmód jegyében – akár bi-

A turkui jogi kar épülete

fiatalokat megszégyenítő aktivitással képesek a táncparketten maradandó élményt nyújtani a magyar szemlélőnek. Külön figyelemre méltó a rendkívül színes városkép. Turku utcáin felváltva találhatunk ódon, téglá és fa elemekből álló épületeket (mint például a régi jogi kari épület, a svéd színház, vagy a régi könyvtár), a szovjet időszakból ott maradó „szocialista-realista” épületeket (például a finn színház, de legalább ekkora meglepetésként szolgálhat, hogy Turku egyike azon, valószínűleg csekély számú városnak a Földön, amely Oroszországon kívül még ma is rendelkezik köztéri Lenin-mellszoborral), és a modern építészet remekait (mint az új városi könyvtár, vagy a piramisszerű csúccsal rendelkező Hansa bevásárlóközpont).

ciklivel is könnyen át lehet jutni. Kicsit távolabb, Turkutól nyugatra egy elbűvölő kis tengerparti falu található. Naantali nemcsak wellness szállodáiról, több mint egy évszázados halászházairól, kellemes éttermeiről, és semmihez nem hasonlítható nyugodt légköréről ismert, hanem az ott megtalálható Mumin-parkról is. A nehezen beazonosítható állatszerű lényekről szóló kedves mese szereplőit (amolyan kis Disneyland jelleggel) bemutató élménypark a nyáron garantált kikapcsolódást nyújt.

E röpké élménybeszámoló is hűen tükrözi, miért éri meg hallgatóként, oktatóként, és pusztán turistaként is ellátogatni nyelvrokonaink e szép városába.

Dr. Mezei Péter
egyetemi adjunktus

A XXIX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia,

**avagy hogyan lett sikertörténet
egy kalandos pesti kirándulásból**

A XVIII. OTDK-ról írt beszámolómat a 2007. évi Dialógusban olvashatták az érdeklődők. Két éve így kezdtem a tudósítást: „Az elmúlt konferenciákra visszatekintve elmondhatjuk, hogy talán sosem ért még el ilyen kiváló eredményt a szegedi jogi kar, mint 2007-ben.” És így zártam: „A lecke azonban nekünk is fel van adva, hogy 2009-ben hasonlóan szép eredményekről számolhassunk be.” Szerencsés helyzetben vagyok, hiszen a XXIX. OTDK-ról írt mostani beszámolómat azzal kezdhetem, hogy a leckét teljesítettük, és 2007 után 2009-ben is sikerült a kar történetének legjobb eredményét elérnünk. Az idei konferenciának az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara adott otthont, nem követve a Károli Jogi Kar példáját, így a Balaton helyett ezúttal az ELTE

Egyetem téri, impozáns épületében, illetve a Kecskeméti utcai épületben ülészttek a tagozatok. De erről majd később. Kezdjük most is a „száraz”, ám annál öröndetesebb statisztikával, az eredményekkel.

Karunk hallgatói összesen 16 helyezést szereztek (ebből 7 első, 6 második és 3 harmadik helyezés); ha ehhez hozzáadjuk még a 7 különdíjat, akkor az összesen 23 díjat jelent. A számok már önmagukban is sokat mondanak, különösen, ha hozzátesszük, hogy karunk 32 dolgozattal képviseltette magát a hallgatók e tudományos megmérettetésén, ahol összesen 302 diákköri munka bemutatására került sor tíz magyarországi és egy erdélyi egyetem részvételével. További sikerként könyvelhetjük el, hogy végre lényegesen növelni

*Néhányan a polgári jogi tanszék delegációjából:
dr. Pákozdi Zita, Dr. Tóthné Dr. Fábán Eszter, Dr. Hegedűs Andrea, Auer Ádám és Forgó Marianna*

Lazítás a nehéz nap végén

tudtuk az első helyezéseink számát is, a 2007-es konferenciához képest több mint dupla annyi első helyezést hoztak el hallgatóink. Az abszolút számok mellett biztatóak az eredményességi mutatók is, különösen, ha azokat összevetjük a többi hét jogi kar teljesítményével. A szegedi dolgozatok közül minden második helyezett lett, és – a különdíjakat is hozzászámítva – dolgozataink több mint 70 %-a (!) kapott díjat. Ez a szám mindennél jobban mutatja, hogy a szegedi hallgatók tudományos diákköri dolgozatainak nagy része magas és elismerésre méltó színvonalat képvisel. Az eredményességet tekintve fej-fej mellett első helyen vagyunk a pécsi karral, az ELTE áll a harmadik helyen. Az ELTE-hez hasonló, hozzánk képest lényegesen nagyobb kerettel (50 fő) rendelkező Pázmány és a miskolci kar gyengébb eredményeket hoztak az abszolút számok tekintetében is, ami még látványosabban rontotta az eredményüket a szegedi és pécsi karokhoz képest. A „mennyiség vs. minőség párharcban” ezúttal is a minőség döntött a szegedi és pécsi karok javára.

Az év tavaszán megrendezésre került konferenciának további érdekessége volt, hogy több hallgatónk egyszerre több dolgozattal indult más-más szakterületen, és mindkét dolgozatával helyezést ért el. Említsük meg őket név

szerint is: *Auer Ádám* (jogtörténet és alkotmányjog), *Nacsá Mónika* (jogtörténet és alkotmányjog), *Némedi Márk* (büntetőjog és jogtörténet), Ördög-Deák Andrea (büntetőeljárás jog és nemzetközi jog). Közülük is ki kell emelnünk Auer Ádámot és Némedi Márkot, akik nemcsak egyéni pályájukon, de karunk szempontjából is kiemelkedő eredményt tudhatnak magukénak. Auer Ádám jogtörténeti dolgozatával kiérdemelte a Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának különdíját, amelyet a 302 dolgozatot felvonultató konferencia legjobb összpontszámot elért résztvevője kaphat meg (Auer Ádám esetében 200-ból 196 ponttal). Némedi Márk pedig – nemcsak a most elért első helyezése, hanem eddigi hallgatói pályafutásának kiemelkedő tanulmányi és diákköri teljesítménye alapján – Pro Scientia Aranyéremben részesült. Karunkról utoljára Bóka János nyerte el

*Némedi Márk Pro Scientia-díjat vesz át
Király Miklós dékántól*

ezt a kitüntetést, még 2001-ben.

A hallgatók kiváló teljesítménye mögött természetesen ott áll oktatói kollegáink konzulensi munkája, amely nélkül e szép eredmények nem születettek volna meg. Külön is érdemes megemlíteni azokat a tanszékeket, amelyek a legeredményesebbek voltak: így a Munkajogi és Szociális Jogi, a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi, valamint a

Magyar Jogtörténeti Tanszék. A három tanszék együtt összesen 11 díjat hozott el, ezek között 6 első helyet. A konferencián nagy létszámú oktatói delegáció képviselte a kart, köztük nyolcan, akik az egyes tagozatokban zsűrizési feladatokat is vállaltak: így – a tagozatok sorrendjében – *Dr. Kiss Barnabás, Dr. Karsai Krisztina, Dr. Nagy Zsolt, Dr. Szabó Imre, Dr. Görög Márta, Dr. Gellén Klára, Dr. Balogh Elemér és Dr. Papp Tekla*.

Karunk életében további újdonságot jelentett a XXIX. OTDK azzal, hogy immár nemcsak – mint mindenkor – az Állam- és Jogtudományi Szekcióban képviseltettük magunkat, hanem a politológus szakunk munkájának köszönhetően hallgatókat indítottunk a Társadalomtudományi Szekcióban is, ahonnan már az első alkalommal sikerült helyezést hoznunk.

A nagyszámú részvétel kapcsán szót kell ejtenni annak igen komoly anyagi vonzatairól, hiszen a delegáció tagjainak részvételi díját mindig a karoknak kell fizetniük. *Szabó Imre* dékán úr vállalta, hogy a kar nemcsak a hallgatók, hanem valamennyi oktató részvételi díját is állja, és ez tette lehetővé, hogy népes szegedi delegáció utazhatott az ELTE-re és vehetett részt a háromnapos rendezvényen.

És akkor essen szó a konferencia helyszínéről. Két évvel ezelőtt nagy sikert aratott a Károli Gáspár Református Egyetem szervezőinek ötlete, és az ötlet megvalósítása, hogy Balatonfüreden került sor a konferenciára. Idén az ELTE Egyetem téri székháza adott otthont a rendezvénynek, amelynek a lebonyolítását a kellenél talán több dolog is nehezítette. Így – s ez természetesen nem a szervezők hibája – de épp a konferencia időpontjában kezdték el

felújítani a közterületet az ELTE épülete körül, ami nem csak a közlekedést nehezítette, de a munkagépek zajával bizony egyes tagozatülések munkáját is zavarta. A fővárosi konferenciáknak mindig hátránya, hogy három jogi kar is otthon van a városban, így az ő hallgatóik az előadásuk végeztével gyakorlatilag hazamennek, s így a konferencia egyik fontos funkciója, a hallgatók közötti kapcsolatfelvétel csorbul. A konferencia informális részének gördülékenységét tovább nehezítette, hogy a résztvevők a város három pontján kaptak szállást, és ez Budapesten komoly távolságokat jelent. A zsűritagok az ELTE közelében, a többi oktató az Örs vezér terénél, míg a hallgatók egy budai kollégiumban voltak elszállásolva. Ha udvariasan akarunk fogalmazni, akkor a hallgatók reggelije és a minden résztvevőnek nyújtott zacskós ebéd azóta anekdotává vált a szegedi hallgatók és oktatók körében...

De hogy pozitívumot is említsek: nagyszerű, egyszerre szakmai és kulturális keretprogram volt az első este az ELTE ÁJK Perjátszökörének előadása, amelyben a Jean Calas ellen folytatott per részletei elevenedtek meg a színpadon. Az előadást nagyon élveztük, különösen, hogy e felvilágosodás korabeli emblemikus büntetőper lényege a büntetőjog általános részi tananyagának is részét képezi.

Ha összegezni szeretném a XXIX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciójának tapasztalatait, akkor szegedi oktatóként és konzulensként talán azt mondhatom, hogy kalandos fővárosi körülmények között kiváló szegedi eredmények születtek.

Dr. Szomora Zsolt
egyetemi adjunktus

Állam- és Jogtudományi Szekció		
Előadó (konzulens)	Tagozat	A dolgozat címe
<i>A Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának az Állam- és Jogtudományi Szekció legjobb dolgozatáért járó különdíját kapta (200-ból 196 ponttal):</i>		
Auer Ádám (Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár, Dr. Varga Norbert egyetemi adjunktus)	Magyar Állam- és Jegtörténet I.	A képviselők mentelmi jogának szabályozása és gyakorlata (1865–1875)
I. díjat nyert		
Ambrus István (Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár, Dr. Szomora Zsolt egyetemi adjunktus)	Büntetőjog I. (Általános Rész)	A törvényi egységről
Némedi Márk (Dr. Szomora Zsolt egyetemi adjunktus)	Büntetőjog II. (Különös Rész I.)	Tiltott pornográf felvétellel visszaélés – A bűncselekménytan próbája
Auer Ádám (Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár, Dr. Varga Norbert egyetemi adjunktus)	Magyar Állam és Jegtörténet I.	A képviselők mentelmi jogának szabályozása és gyakorlata (1865–1875)
Nacsa Mónika (Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár)	Magyar Állam és Jegtörténet II.	A gazdasági lehetetlenülés szabályozása és rendszertani helye Magyarország Magánjogi Törvényjavaslatában
Deli Petra Eszter (Dr. Rúzs Molnár Krisztina egyetemi docens)	Munkajog	A munkavállaló vétkességi felelőssége német és magyar jogi összehasonlításban
Ördög-Deák Andrea (Dr. Bodnár László egyetemi tanár)	Nemzetközi jog	A kisajátítás miatti nemzetközi jogi felelősség jogkövetkezményeinek változása
Kovács Ilona (Dr. Lőrincsikné dr. Lajkó Dóra egyetemi tanársegéd)	Szociális jog	A feketemunka szociális jogi problematikája

II. díjat nyert		
Körtvélyesi Attila (<i>Dr. Bezdán Anikó</i> egyetemi tanársegéd, <i>Dr. Veres József</i> <i>professor emeritus</i>)	Agrárjog- és Szövetkezeti jog	Quo vadis takarékszövetkezet?
Auer Ádám, Botos Gyöngyvér, Holndonner Roland, Kiss Balázs Tamás (<i>Dr. Lichtenstein József</i> egyetemi docens, <i>Dr. Trócsányi László</i> egyetemi tanár)	Alkotmányjog II. (Államszer- vezet II.)	A bírói szerepvállalás az Alkotmány egyes rendelkezéseinek alkalmazásában
Némedi Márk (<i>Dr. Balogh Elemér</i> egyetemi tanár)	Magyar Állam- és Jegtörténet I.	A Csemegi-kódex és a megelőző szokásjog viszonya, különös figyelemmel az erkölcs szerepére a korai dualizmus büntetőjogában
Salgó László Péter (<i>Dr. Nagy Csongor István</i> egyetemi tanársegéd)	Nemzetközi Magánjogi és Európai Gazdasági jog	Az aranyrészvénny múltja, jelene és jövője Európában
Bakos Kitti (<i>Dr. Köblös Adél</i> egyetemi adjunktus)	Polgári Eljárásjog	A jogcímhez kötöttség egyes kérdései a polgári perben
Vass László Ádám (<i>Dr. Mezei Péter</i> egyetemi tanársegéd)	Polgári jog II.	A paródia helye a szerzői jogban
III. díjat nyert		
Ördög-Deák Andrea (<i>Dr. Fantoly Zsanett</i> egyetemi docens)	Büntető Eljárásjog	Ítéleti egyezés (Vádalku pro és contra)
Berki Gabriella (<i>Dr. Rúzs Molnár Krisztina</i> egyetemi docens)	Munkajog	Munkahelyi stressz munkajogi megítélése

Fodor Antal (Dr. Jakab Éva egyetemi tanár)	Római jog és Egyetemes Állam- és Jogtörténet	M. T. Cicero mint jogász és államférfi (különös tekintettel A. Licinius Archias perére)
Különdíjat nyert		
Elekes Gerda, Fülöp Dóra, Nacsá Mónika (Dr. Szajbély Katalin tudományos segédmunkatárs)	Alkotmányjog IV. (Alapjogok II.)	Les Misérables – A szegénység és az emberi méltóság
Neparáczki Anna Viktória (Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens)	Büntetőjog III. (Különös Rész II.)	„Fortélyos félelem igazgat”, avagy a terrorcselekmény hatályos szabályozása a magyar és német büntetőjogban
Deák Izabella (Dr. Kasza Péter Ferenc egyetemi adjunktus)	Közigazgatási jog I.	A jegyző mint köztisztviselő – avagy a jegyzői tiszttség fejlődése, út a köztisztviselői életpálya felé
Deli Petra Eszter (Dr. Rúzs Molnár Krisztina egyetemi docens)	Munkajog	A munkavállaló vétkességi felelőssége német és magyar jogi összehasonlításban
Szeghő Ágnes (Dr. Papp Tekla egyetemi docens)	Polgári jog IV.	A kezelési szerződés
Margittai Orsolya (Dr. Zámbo Géza egyetemi docens)	Versenyjog és Fogyasztó- védelmi jog	A fogyasztói jogok, a vitarendezés közjogi formái, békéltető testületek
A legjobb opponens díját kapta		
Barna Rita	Környezetjog	
Turai Zoltán	Nemzetközi Magánjogi és Európai Gazdasági jog	
Bársony Tamás	Polgári jog II.	
Forgó Marianna	Római jog és Egyetemes Állam- és Jogtörténet	

II. Társadalomtudományi Szekció		
III. díjat nyert		
Nyerges Ádám <i>(Dr. Tóth János</i> egyetemi docens, <i>Dr. Fábián György</i> egyetemi docens)	Politológia	A politikai döntéshozatal racionalitásának kérdése
Különdíjat nyert		
Laurinyecz Regina <i>(Dr. Révész Béla</i> tudományos munkatárs)	Magyar politika – politikaelmélet	Légy te is benne. E-bevonás: a sérült csoportok példáján – a lisszaboni stratégia fényében
Szénási Ráhel <i>(Dr. Badó Attila</i> egyetemi tanár, <i>Dr. Mezei Péter</i> egyetemi tanársegéd)	Nemzetközi tanulmányok I.	El akarnak válni! Avagy mely területeken folytatódhat a jogharmonizáció az EU-ban

*Király Miklós, az ELTE jogi kari dékánja átadja Auer Ádámnak
a Pro Scientia Aranyérmesek Társasága különdíját*

1973-ban végeztünk

„Mert ahogy nem kezdődött,
Nem is végződik velünk a világ.”
(Sütő András)

Találkozónk napján, 2009. október 3-án, ámulattal álltunk a jogi kar patinás épületében. Újra. Mi, az 1973-ban végzett esti tagozatosok. Milyen jó, hogy az üveglift működött. Eljárt az idő egy kicsit felettünk. Már nem gyalogoltunk felfelé.

Mint ahogyan szokás, mindenki elmesélte, mi is történt vele az elmúlt időben. Bizony, rájöttünk, hogy sorunk batyuját nem cserélnénk el a másikkal. Mert vannak nehezebbek a miénknél. Azért persze nem búsultunk sokáig, hanem odébb löktük a nehéz terheket és inkább emlékeztünk a hajdanvolt vidámságokra és a mai sikerekre, tanárainkra és fiatal önmagunkra.

Előbb oktatóinkról. *Pólay Elemér* professzor úr nyithatná a sort, akinek római jogi órái a leglátogatottabbak közé tartoztak. A jó előadó vonzza a hallgatóságot, noha nem sokan rendelkezünk latin nyelvű előképzettséggel. Lenyűgöző lexikális tudásával, eleganciájával mindnyájunk érdeklődését lekötötte.

Bérczi Imre többször hangsúlyozta: aki a római jogot megtanulja, könnyedén veszi a polgári jogi vizsgát. Akik intelmeit komolyan vették, sikeres szakmai utat jártak be. Szigorú, de igazságos tanár volt.

Kemenes Béla professzor úr államvizsgán megivott egy egész termoszt kávé, annyira megviselte gyenge szereplésünk. Mentségünkre szolgáljon, hogy nem tettünk kárt a szakmában...

Szilbereky Jenő miniszter úr [a polgári eljárásjog tanára – a szerk.] egyik alka-

Ilyenek voltunk...

Karunk legendás portása: Csizsár Mihály (Csizsi bácsi)

lommal harsogó hangon dörögte: „[...] ha én magukat átengedem, bemondja a Kossuth Rádió, hogy »Emberek! Gyertek Szegedre jogot tanulni, mert itt mindenki diplomát kaphat!«”

Kávássyné Magdika ontotta az uv. jegyeket nemzetközi jogból; szemlészítve adtuk egymásnak a Tanulmányi Osztály ajtaját, ahol vigasztaló szóban sosem volt hiány! Nem felejtjük Csizsi bácsit sem, az arany-szívű portást. Nyugodt, jó humorú ember volt.

Most pedig pár szót magunkról. Szobonya Miklós édesanyja könyvtáros volt a karon. Hozzájuthattunk volna bármihez, ha akarunk, de nem nagyon éltünk a felkínált lehetőséggel...

Gyólai Kati hozzájárult Tiszasziget fejlődéséhez, ott volt jegyző.

Szűcs Zoli feljavított szívmotorjával az orvosi műszerek forgalmazója.

Krisztin Bandi Ásotthalom polgármestere lett, most meg írt egy könyvet a szülőfalujáról („Gondolatok Ásotthalomról”), mivel felgyógyulása után nehezebbre esett a beszéd.

Bertóky Laci a felvételin Vecsernyés Jolittól kért kölcsön tollat. Joli megjegyezte, hogy ki ez a félnótás, aki toll nélkül jön? Házasságuk ma is boldogságosan tart.

Négyökrű Dezső a Közterület Felügyeletnél kamatoztatta a tanultakat. Hála neki, az elkallódott autók általa olcsóbban megkerültek.

Polgárné Vártok Irént Nagykanizsáig repítette a szerelem. Férje a találkozókon megjelenteket megajándékozta az „Élmény – emlék – ami belőlünk megmaradt” c. könyvvél.

Szólni kell pár szót a kar felújított épületéről is. Kivitelezője megérdemelne egy emléktáblát. Esti kivilágításban még szebb, mint nappal. Sorolhatnám vég nélkül a múlt és jelen vidám történeteit, de akkor kötetnyire dagadna ez a kis híradás. A lényeg az, hogy mindig élmény találkozni a régi

...és ilyenek lettünk

társakkal, értesülni örömeikről és bánatukról. Visszaemlékezni a múltra, a fiatalságunkra. Minden évfolyamnak ajánljuk!

Dr. Boros Zsuzsanna

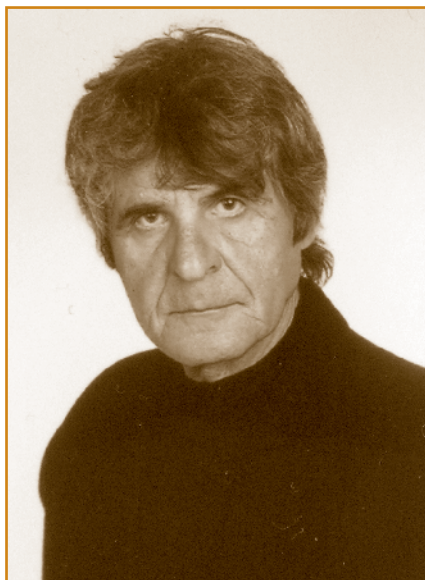
A jog és a vers

*Isten kegyes parancsára
zuhanok gödröm paraszába
tépem magamról lángkezét
markomból hamu hull szerteszt*
(Hamu)

Szegeden, 1946-ban születtem. A Ságvári Gimnáziumban érettségiztem, s a szegedi egyetem jogi karán folytattam tanulmányaimat. Szüleim nem ösztönöztek arra, hogy joghallgató legyek. Nekem sem voltak olyan ambícióim, hogy megyei bíró apám, ügyész testvérem nyomdokába lépjek. Érdekelt a jog, elsősorban a büntető és a polgári jog. Államvizsga után doktorrá avattak, de jogászként egy napig sem dolgoztam. Egyetemista koromban elsősorban a *Délmagyarországnak* cikkeket írtam, vonzott ez a foglalkozás és újságíró lettem. Több mint másfél évtizedig a kecskeméti *Petőfi Népe* megyei napilap munkatársa voltam, aztán többszöri hívás után az 1980-as évek közepén a szegedi *Délmagyarországhoz*, majd a *Délvilághoz* kerültem. Jelenleg nyugdíjas vagyok.

*A nagyra becsült méltóságos farkasbunda
kedveli ha a rókacsizma oda futtatja
abol lakoma után le lehet beveredni
mert az üres libatelepek között kár ténferegni*
(Farkasbunda)

Középiskolás koromban kezdtem el verseket írni. Rengeteg könyv volt ott-

Dr. Tarnai László

hon, közöttük sok verseskötet. Annak idején szabad idejük nagy részében az emberek olvastak, ez jelentette a szórakozásukat azért is, mert mozira, színházra nem futotta. Sokat olvastam, hol ezt, azt, amazt a könyvet vettem le a polcról, vagy bányásztam ki a rekamié aljából. A regények, novellák, esszék, versek hatottak rám, tovább gondoltam az írásokat, s ez indíthatott el a versírásra. Minden bizonnyal közre-

*A hullámokon járó Jézus parancsára
forgószerűl fodrozza a homoktengereket
amelyek a békés teremtmények javára
örök álomba ringatják a struccfejeket*
(Forgószerűl)

játszott a létbizonytalanság érzete is, vagyis az, amit egy tizenhárom-tizen-
négy-tizenöt éves diák tapasztalt tör-
ténetsen a konyhaasztalnál, amelyen
hétfőtől szombatig rántott levest, pap-
rikás krumplit, káposztás tésztát, lecsót
ebédelt, a vasárnap fölemelő érzés volt,
ha az anyja rántott húst tett a tányér-
jába.

*A pózna tetején vadgalamb tollázkodott
aztán eltűntette az ég alja
A pózna tövében szakadt kabát tápázkodott
aztán eltűntette az éjszaka
(Pózna)*

Tizenvalahány évesen jelentek meg
első verseim a *Délmagyarországban*
és a *Tiszatúján*. Ez rendszeressé vált
egyetemista koromban is. Semmiféle
kettősséget, ellentmondást nem érez-
tem a joghallgatás és a versírás között.
A kettő teljes mértékig megfért magam-
ban. Lehet jogot tanulni és lehet verset
írni egy személyben.

*Viharfelbő takarta a napot
mintha a forgószínpadon főszereplő lenne
de föllépését a zápor nem engedte
s a királyi korona újra ragyogott
(Felhőszakadás)*

Később a Kecskeméten megjelenő
Forrás folyóiratban, a *Magyar Ifjúság*-
ban, napilapokban jelentek meg verse-
im. Régóta közli verseimet a *Tekintet*, a
Polisz, az *Ezredvég* című folyóirat, és a
Szegedtől Szegedig antológiákban is rend-
szeresen megjelennek írásaim.

*Kötelességének érezte a bőtermő fa
hogy földi jókat adjon
de áldásos ténykedését abbahagyta
hogy hullott gyümölcse ne rohadjon
(Fadöntés)*

Verseim jelentős részében a tönkretett
országot, az ellehetetlenített embereket,
a félreállított, mindenhonnan kiebru-
dalt fiatalokat, a sínylődő középkorú-
akat, a nincstelen öregeket jelenítem
meg küzdve, harcolva jobb sorsukért,
emberhez méltó mindennapjukért, a
rendért, amire József Attila utalt a *Le-
vegőt!* című versében: „Óh, én nem így
képzeltam el a rendet.” Manapság ezzel
mi is így vagyunk.

*A tenger nem kegyelmez a sziklának
harsogó hullámai omladékot várnak
ostromolják a kőkemény magasságot
s a mélység eltűnteti a mihasznaságot
(Sziklasors)*

Eddig hét verseskötetem jelent meg
a Bába Kiadó gondozásában, s ezek
mellett egy családregegyem és két szo-
ciográfiám is napvilágot látott. Az idei
könyvhétre jelenik meg a nyolcadik
verseskötetem.

*Ahogy az idő változik
úgy változom
vagy ahogy változom
úgy változik az idő
s a rejtély rejtély marad
mert mindketten
változatlanul változunk
(Változik)*

Dr. Tarnai László

Könyvkiadás, ösztöndíjak

A karunkat sokoldalúan és évről-évre gazdagabban támogató Pólay Elemér Alapítvány aktivitása változatlan. A legkiválóbb hallgatók és fiatal oktatók számára odaítélt kutatói ösztöndíjak mellett továbbra is sorra jelennek meg jegyzetek, tanulmánykötetek, emlékkönyvek. Utóbbiak sorában kiemelendő a Veres professzor úr 80. születésnapjára készült szép kiadvány. E kötetek – a szegedi jogi karon kívül – megvásárolhatók Budapesten is, a Ráday és a Gondolat Könyvesházban, emellett olvashatók az ország valamennyi nagykönyvtárában. Következzék a 2009-ben megjelent kötetek hagyomány szabta “seregszámlája”.

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára c. sorozatunkban jelent meg:

26. *Both Ödön*: Reform és forradalom. Egybegyűjtött írások Magyarországon alkotmány- és jogtörténetéből. 1790–1849

27. *Soós Edit – Fejes Zsuzsanna*: Határon átnyúló együttműködések Magyarországon

28. *Bobvos Pál* (szerk.): Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére

A Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei:

Heka László: A zsidó jogrendszer alapjai

Juhászné Zvolenszki Anikó: Polgári eljárásjogi ismeretek (4. kiadás)

Gellén Klára (szerk.): Értékpapírjog

Besenyey Lajos: Kötelmi jog. Általános rész (2. kiadás)

Pólay Elemér, alapítványunk névadója

Gyémánt Richárd: Társadalomstatistika (3. kiadás)

Gyémánt Richárd: Magyarok – államhatárainkon túl

Kiss Barnabás: Alkotmányjogi alapismeretek (5. kiadás)

Új sorozatunk, a Fundamenta Fontium Juris, legfontosabb jogi kútfőink kiadását kezdte meg:

1. *Balogh Elemér – Trócsányi László* (szerk.): A magyar alkotmánybíráskodás sarkalatos normái

Ez alkalommal is szeretném megköszönni kedves egykori hallgatóinknak és más támogatóinknak anyagiakban nyújtott nagylelkű támogatását. Az esedékes szja-bevallások idején tehető 1% felajánlása tekintetében újjólag szíves figyelmükbe ajánlom alapítványunkat, melynek adószáma:

18459203-2-06

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár

Im memoriam

Ki volt Bibó? A köztudatban mindekelőtt forradalmár, a Nagy Imre-kormány tagja, aki 1956. november 4-ének hajnalán, amikor a bevonuló szovjet csapatok elfoglalták a Parlamentet, egyedül maradt az épületben, hogy a megszállókkal tárgyaljon, és tervezet fogalmazzon meg a magyar kérdés tárgyalásos rendezéséről – miközben minisztertertsai már elmenekültek. Tudjuk, hogy emiatt később életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték, és szabadulása után sem egyezett ki a Kádár-rendszerrel, hanem élete hátralevő részét belső emigrációban, elfeledve töltötte. Az is ismert, hogy halála után, a kádárizmus utolsó évtizedében, az úgynevezett „puha diktatúra” idején, a második nyilvánosságban újra felfedezték, és az ellenzék különböző frakciói számára ő vált a közös példaképpé, előbb Bibó temetésén, majd a Bibó-émlékkönyvben. A rendszerváltás idején egy ideig valószínű Bibó-reneszánsz következett, azóta azonban Bibót – a kötelező, hivatalos tiszteletköröktől eltekintve – újra egyre nagyobb csend övezi.

Hogy ezt a különös figurát megértjük, érdemes röviden feleleveníteni életét és pályáját, fontosabb epizódjait is. Annál is inkább, mert városunknak nagyon is sok köze van hozzá: édesapja volt a szegedi egyetemi könyvtár első igazgatója, ő maga Szegeden, a piaristáknál járt gimnáziumba, majd itt végzett jogot, a Horváth Barna által alapított ún. „szegedi iskola” tagjaként lett külföldön is elismert nemzetközi jogász,

BIBÓ ISTVÁN
(1911–1979)

közigazgatási szakértő és jogfilozófus, és 1946–1950 között a szegedi jogi karon a politika professzora volt. (Jegyezzük meg: városunk és egyetemünk Bibó recepciójában is fontos szerepet töltött be: a Bibó István Emlékbizottság, mely 1989-ben nagyszabású konferenciával adózott Bibó emlékének.)

Bibó azonban elsősorban nem tudósként, hanem politikusként és közíróként ismert. Már 1937-ben részt vett a Márciusi Front programjának megszervezésében, majd 1945 után a Nemzeti Parasztpárt tagjaként egy évig belügyminisztériumi osztályvezető volt. A koalíciós időszak pályafutásának egyik csúcspontja, elsősorban azonban nem is az általa betöltött tisztségek, hanem tanulmányai miatt, amelyekben a for-

málódó magyar demokrácia legfőbb problémáira próbált megoldásokat javasolni. Ezeket az esszéket kettős cél vezérelte: egyszerre próbálták teljes mértékben felszámolni a Horthy-rendszer és a kapitalizmus örökségét, és megakadályozni az egypártrendszerű kommunista diktatúra bevezetését. Bibó közben egy többpártrendszerű, tehát demokratikus szocialista társadalmi rend felépítésén munkálkodott.

Tanulmányaiban más, olyan kérdéseket is feszegetett, amelyek ma is foglalkoztatják a történelem és a közélet iránt érdeklődőket: a második világháborús vereség és a magyar holokauszt okai, hazánk helye Európában és viszonyunk a nagyhatalmakkal, valamint szomszédainkkal. Mindezekben a tárgykörökben Bibó mindenekelőtt az értelmes párbeszéd megteremtésének lehetőségét kereste, és megpróbált felülkerekedni azokon a félelmeken, amelyek a hideg polgárháború légkörét teremtették meg az országban. Pártatlanul közelített a magyar közéletet megosztó, állandóan újratermelődő konfliktusokhoz, mint amilyen a népi-urbánus ellentét, és nem szembeállítani, hanem összekapcsolni igyekezett az olyan értékeket, mint haza és haladás, nemzet és demokrácia. Ekkor is abban a szerepben lépett fel, amelyet jogászként, a nemzetközi kapcsolatok szakértőjeként sajátított el. Bibó békéltetőként, közvetítőként, valóságos politikai pszichoterapeutaként igyekezett eljárni, aki úgy próbálja megoldani a kibékíthetetlennek látszó ellentéteket, hogy közben rámutat: a szemben álló feleknek vannak közös értékeik, tehát van „harmadik út”, csak maguk sem veszik észre...

Bibó törekvései azonban kudarcot vallottak. Hiába próbálta a kommunis-

tákat meggyőzni a diktatúra bevezetésének értelmetlenségéről, nem hallgattak rá, és az országnak a terror és a nyomor jutott osztályrészül, Bibó pedig nem taníthatott, nem publikálhatott többé, és egészen 1956-ig csak könyvtárosként dolgozhatott.

Bibó életének második és igazi csúcspontja az 1956-os forradalomban jött el, amikor miniszter lett. A Nagy Imre-féle demokratikus szocializmus volt az a közös platform, amelyben a Márciusi Front programjának örökösét láthatta. Ekkor, a munkástanácsokban láthatta a gyakorlatban megvalósulni a harmincas években született írásának – *A szabadságszerető ember tízparancsolata* – szellemiségét: a szabadságot nemcsak a zsarnokság, az alá-fölérendeltség, a patronus-kliens viszonyok akadályozzák, hanem a kizsákmányolás is.

Bibó azonban akkor vált a magyar politikai élet egyik legfőbb tekintélyévé, vezetőjévé, a munkástanácsok számára irányadó ideológussá, amikor a forradalom már reménytelen utóvédharcait vívta, vagyis a szovjet intervenció után. Hiába próbált – indiai közvetítéssel is – szovjet-amerikai megegyezést kieszközölni a forradalom vívmányainak megmentése érdekében, próbálkozása az egyik fő vádpont lett az ellene indított perben. Úgy tűnik tehát, hogy Bibónak életében az örök vesztes szerepe jutott.

Műveivel halála után kezdett igazán sikereket aratni, először az ellenzék különböző csoportjainak körében, majd mindenekelőtt 1989-ben, amikor hirtelen elképesztő Bibó-konjunkktúra váltotta fel a korábbi üldözést, meg nem értést és agyonhallgatást. Sorra jelentek meg korábban kiadatlan ötvenhatos művei éppúgy, mint a róla szóló méltatások. Úgy tűnt, hogy Bibó lesz, Bibó

lett a rendszerváltás vezérlő csillaga.

A dagályt aztán rövidesen apály, majd kiábrándulás követte. A Harmadik Köztársaság ünnepségein mindig hangzanak el Bibó-idézetek, de egyre üresebben csengenek, miközben a pártok egymást vádolják a bibói örökség és egyben a rendszerváltás értékeinek elárulásáért. Mi a baj? Miért van ismét Bibó-felejtés?

Igazából nincs újabb Bibó-felejtés, de csak azt tudjuk *feldolgozva* megőrizni emlékezetünkben, amit megértettünk – és egyvalamit nem gondoltunk át. Azt, hogy Bibó és 1956 örökségének felelevenítése nem a rendszerváltást alapozták meg, hanem a kádárizmus felszámolását. Azét a kádárizmusét, amely a forradalmat hazug módon ellenforradalomnak minősítette, és álnokul azzal vádolta, hogy restaurálni akarja a kapitalizmust. Az igazság viszont az, hogy Bibó 1956 után nem is engedte volna a választáson indulni azokat a

pártokat, amelyek vissza akarták volna állítani a nagy magántulajdont. Ezért lehetett az ő nevét a zászlóra tűzve megdönteni a kádárizmus alapdogmáját, az „ötvenhatban restaurációs jellegű ellenforradalom volt” tételt. De ugyanezért lehetett Bibóra hivatkozva 1989-ben megkísérelni elodázní az államszocializmus teljes felszámolását is! És ugyanezért nem lehet(ett) rá építeni a nyolcvankilences rendszerváltást, amely visszaállította a nagytőke uralmát. Lehet igent mondani a rendszerváltásra, és lehet Bibó hívének lenni, de a kettőt teljesen összeegyeztetni nem, mert a demokratikus *szocialista* Bibó alapján állva ma nem lehetne hazánkban polgári demokrácia. Ha a bibói hagyatékot magunkévá akarjuk tenni, akkor ezekben a kérdésekben is tisztán kell látnunk, mert máskülönben csak a nosztalgizálás marad.

Dr. Balog Iván
egyetemi docens

Ismét egy szeretett barátunk, kollégánk halálát siratjuk. *Dr. Újvári József Béla* (1948–2009) egyetemi adjunktus, az SZTE Állam- és Jogtudományi Karának munkatársa, oktatója súlyos betegség után eltávozott közülünk.

Gyulán született 1948. március 9-én. Gimnáziumi tanulmányait Szegeden, a JATE Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumában – végig kitűnő eredménnyel – végezte. Az egyetemen hallgatóként a nemzetközi jog mellett részt vett az elméleti jogi tárgyak tudományos diákköri művelésében, és már ekkor nagy érdeklődéssel fordult az idegen nyelvek felé. Mindvégig kiváló eredménnyel teljesítette egyetemi vizsgáit. Jogi tanulmányait *summa cum laude* minősítéssel

ÚJVÁRI JÓZSEF
(1948–2009)

fejezte be 1971-ben. Ettől az évtől egészen haláláig a JATE (később SZTE) oktatója volt.

A Mezőgazdasági és Munkajogi Tanszéken kezdte pályafutását, melyet annak megszűnése után a Munka- és Szociális Jogi Tanszéken folytatott. Egyetemi adjunktusként munkajogot oktatott az Állam- és Jogtudományi Kar különböző tagozatain. Az egyetemen aktív szerepet vállalt az SZTE Fegyelmi Bizottságának tevékenységében is. Idegen nyelveken jól tudott és szeretett beszélni: angolul, franciául, oroszul s németül is kitűnően értett és fordított. Több szakmai ösztöndíjat elnyerve egyetemistaként, majd fiatal oktatóként számos külföldi tanulmányutat tett Európában. A leghosszabb időt Németországban, Göttingen városának híres egyetemén (Georg-August-Universität) töltötte ösztöndíjasként. Oktatói munkásságának elismerésül 2004-ben a „Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt” kitüntetésben részesült.

Az egyetemi elkötelezettségei mellett gyakorlati jogi tevékenységet is folytatott: tagja volt a Szegedi Ügyvédi Kamarának.

Munkájában mindenkor az alaposág, a segítőkészség, a lelkiismeretesség, az udvariasság s a jóindulat vezérelte, szigorú erkölcsi és szakmai értékrendjét önmagára is rendkívül kritikusan alkalmazta, mindig magasra – talán néha túlzottan is magasra – helyezve a képzeletbeli mércét. A szerénység, a visszafogottság szintén fő jellemvonásai voltak. Olyan – ma már ritkának mondható – ember volt ő, aki a tudást gyűjtötte és nem a címeket.

Halála egy kiteljesedő életművet tört derékba. Fájdalommal búcsúzunk férfikora delén távozó kollégánktól, egykori tanárunktól és megbecsült barátunktól, akitől 2009. szeptember 14-én vettünk végső búcsút szeretett városában, Szegeden. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Dr. Hajdú József
egyetemi tanár

Kari hírek

Életének hetvenedik évében elhunyt *dr. Kereszty Béla* nyugalmazott legfőbb ügyészégi osztályvezető ügyész, címzetes egyetemi docens, az SZTE Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszékének oktatója. Ügyészi pályafutását Szolnokon kezdte, majd 1975-től 1992-ig Csongrád megye főügyészeként szolgálta a joggyakorlatot. Ezt követően nyert kinevezést a Legfőbb Ügyészségre, ahol nyugdíjazásáig a közlekedési ügyek osztályának vezetője volt. Kiemelkedő

elméleti és gyakorlati felkészültségét számos könyve, tanulmánya és konferencia felszólalása is bizonyította. Szakirodalmi munkásságában központi helyet foglalt el a vagyon elleni és a közlekedési bűncselekmények vizsgálata. Hallgatóit, tanítványait mindenkor a jogtudomány tiszteltére és a hivatásszeretet fontosságára nevelte. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

2008. december 2.

Dr. Mezei Péter egyetemi tanársegéd (Összehasonlító Jogi Intézet) „Crossborder Taxation and Immigration” címmel előadást tartott Kitzbühelben (Ausztria).

2009. február 1–6.

Dr. Kasza Péter egyetemi adjunktus (Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék) előadást tartott a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium által szervezett IV. Építésügyi és Építésfelügyeleti Konferencián a közigazgatási eljárási törvény módosításáról.

2009. február 3.

A Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék szervezésében került sor Karunkon *dr. Szűts Márton*, a luxembourgi székhelyű Európai Bíróság jogi referense által „Az Európai Unió Bírósága – a Bíróság kulisszatitkai” című előadására, és az azt követő beszélgetésre, szakmai vitára.

2009. február 17.

Alexander von Mühlendahl a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék vendégeként „Európai védjegyjog” címmel tartott karunkon előadást.

2009. február 24–27.(?)

Dr. Tóth Judit egyetemi docens (Alkotmányjogi Tanszék) a Közép-Európai Egyetemen szervezett konferencián „Etnikai adatkezelés – élni és visszaélni” címmel tartott előadást.

2009. március 10.

A kari Karrier Iroda a szakmai gyakorlati program keretében partnertalálkozót szervezett – moderátor: *Dr. Görög Márta* egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék). Előadást tartott *Csányi Illés* rendőr alezredes (Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság) „A high-tech bűnözés” címmel.

2009. március 18.

Dr. Heka László egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) a Szegedi Történelemtanárok Egylete által szervezett „A Délvidék hagyománya. Városhistóriákból régiótörténetek” című nemzetközi konferencián „Dalmaták, bunyevácok, horvátok” címmel tartott előadást.

2009. március 20–21.

Dr. Tóth Judit egyetemi docens (Alkotmányjogi Tanszék) Brüsszelben „Active European Citizenship and Enlargement” címmel előadást tartott.

2009. március 23.

Dr. Görög Márta egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Budapesti Corvinus Egyetem Karrier Irodája és a Közgáz Alma Közhazsnú Egyesület által szervezett „Alumni szervezés és diplomás karrierkövetés a magyar felsőoktatásban” című konferencián „Személyhez fűződő jogok és adatvédelem” címmel előadást tartott.

2009. március 24.

Dr. Pozsonyi Norbert tanársegéd (Római Jogi Tanszék) „Verkauf der Weinlese bei Plinius” címmel előadást tartott Mainzban (Németország), a Fiala Rómanisták Nemzetközi Találkozóján.

2009. március 27.

A kar csapata a „European Law Moot Court Competition” elnevezésű nemzetközi perbeszédverseny regionális elődöntőjén vett részt a Bangori Egyetem (Wales) jogi karán.

2009. március 26–29.

Dr. Tóth Judit egyetemi docens (Alkotmányjogi Tanszék) a Társadalomtudományi Társaság által szervezett könyvbemutatón előadást tartott „Ki fél a menekültektől a kibővített EU-ban?” címmel.

2009. március 31.

Dr. Fejes Zsuzsanna egyetemi adjunktus (Politológiai Tanszék) „The trans-border impact of JHA from the perspective of local authorities” címmel tartott előadást a „Europe and the World: The Changing Landscape of Liberty and Security in the European Union's External Relations” c. konferencián a London School of Economics and Political Science intézményben, Londonban.

2009. április 2–3.

Dr. Bató Szilvia tudományos munkatárs (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „Kriminelle oder rebellische Untertanen? Die österreichische Regierung und die Kriminalität in Ungarn in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts” címmel előadást tartott Firenzében (Olaszország); Association of Young Legal Historians, XV. Annual Forum.

2009. április 3.

Dr. Mezei Péter egyetemi tanársegéd (Összehasonlító Jogi Intézet) előadása „Law and Knowledge Society II – Intellectual Property, Contract and Markets” [Jog és tudásalapú társadalom II. – Szellemi tulajdon, szerződés és piacok] címmel, Turun Yliopisto, Turku, Finnország.

2009. április 4–10.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) „Women in Roman Private Legal Documents” címmel tartott előadást az USA-ban (Brown University, Providence R.I.).

2009. április 14.

Dr. Kovács László Imre egyetemi docens „Az új választási rendszer létrejötte és első próbája”, *Dr. Révész Béla* egyetemi docens (mindketten: Politológiai Tanszék) „A magyar-román kapcsolatok migrációs konfliktusai 1978–1989”

címmel tartott előadást az „1989 – Nemzetközi konferencia a rendszerváltozásokról” című, a Szegedi Akadémiai Bizottságban lezajlott tanácskozáson.

2009. április 23.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár „Remissio mercedis in den Briefen des Plinius d. J.”, *dr. Pozsonyi Norbert* egyetemi tanársegéd (mindketten: Római Jogi Tanszék) „Verkauf der Traubenernte im Brief 8, 2 des Plinius” címmel tartott előadást Szlovéniában (Nazarje, University of Ljubljana).

2009. május 2.

Prof. Dr. Minoru Tanaka a Római Jogi Tanszék vendégeként „Bemerkungen zu Cujas' Vorlesungen zu Papinianus Quaestiones” címmel tartott előadást a Kari Tanácssteremben.

2009. május 5–7.

Dr. Szalai Anikó egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) „Individual criminal responsibility under international law” címmel előadást tartott Németországban (Europa-Universität Viadrina, Frankfurt/Oder).

2009. május 10–16.

Dr. Hajdú József egyetemi tanár (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) TRESS Szeminárium, Málta; A tRESS 2008-as Európai Jelentése.

2009. május 12–14.

Dr. Töröcsikné Dr. Görög Márta egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) alapító tagként vett részt a Magánjogot Oktatók Egyesületének alakuló ülésén, ahol ugyanekkor alelnökké választották meg.

2009. május 22.

Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék)

a Magyar Jogász Egylet által szervezett 28. jogász vándorgyűlésen (Sopron) „Új Btk. – új szankciórendszer” címmel előadást tartott.

2009. május 22.

Dr. Hegedűs Andrea egyetemi adjunktus (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Magánjogot Oktató Fiatal Jogászok III. országos találkozója és konferenciája keretében „Repedések a jóerkölcs határain, avagy kritikai észrevételek az új Ptk. Családjog Könyvéhez” címmel tartott előadást.

2009. május 23.

Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) „Risk management in contracts of naukleroí” címmel előadást tartott Athénban.

2009. május 26.

Dr. Pozsonyi Norbert egyetemi tanársegéd (Római Jogi Tanszék) „De Salviano interdicto” címmel előadást tartott a Debreceni Doktorandusz Konferencián.

2009. május 29.

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karán tartott Jhering-konferencián „Jhering és a jogász technika” címmel tartott előadást.

2009. május 29.

Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „Legalität und Rechtshilfe. Strafrechtliche Zusammenarbeit am Maßstab der Gesetzmäßigkeit” címmel előadást tartott a Justus-Liebig Universität jogi karán (Giessen/Németország).

2009. május 29–30.

Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) előadás: „Deutsches und türkisches Strafrecht und Straf-

prozessrecht – Die Entwicklung von Rechtssystemen in ihrer gesellschaftlichen Verankerung” címmel tartott előadást (Giessen/Isztambul, Németország/Törökország – „The Fruit of the Poisonous Tree Doctrine im europäischen Kontext”).

2009. május 31.

A Bűnügyi Oktatók Országos Találkozóján, a Szegedi Akadémiai Bizottság Székházában *Dr. Nagy Ferenc* egyetemi tanár „Büntetőjogi dogmatika és/vagy kriminálpolitika”, *Dr. Karsai Krisztina* egyetemi docens „Európai bűnügyi együttműködés és alkotmányosság”, *Dr. Szomora Zsolt* egyetemi adjunktus „A kiegészült önálló tettség, avagy a társtettség tiltott analógiája?”, *Dr. Fantoly Zsannett* egyetemi docens „Akkuzatórius vagy inkvizitórius büntetőeljárás? (Versengő rendszerek)”, *Dr. Juhász Zsuzsanna* egyetemi docens (mindannyian: Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „A nő fogvatartottak helyzete külföldön” címmel tartottak előadást.

2009. június 5.

Dr. Gellén Klára egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Miskolci Egyetem és az MTA Miskolci Területi Bizottsága által szervezett Polgári Jogot Oktatók XV. Országos Találkozóján „A másik fél helyzetének kihasználásával kötött szerződések a magánjogi törvényjavaslattól napjainkig” címmel tartott előadást.

2009. június 12.

Dr. Bató Szilvia tudományos munkatárs (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „Erprobte Weibspersonen oder unwissende Mädchen? Geschlechtsspezifische Straftaten: Kindsmord und Abtreibung” címmel előadást tartott a: „Hat Strafrecht ein

Geschlecht?” c. konferencián (Carl von Ossietzky Universität, Oldenburg/Németország).

2009. június 12.

Dr. Szomora Zsolt egyetemi adjunktus (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) Jennersdorfban (Ausztria) előadást tartott a Pannon Jogászok Szimpóziumán (Symposion Pannonischer Juristen) „Kindesunterbringung, Unterhalt und Recht auf persönlichen Kontakt – wann greift das ungarische Strafrecht ein?” címmel.

2009. június 25–27.

A Magyar Politikatudományi Társaság XV. Vándorgyűlésén (Miskolci Egyetem) *Dr. Révész Béla* egyetemi docens (Politológiai Tanszék), *Dr. Tóth Judit* egyetemi docens (Alkotmányjogi Tanszék), *Kaszás Veronika* és *Jancsics Ágnes* közös szekcióban ismertette kutatásuk eredményét, az 1988–89-ben érkezett romániai menekültekkel kapcsolatos közigazgatási és titkosszolgálati tevékenység sajátosságait; *Dr. Kovács László Imre* egyetemi docens „A parlamenti képviselő arányossága öt választás adatai tükrében”, *Dr. Révész Béla* „Politikusok, diplomaták, titkos-szolgák a migráció környékén”, *dr. Merkovity Norbert* gyakornok (mindhárman: Politológiai Tanszék) „Változás közben: A parlamenti pártok honlapjainak múltja és jövője”, *Szakács Ildikó Réka* (Európa-tanulmányok Központ) „A médiapolitika és a médiatörvény hatása a médiafogyasztói szokásokra: a rendszerváltás céljaitól »Bulvármagyarország« kialakulásáig” címmel tartott előadást.

2009. július 3–4.

Dr. Czene Klára c. egyetemi docens, a Csongrád Megyei Bíróság elnöke „Az elektronikus cégeljárás és felszámolási eljárás szabályozása Magyaror-

szágon” címmel előadást tartott a Magyar – Francia Bírósági Hét keretében Brestben (Franciaország).

2009. szeptember 14–18.

Dr. Hajdú József egyetemi tanár (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) előadást tartott Sevilleben „Health Care for illegal migrants” címmel.

2009. szeptember 16–18.

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) Budapesten, az V. Európai Jogász Fórumon „The New Limits of Sovereignty”, *dr. Szalay Anikó* egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) „International perspectives on outsourcing military tasks” címmel tartott előadást.

2009. október 1–3.

Dr. Révész Béla egyetemi docens (Politológiai Tanszék) Budapesten, a „Rendszerváltás – civil szemmel” elnevezésű, a történelemtanárok (19.) országos konferenciáján „A Szabad Európa a rendszerváltás idején – újabb dokumentumok tükrében” címmel tartott előadást.

2009. október 10.

Dr. Gellén Klára egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) Budapesten, a „A médiajog aktuális kérdései” című konferencián „Az audiovizuális irányelv jelentősége: az irányelv főbb intézményei, a tagállami jogalkotó implementációs mozgástere” címmel tartott előadást.

2009. október 29.

Dr. Fantoly Zsanett egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) Budapesten, a „Felelősség és bizonyítás a nemzetközi büntetőjogban” elnevezésű nemzetközi konferencián tartott előadást „Lehet-e bűnelkövető az állam?” címmel.

2009. november 5.

Dr. Papp Tekla egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Magyar Lízings és Finanszírozó Társaságok Szövetségének országos konferenciáján („Lízings Szakmai Napok”), Velencén „Lízingsügyleteket érintő problémák az ítélkezési gyakorlatban” címmel tartott előadást.

2009. november 5–6.

A Római Jogi Tanszék az MTA SZAB Jogtudományi Bizottságával közösen konferenciát szervezett „*Római jog és a magánjog fejlődése Európában*” címmel. Előadók: *Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Andreas Wacke* (Köln), *Prof. Dr. Zoltán Végh* (Salzburg), *Dr. Hamza Gábor* egyetemi tanár (Budapest), *Dr. Földi András* (Budapest), *Dr. Szabó Béla* egyetemi tanár (debrecen), *Dr. Pókecz-Kovács Attila* (Pécs), *Dr. Homoki Nagy Mária* egyetemi tanár (Szeged), *Dr. Nótári Tamás* (Budapest), *Dr. Péter Orsolya* (Miskolc) és *Prof. Dr. Szűcs Magdolna* (Újvidék).

2009. november 5–7.

Dr. Szalai Anikó egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi tanszék) Újvidéken a „Magyar Tudomány Napja a Délvidéken” ünnepi tudományos ülésen „A nemzetközi szerződések felfüggesztése fegyveres konfliktus miatt” címmel tartott előadást.

2009. november 7.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) Grazban (Ausztria) a Humboldt-kongresszuson „Das Phänomen Zeit in den juristischen Quellen der Antike” címmel tartott előadást.

2009. november 12.

A Magyar Jogtörténeti Tanszék konferenciát szervezett „IV. Szegedi Jogtörténész Napok” címmel [A bírói hatalomról szóló 1869:IV., valamint

az állampolgárságról szóló 1879:L. törvények keletkezésének évfordulója alkalmából]. Karunkról előadást tartott: *Dr. Antal Tamás* egyetemi adjunktus (Európai Jogtörténeti Tanszék) „A bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869: IV. tc. első novellája”; *Dr. Bató Szilvia* tudományos munkatárs (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „Törvényesség törvény nélkül. Az anyagi jogi legalitás a Csemegi-kódex előtt”; *Dr. Stipta István* egyetemi tanár (Magyar Jogtörténeti Tanszék) „*Adalékok a magyar közigazgatási bíráskodás történetéhez*” és *Dr. Varga Norbert* egyetemi adjunktus (Magyar Jogtörténeti Tanszék) „A kettes állampolgárság egy speciális esete. A magyar királyi család állampolgársága” címmel.

2009. november 12–13.

Az Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tanszék konferenciát szervezett az „Új kutatási eredmények az agrár-, a környezeti- és a szövetkezeti jog területén” címmel a „Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére” c. kötet átadása alkalmából. Meghívott előadóként részt vettek: *dr. Szilágyi János Ede* egyetemi tanársegéd (Miskolc), *dr. Farkas Gergely* egyetemi tanársegéd (ELTE), *dr. Bányai Orsolya* egyetemi tanársegéd (Debrecen), *dr. Tóth Katalin* egyetemi tanársegéd (Debrecen), *dr. Szécsi Gábor* megbízott előadó (Károli Gáspár Református Egyetem), karunkról: *dr. Bezdán Anikó* egyetemi tanársegéd.

2009. november 19.

A Statisztikai és Demográfiai Tanszék nemzetközi konferenciát szervezett „Challenges for Analysis of the Economy, the Businesses, and Social Progress, International Scientific Conference” címmel. A rendezvényen

190 előadó és 220 résztvevő volt jelen. Előadást tartott: *Dr. Kovács Péter* egyetemi adjunktus, *Dr. Petres Tibor* egyetemi docens (Statisztikai és Demográfiai Tanszék) „*Relationship between the Redundancy and the Concentration*”; *Dr. Lukovics Miklós* egyetemi adjunktus, *Dr. Kovács Péter* egyetemi adjunktus, *Rittgasszer Imola* PhD hallgató, *Weber Viktória* (Statisztikai és Demográfiai Tanszék) „*Innovation Performance and Competitiveness in Hungarian sub-regions*”; *Dezső Linda*, *Jackel Katalin*, *Dr. Kovács Péter* egyetemi adjunktus (Statisztikai és Demográfiai Tanszék) „*Didcounting under stress: an experimental study with revised Tatiana – design*”; *Dr. Hekáné Dr. Szondi Ildikó* egyetemi docens, *dr. Princz Adrienn* PhD hallgató, *Mészáros János* hallgató, demonstrátor (Statisztikai és Demográfiai Tanszék) „*The importance and significant of statistics in legal studies and in the application of legal principles*”; *Dr. Karsai Krisztina* egyetemi

docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) és *Prónay Szabolcs* egyetemi tanársegéd (GTK) „*Segmentation of teenagers in terms of their buying behavior and their attitudes towards commercials*” címmel.

2009. november 19–21.

Dr. Papp Tekla egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Pécsi Tudományegyetem Gazdasági Jogi és Kereskedelmi Jogi Tanszéke által rendezett konferencián tartott előadást „*Szükség van-e cégnévre? Milyen a jó cégnév?*” címmel.

2009. december 8.

Dr. Hekáné Dr. Szondi Ildikó egyetemi docens (Statisztikai és Demográfiai Tanszék) Szegeden „*A pszichológia küldetesei IV: A nők helyzetéről; Család – iskola – társadalom*” című konferencián „*Szebb országot a szebbik nemmel*” címmel tartott előadást.

2009. december 16.

Kitüntetések

Szent-Györgyi Albert-díj

Dr. Besenyei Lajos professor emeritus (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) kapta 2009. január 22-én.

A kitüntetett 1959-ben végzett a JATE Állam- és Jogtudományi Karán „*summa cum laude*” minősítéssel. 1961 óta karunk Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének oktatója, előbb tanársegédi, majd 1967-től adjunktusi, 1976 óta pedig docensi minőségben. 1992. novemberétől 2001. június 30-ig volt a tanszék vezetője. 1991-től 1994-ig dékánhelyettesi teendőket látott el. 1998-tól 2002-ig a Kari Tanács két alkalommal választotta meg a kar dé-

kánjának. 2001-től a kari Habilitációs Szakbizottság elnöke, egyben az Egyetemi Bizottság tagja. Tagja a MAB Jog- és Politikatudomány Szakbizottságának, valamint második ciklusban a Miskolci Egyetem Társadalomtudományi Habilitációs Bizottságának.

Negyvenéves oktatói gyakorlattal rendelkezik, azóta tart magas színvonalú, didaktikailag jól felépített, közzérthető előadásokat és gyakorlatokat polgári jogból és társasági jogból. Több jegyzetet és oktatási segédanyagot készített. Tudományos kutatómunkát elsősorban a kötelmi jog, és a szerződéstan körében végez. A használati jogviszonyok témakör kutatásához kapott

OTKA-támogatást, és ebben a témakörben kapta meg a felkérést a Polgári Törvénykönyv magyarázata c. könyv felelős szerkesztőjétől a bérletről és a lakásbérletről szóló fejezetek megírására, amely munka rangos szerzőtársak tollából 1992-ben jelent meg. Ezt követően több átdolgozott kiadás jelent meg, az utolsó kiadásban az említett fejezeten túl további négy fejezet kidolgozására kapott felkérést. 1988-tól a kari tanterv által bevezetett „Társasági jog” c. kollégium kidolgozója és előadója. Az egyetem nemzetközi tudományos kapcsolatainak fenntartásában aktívan részt vett, nevezetesen a Humboldt, a Lomonoszov, a lipcsei, az újvidéki, és a jénai egyetem társtanszékeivel. Jelentősebb elismerései: Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett (1998), Pro Urbe-díj (2000), Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt (2003), Klebelsberg Kuno-díj (2005).

Szalai László-díj

Dr. Szabó Imre egyetemi docens, a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék vezetője kapta 2009. március 24-én.

A kitüntetett karunkon szerzett *summa cum laude* minősítéssel jogi diplomát. Jogi szakvizsgát, valamint német és orosz nyelvből középfokú állami nyelvvizsgát tett. Az egyetemi tanulmányokat követően 1976. február 1-jén került a JATE ÁJK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékére; 1977-től tanársegédi, 1981-től adjunktusi, majd 1997-től docensi kinevezést nyert. 2001. július 1-jétől az SZTE ÁJK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének vezetője. 2002. július 1-jétől az SZTE ÁJK dékáni tisztére választották, majd 2005-ben további négy évre újraválasztották. 2000. szeptember 1-jétől

a Károli Gáspár Református Egyetem (KGRE) Civilisztikai Intézetének további jogviszonyban foglalkoztatott docense, 2002. szeptember 1-jétől a tanszék vezetője.

A karon mintegy tíz évig volt választott tagja a Kari Tanácsnak, majd 1993-ig szintén választott tagként két cikluson, négy éven keresztül az Egyetemi Tanácsnak. 1993–1999 között egyetemi kancellár, majd egyetemi főtitkár 2000–2002 között. Mint kancellár és főtitkár, az Egyetemi Tanács tanácskozási joggal bíró, állandó meghívottja, 2002. július 1-től, mint a kar dékánja, a Tanács rendes tagja. 2001-től mint tanszékvezető, 2002-től mint dékán, hivatalból tagja a Kari Tanácsnak. 2002-től tagja a KGRE ÁJK Kari Tanácsának is.

Számos közleményt, tanulmányt írt a személyállapoti perek témaköréből, PhD értekezését „A vitás apaság bírósági úton történő rendezése” címmel védte meg. Több jegyzet, könyv, illetve kommentár szerzője, illetve társszerzője. Részt vett az Igazságügyi Minisztérium kodifikációt előkészítő tevékenységében, a polgári perrendtartás átfogó újraszabályozási munkái során. Szakértői véleményt készített a polgári perrendtartás, a csőd- és felszámolási eljárás, a bírósági végrehajtási eljárás törvénytervezeteire.

Tagja az Igazságügyi Minisztérium Jogi Szakvizsga Bizottságának, és ügyvédi gyakorlatot is folytat. Szilbereky professzor közreműködésével – az ítélkezési munka kivételével – megbízási jogviszony keretében, hosszabb-rövidebb ideig (3-6 hó) részt vett a Szegedi Városi Bíróság, a Csongrád Megyei Bíróság és a Legfelsőbb Bíróság, valamint az Igazságügyi Minisztérium munkájában. Ösztöndíjjal, illetve egyetemi támogatással több hetes időtartamokban szakmai,

kutatói úton járt az odesszai, újvidéki, lipcsei, temesvári, pármái, izmiri és a Paris X. (Nanterre) egyetemeken.

A Felsőoktatási Gazdasági Vezetők Egyesületének elnökségi tagja 1996-tól, valamint állandó meghívottja volt 2000. és 2002. között az Egyetemi Gazdasági Főigazgatók Kollégiumának. Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata Jogi-, Ügyrendi- és Közbiztonsági Bizottságának külső (nem képviselő) tagja 1990–1998. között, valamint 2002. novemberétől. A Magyar Akkreditációs Bizottság Jogi- és Igazgatási Szakbizottságának tagja 2004-től, a Magyar Jogász Egylet Csongrád Megyei Szervezetének elnökségi tagja (2002-től), SZTE rektori megbízott, a Közbiztonsági Bizottság elnöke, 2002-től, a Miskolci Egyetem ÁJK Deák Ferenc Doktori Iskola Tanácsának tagja 2002-től, a Szeged 1. sz. Országgyűlési Választókerület Választási Bizottságának elnökhelyettese 1990-től, a Szegedi Önkormányzati Választási Bizottság elnökhelyettese 1990-től, az Oktatási Minisztérium Kredit Szakértői Bizottság Jogi és Szociális Igazgatási Bizottságának tagja, majd elnöke 2003-tól. 1982-ben az oktatási miniszter Kiváló Munkáért kitüntetését kapta, 2003-ban Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése Pro Urbe-díjjal, a Szegedi Tudományegyetem Tanácsa Pro Universitate-díjjal tüntette ki. 2006-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje kitüntetését kapta, 2008-ban pedig Miniszteri Elismerő Oklevelet kapott.

Rektori Elismerő Oklevél

Dr. Papp Tekla egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) kapta 2009. július 5-én.

A kitüntetett egyetemi tanulmányait 1991-ben fejezte be „*summa cum laude*” minősítéssel. 1991-től a Kar Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékén, mint tanársegéd kezdte oktatói munkáját. 1995-ben nevezték ki egyetemi adjunktusnak, 2004-ben szerzett PhD fokozatot, 2005. július 1-jével egyetemi docensi kinevezést kapott. 1995-ben sikeres jogi szakvizsgát tett. Angol, német és orosz nyelvből „C” típusú középfokú, németből „A” típusú felsőfokú állami nyelvvizsgával is rendelkezik.

2007-től a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék vezetőjének helyettese. Az oktatási feladatok terén általános rész, személyek, tulajdonjog, kötelmi jog, öröklési jog, szerzői jog és társasági jog témakörökben tart szemináriumokat a nappali és levelező tagozatos hallgatóknak. Az 1997/98-as tanév őszi szemeszterétől két főkéllégiumot vezet: társasági jogból és az atipikus szerződések jogából tart előadásokat nappali és levelező tagozatos hallgatóknak. 2001 óta vesz részt külföldi joghallgatók oktatásában angol, illetve német nyelven. Oktatói vezetője volt a Polgári Jogi, Polgári Eljárásjogi és Családi Jogi Tudományos Diákkörnek 2002–2005 között.

Hetven publikációja jelent meg magyar, angol és német nyelven; ezek között monográfia, kettő kommentár, kilenc egyetemi jegyzet és külföldön közzé tett tanulmány is található. Ismeretei bővítése érdekében több külföldi ösztöndíjas kutatásban vett részt, így pl. Bernben, az angliai Warwick egyetemen (Coventry), és a Tokiói Állami Egyetemen végzett társasági jogi kutatásokat, mint a Japan Society for the Promotion of Science (JSPS) és a Ma-

gyar Ösztöndíj Bizottság közös ösztöndíjasa.

A kar szakmai testületeinek tevékenységében is részt vesz, a Külügyi Bizottság és a Doktori Bizottság tagja. A Szegedi Akadémiai Bizottság Jogi Szakbizottságának titkára, és 1995-től tagja a Magyar-Német Jogász Egyesületnek.

Peschka Vilmos-díj

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) részesült 2009. október 19-én ebben, az MTA által odaítélt elismerésben. Az MTA Jogtudományi Intézete – a Magyar Fejlesztési Bank támogatásával – a jogtudomány terén kiemelkedő szakmai tevékenységet végzők számára alapította ezt a díjat. Az elismerést három kategóriában adják át: *Iuris Consulto Excellentissimo* (életmű-díj), Peschka Vilmos-emlékérem (ICE Magánjogi Tagozat) és Pulszky Ágost-emlékérem (ICE Közjogi Tagozata). A *Iuris Consulto Excellentissimo*-díjban részesülő személy Paulikovics Iván Derkovits-díjas szobrászművész kispasztikáját, valamint oklevelet kap; a Peschka Vilmos-emlékérem és a Pulszky Ágost-emlékérem díjazottjai a művész által készített érmet és oklevelet vehetnek át. A díjakat kétfévente, a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából ítélik oda. A díjazandók személyére a magyarországi egyetemek jogi karai tehetnek javaslatot. A beérkezett jelölések alapján a Kuratórium dönt.

Ipolyi Arnold-díj

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) részesült 2009. november 3-án ebben, az OTKA által a 19. századi magyar kultúrtörténeti kutatások útörő alakjáról elnevezett elismerésben.

Ipolyi Arnold a bécsi *Pazmaneum* növendéke volt, majd a zohori plébánián kezdte meg történeti és néprajzi kutatásait. Az OTKA e jeles tudósról nevezte el azt a díjat, amit a zsűrikben, illetve a kollégiumokban kiemelkedő munkát végző munkatársainak adományoz.

A kitüntetett a díjat a 2006–2009. között a Társadalomtudományi Kollégiumban végzett tevékenységéért nyerte el.

Az Év Oktatója 2009

Dr. Tóthné Dr. Fábíán Eszter c. egyetemi tanár (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) kapta a Hallgatói Önkormányzat által odaítélt szép elismerést.

Dr. Both Ödön utca

E rovatba kívánczik egy rendhagyó, ám annál felemelőbb hír tudtul adása: karunk legendás jogtörténész professzoráról, Both Ödönről szülőfaluja, Cibakháza utcát nevezett el! Idézet Cibakháza Nagyközség Önkormányzata 85/2008 (XI. 13.) KT határozatából: egyes cibakházi utcanévek megváltoztatásáról és jelenleg névtelen utcák elnevezéséről. „Cibakháza Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete az Ifjúsági és Kulturális Bizottság, valamint a Településfejlesztési Bizottság előterjesztését és javaslatait elfogadva, valamint az írásban beérkezett lakossági véleményeket, továbbá a helyi civil szervezetek véleményeit is messzemenően figyelembe véve egyes állampárti kötődésű és ma már aktualitását veszített utcanéveket megváltoztat és jelenleg utcanévvel nem rendelkező névtelen utcákat elnevez az alábbiak szerint:

Cibakháza Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete az alább felszo-

Az első utca hazánkban, amely jogtörténész nevét viseli

rott utcák nevét megváltoztatja, és új utcanévvel látja el:

Jelenlegi utcanév: Megváltoztatott
 új utcanév:

[...]

g) Sallai utca Dr. Both Ödön utca

A Képviselő-testület ezen határozatban rögzített döntéseit 2008. december 1. napjával lépteti hatályba.”

Cibakházán példamutató módon őrzik Both Ödön emlékét. Dr. Berényi István 1993 januárjában, a *Cibaki Hírek* hasábjain méltatta pályáját, és cselekvést sürgetett: „Emléket kell állítani, olyat, amely maradandó. Both Ödön-

nek nemcsak a doktori oklevele *summa cum laude*, de egész életpályája is ilyen minősítésű. Érdemes a megörökítésre! [...] A község pedig legyen büszke a fiára, ki hírnévre tett szert.” Nos, a község nem feledte el fiát: hazánkban párját ritkító, szép gesztussal utcát nevezett el róla. Akik a helyi közakarat formálóiaként a legtöbbet tettek: dr. Tóbiás Ferenc és dr. Őze Sándor (volt polgármester) önkormányzati képviselők, dr. Albrecht Sándor jegyző és persze Hegyes Zoltán jelenlegi polgármester. Mi, a Szegedi Tudományegyetem jogi kara pedig meghajtjuk fejünket e nemes döntés előtt.

Köszönjük!

Diplomaosztó

Jogász szak

nappali tagozat: 218 fő

levelező tagozat: 145 fő

Kecskemét: 35 fő

Politológia alapszak

nappali tagozat: 28 fő

Nemzetközi tanulmányok alapszak

nappali tagozat: 39 fő

Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak

nappali tagozat: 56 fő

levelező tagozat: 40 fő

Társadalombiztosítás

főiskolai szak

nappali tagozat: 87 fő

levelező tagozat: 35 fő

Munkaügyi és társadalombiztosítási alapszak

nappali tagozat: 85 fő

levelező tagozat: 83 fő

PhD

Dr. Gombos Katalin

Dr. Homicskó Árpád

Dr. Király Andrea

Dr. Löffler Tibor

Díszoklevelet kapott

A szegedi jogi karon 65 (vas), 60 (gyémánt), 50 (arany) évvel ezelőtt végzettek 2009. szeptember 24-én vehették át a Rectori Hivatalban életkorukkal kiérdemelt díszokleveleiket:

Vasdiploma:

Dr. Nagy Barna

Gyémántdiploma:

Dr. Nagy Béla

Aranydiploma:

Dr. Alaksza Helmut

Prof. Dr. Besenyei Lajos

Dr. Bódog János

Dr. Nagy Olga

(Farkas Miklós né)

Dr. Gál Sándor

Dr. Horváth Mária Márta

(Halmosi Károly né)

Dr. Márton Sándor

Dr. Nagy Péter

Dr. Németh József

Dr. Sutyá Romulusz

Dr. Szoboszlai István László

Dr. Vass Gizella Julianna

(Dr. Pálkáné)

Dr. Várhalmi Károly

Dr. Zlehovszki Ilona